

**ANAYASA MAHKEMESİ'NİN GÜNCEL
YARGILAMALAR KAPSAMINDA YAPILAN
BAŞVURULARDA TARAFSIZLIK, BAĞIMSIZLIK VE
ETKİLİLİK SORUNSALI**

Dr. Ufuk YEŞİL

**JUSTICE
SQUARE**

HAKKIMIZDA

Hollanda merkezli kurulan Justice Square Stichting, temel insan hakları ve yaşanan hak ihlalleri konularında farkındalık oluşturmak ve bu alanda m¼cadele etmek amaçlı kurulmuş bir sivil toplum kuruluşudur. www.justicesquare.org

İÇİNDEKİLER

HAKKIMIZDA	2
ÖNSÖZ.....	5
I. ANAYASA MAHKEMESİ GÜNCEL DAVALAR KAPSAMINDA YAPILAN BAŞVURULARDA TARAFSIZ VE BAĞIMSIZ BİR MAHKEME MİDİR?	6
A. ADİL YARGILANMA HAKKI KAPSAMINDA BAĞIMSIZ VE TARAFSIZ MAHKEME İLKESİ	6
1. Giriş	6
2. Bağımsızlık ve Tarafsızlığın Unsurları	6
3. Kurumsal Bağımsızlık ve Rol Çatışmaları	8
4. Disiplin Süreçleri, Kapsamı ve Telifi Mekanizmaları	9
B. TARAFSIZ-BAĞIMSIZ MAHKEME İLKESİ VE ANAYASA MAHKEMESİ.....	11
1. Kadir Özkaya.....	11
2. İrfan Fidan	14
3. Yılmaz Akçil	20
4. Muhterem İnce	29
5. Kenan Yaşar	32
6. Yıldız Seferinoğlu	37
7. Recai Akyel	38
8. Yusuf Şevki Hakyemez	39
9. Yargıda Birlik Derneği ve Anayasa Mahkemesi Üyeleri	42
II. ANAYASA MAHKEMESİNE BİREYSEL BAŞVURU ETKİLİ BİR YOL MUDUR?	60
A. AİHS'İN 13. MADDESİ KAPSAMINDA ETKİLİ BAŞVURU HAKKI	60
B. AYM'YE BİREYSEL BAŞVURU YOLUNUN AİHM İÇTİHADINDAKİ YERİ	60
C. 15 TEMMUZ SONRASI AYM UYGULAMALARI VE ETKİNLİĞİN YENİDEN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	60
D. İÇ HUKUK YOLLARININ TÜKETİLMESİ KURALININ ESNEKLİĞİ VE OLAYIN KOŞULLARI	61
E. ADİL YARGILANMA GÜVENCELERİ VE MAKUL SÜRE.....	61
F. İDARİ UYGULAMA DOKTRİNİ VE TÜKETİMDEN MUAFİYET	62
G. TÜRKİYE'DE YARGI UYGULAMALARI VE AİHM İÇTİHADINA UYUM SORUNU	62
H. YALÇINKAYA/TÜRKİYE: SİSTEMİK SORUN VE GENEL ÖNLEMLER ..	63

I. YALÇINKAYA SONRASI UYGULAMALAR VE KANUNİLİK İLKESİNE İLİŞKİN SORUNLAR.....	64
İ. MAKUL SÜRE KRİTERİ, AYM'DE GECİKMELER VE SİSTEMATİK İHLALLER.....	66
J. DEĞERLENDİRME.....	68
SONUÇ.....	70

ÖNSÖZ

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 6. maddesi'nde düzenlenen adil yargılanma hakkı, bireylerin yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme önünde davasının hakkaniyete uygun şekilde görülmesini garanti eden temel bir ilkedir. Bu ilke, yalnızca adaletin fiilen gerçekleşmesini değil, aynı zamanda kamuoyunda adaletin görünür olmasını da gerektirir; zira yargıya olan toplumsal güven, bu görünürlüğe dayanır. AİHS'nin 13. maddesi ise, Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlüklerin ihlal edilmesi durumunda, bireylere ulusal bir merci önünde etkili bir hukuk yoluna başvurma hakkı tanır. Anayasa Mahkemesi (AYM), Türkiye'de temel hak ve özgürlüklerin korunmasında kilit bir rol üstlenirken, bireysel başvuru mekanizmasıyla bu hakların ihlalini gidermede önemli bir iç hukuk yolu olarak kabul edilmektedir. Ancak, 15 Temmuz 2016 sonrası dönemde, özellikle Gülen hareketiyle bağlantılı davalarda, AYM'nin hem tarafsız ve bağımsız bir mahkeme olarak işlev görmediği hem de bireysel başvuru yolunun etkili bir hukuk yolu olmaktan çıktığına dair ciddi eleştiriler ortaya çıkmıştır. AYM üyelerinin çoğunluğunun hükümetle olan siyasi bağları, cemaate karşı önyargılı tutumları, suçlayıcı söylemleri ve fişleme gibi doğrudan eylemleri, mahkemenin nesnel tarafsızlığına ve bağımsızlığına gölge düşürmekte, adil yargılanma ilkesini tehdit etmektedir.

Bunun yanı sıra, AYM'nin bu davalarda hukuka aykırı uygulamalara gerekçe üretmesi, başvuruları kasıtlı olarak geciktirmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) Yalçinkaya/Türkiye gibi kararlarında tespit ettiği sistemik sorunlara yönelik herhangi bir adım atmaması, bireysel başvuru yolunun etkililiğini ortadan kaldırmaktadır. Bu çalışma, AYM'nin tarafsızlık ve bağımsızlık eksikliğini, üyelerin spesifik eylemleri, beyanları ve geçmiş faaliyet ve görevleri üzerinden ayrıntılı bir şekilde analiz ederken, aynı zamanda AYM'ye bireysel başvuru yolunun neden etkili bir hukuk yolu olmaktan çıktığını AİHM içtihatları ve Türkiye'deki yargı uygulamaları ışığında değerlendirmektedir. AYM'nin mevcut yapısı ve uygulamaları, hem adaletin görünürlüğünü hem de bireylerin temel haklarını koruma süreçlerini ciddi şekilde zedelemekte, bu da AİHM'in AYM'nin etkililiğini yeniden değerlendirmesini zorunlu kılmaktadır.

I. ANAYASA MAHKEMESİ GÜNCEL DAVALAR KAPSAMINDA YAPILAN BAŞVURULARDA TARAFSIZ VE BAĞIMSIZ BİR MAHKEME MİDİR?

A. ADİL YARGILANMA HAKKI KAPSAMINDA BAĞIMSIZ VE TARAFSIZ MAHKEME İLKESİ

1. Giriş

Adil yargılanma hakkı, AİHS 6. maddesinde güvence altına alınmış temel bir haktır ve demokratik toplumların vazgeçilmez unsurudur. Bu hak, ceza ve hukuk yargılamalarında bireylerin korunmasını amaçlar; herkesin, kanunla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, makul süre içinde, hakkaniyete uygun ve aleni biçimde yargılanmasını teminat altına alır. Bu çerçevenin çekirdeğinde “*bağımsız ve tarafsız mahkeme*” ilkesi yer alır. Bağımsızlık; yargıcın yürütme, yasama ve taraflardan gelebilecek her türlü dış etkiden korunmasını, tarafsızlık ise önyargısız bir tutum sergilemesini gerektirir. AİHM, bağımsızlığı; atama yöntemi, görev güvenceleri, dış etkilere karşı koruma ve yürütmeden hem fiilî hem de görünürde ayrılık ölçütleriyle; tarafsızlığı ise öznel (yargıcın kişisel önyargıdan ari olması) ve nesnel (makul bir gözlemcide şüphe uyandırmaması) testleriyle değerlendirir.¹ Adaletin yalnızca gerçekleşmesi değil, aynı zamanda görünür olması gerektiği vurgusu, yargıya duyulan toplumsal güvenin temelidir.² Bu ilke; klasik mahkemelerin yanı sıra yargısal nitelikteki idari organlar, disiplin kurulları ve askerî mahkemeler için de geçerlidir.

2. Bağımsızlık ve Tarafsızlığın Unsurları

Yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı, adil yargılanma hakkının temel taşlarıdır ve AİHM tarafından titizlikle ele alınır. **Bağımsızlık**, mahkemelerin yürütme ve yasamadan kurumsal ve işlevsel olarak ayrı olmasını gerektirir. AİHM, bu bağlamda yargıçların atanma ve terfi usulleri, görev süresi ve görev güvenceleri, azil mekanizmaları ile dış baskılara karşı koruyucu hususarı birlikte değerlendirir. Özellikle askeri mahkemelerdeki emir-komuta zinciri ve

1 Campbell ve Fell v. Birleşik Krallık, B.No: 7819/77 7878/77, 28/06/1984, § 78; Findlay v. Birleşik Krallık, B.No: 22107/93, 25/2/1997, § 73.

2 Morice v. Fransa, Büyük Daire, 29369/10, 23/04/2015, § 75; Piersack v. Belçika, 8692/79, 01/10/1982, § 30 ; De Cubber v. Belçika, B.No: 9186/80, 26/10/1984.

terfi/azil süreçlerinin yargıçları hiyerarşik etkiye açık hale getirmesi, bağımsızlık açısından problemli görülmektedir.

Tarafsızlık ise hem öznel hem nesnel boyutlarıyla ele alınır. Öznel tarafsızlık, hâkimin kişisel önyargılardan arınmasını; nesnel tarafsızlık ise hâkimin geçmiş rolleri, ilişkileri veya kamuya yansıyan beyanları nedeniyle “*makul bir gözlemci*”de tarafsızlığına dair meşru bir şüphe doğmamasını ifade eder. AİHM’in “*meşru şüphe*” testi; yargıcın dosyayla bağlantılı önceki görevleri, aynı dosyada verdiği kararlar, taraflarla ve konu ile ilişkileri veya kamuoyuna yansıyan açıklamalarının tarafsızlığını zedeleyip zedelediğini inceler. Bu değerlendirmede kötü niyet aranmaz; görünüşteki ihlal dahi yeterli olabilir.

Örneğin, bir yargıcın sulh ceza hakimi olarak bir dosyada tutukluluk kararı verdikten sonra başka bir mahkemede aynı dosyada esasa ilişkin karar vermesi, dosyaya ilişkin kanaat sahibi olduğu izlenimini doğurarak tarafsızlık görünümünü zedeler.³ Yine, bir hâkimin kendisine yöneltilen hakaret iddiasını bizzat yargılaması, çıkar çatışması nedeniyle nesnel tarafsızlıkla bağdaşmaz.⁴ Ayrıca, Yargıcın taraflarla ya da dava konusuyla kişisel/mesleki bağları da (husumet, yakınlık vb.) meşru şüphe doğurabilir.⁵

AİHM, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığını değerlendirirken hem kurumsal hem de bireysel unsurları dikkate alır. Yargıçların atanma süreçleri, önceki görevleri, kamuoyuna yansıyan açıklamaları ve dava konusuyla bağlantıları, tarafsızlığın görünümünü etkileyebilir. Özellikle, yargıçların dava konusuyla ilgili önyargılı görüşler ifade etmesi, AİHM tarafından nesnel tarafsızlığın ihlali olarak değerlendirilir. Örneğin, bir yargıcın bir örgüt, yapı, grup veya dava konusuyla ilgili olumsuz veya önyargılı açıklamalar yapması, kamuoyunda tarafsızlığına dair şüphe oluşturur ve bu durum, yargıcın karar verme sürecinde nesnel olamayacağı algısına yol açar. AİHM, bu tür durumları değerlendirirken, yalnızca yargıcın fiili önyargısını değil, aynı zamanda kamuoyunda oluşan algıyı da dikkate alır. Bu nedenle, yargıçların dava konusuyla ilgili kamuoyuna yansıyan açıklamaları, tarafsızlığına gölge düşürüp adil yargılanma hakkını tehdit edebilir.

3 Hauschildt v. Danimarka, B.No: 10486/83, 24/5/1989, §46-52.

4 Kyprianou v. Kıbrıs, Büyük Daire, B.No: 73797/01, 15/12/2005, §118-127.

5 Micallef v. Malta, Büyük Daire, B.No: 17056/06, 15/10/2009, §93-98.

AIHM'in bu konudaki yaklaşımı, yargı süreçlerinin sadece adil olmasını değil, aynı zamanda adil görünmesini de gerektirir. Örneğin, bir yargıcın aynı davada hem soruşturma hem de karar verme süreçlerinde yer alması, kamuoyunda tarafsızlığına dair olumsuz bir algı oluşturur ve adil yargılanma hakkını ihlal eder.⁶ Benzer şekilde, hâkimin söz konusu davada daha önce savcı olarak görev yapması veya aynı maddi vakıalara ilişkin görüş beyan etmesi, nesnel tarafsızlığı ihlal edebilir.⁷ Yargıçların dava konusuyla ilgili kamuoyunda önyargılı açıklamalar yapması da tarafsızlığa zarar verir; örneğin, bir yargıcın dava konusuyla ilgili olumsuz görüşler ifade etmesi, tarafsız bir karar veremeyeceği algısına yol açar ve adil yargılanma hakkını ihlal eder.⁸ Dahası, bir yargıcın geçmişte savcı olarak görev yapması ve dava konusuyla ilgili kamuoyunda görüşlerini ifade etmesi, nesnel tarafsızlığı zedeler, çünkü bu durum yargıcın önyargılı bir tutum sergilediği izlenimi oluşturur.⁹ AIHM, bu tür durumları değerlendirirken, yargıcın açıklamalarının içeriğini, bağlamını ve kamuoyundaki etkisini dikkate alır. Yargılamada telafi edici güvenceler (örneğin, yargıcın dosyadan çekilmesi veya kararın temyiz edilebilmesi) ihlalin ağırlığını etkileyebilir. Ancak, yargıcın önceki rolleri veya açıklamaları, makul bir gözlemci nezdinde tarafsızlığına dair ciddi bir şüphe uyandırıyorsa, bu durum genellikle adil yargılanma hakkının ihlali olarak kabul edilir.

3. Kurumsal Bağımsızlık ve Rol Çatışmaları

AIHM, yargı organlarının yürütmeye bağlılığı veya yürütme etkisine açıklığı konusunda oldukça duyarlıdır. Örneğin, Türkiye'deki devlet güvenlik mahkemelerinde askeri hakimlerin bulunması, mahkemelerin bağımsızlığını ve tarafsızlığını olumsuz etkilemiştir.¹⁰ Aynı kişinin hem idari hem yargısal fonksiyon üstlenmesi, kurumsal rol çatışması doğurabilir; kişi ve uyumsuzluk konularının net biçimde ayrılması gerekir.¹¹ Ayrıca, yasama veya idari görevlerin yargı göreviyle birleşmesi de yargıcı siyasi etkilere açık hale getirip tarafsızlık görünümünü zedeler.¹² “*Kanunla kurulmuş mahkeme*” ilkesi, atamaların hukuka uygun yürütülmesini de

6 De Cubber v. Belçika, B.No: 9186/80, 26/10/1984, §24-30.

7 Piersack v. Belçika, B.No: 8692/79, 1/10/1982, §30-32.

8 Morice v. Fransa, Büyük Daire, B.No: 29369/10, 23/4/2015, §73-89.

9 Ramos Nunes de Carvalho e Sá v. Portekiz, Büyük Daire, B.No: 55391/13 ve diğerleri, 6/11/2018, §144-153.

10 İncal v. Türkiye, Başvuru No: 22678/93, 9 Haziran 1998, §65-72; Çıraklar v. Türkiye, Başvuru No: 19601/92, 28 Ekim 1998, §38-40; Öcalan v. Türkiye, Büyük Daire, Başvuru No: 46221/99, 12 Mayıs 2005, §112-118

11 Procola v. Lüksemburg, Başvuru No: 14570/89, 28 Eylül 1995, §44-46; Kleyn ve Diğerleri v. Hollanda, Büyük Daire, Başvuru No: 39343/98 ve diğerleri, 6 Mayıs 2003, §192-200.

12 McGonnell v. Birleşik Krallık, Başvuru No: 28488/95, 8 Şubat 2000, §51-57.

kapsar. Hâkim atamalarındaki ağır usulsüzlükler, mahkemenin “*hukuken kurulmuş*” sayılmasını engelleyebilir. AİHM bu konuda üç aşamalı bir eşik testi geliştirmiştir: (i) iç hukukun bariz ihlali, (ii) ihlalin atama sürecinin temel kurallarına ve yargının bağımsız görev yapabilme amacına etkisi, (iii) ulusal mahkemelerin bu ihlali etkili biçimde gözden geçirip gidermesi. Bu testin uygulanması sonucunda, aday değerlendirme önerisinden gerekçesiz sapma ve Parlamento’nun usule uygun ayrı oylama yapmaması gibi ağır usulsüzlükler nedeniyle ihlal tespit edilmiştir.¹³ AİHM, bu yaklaşımı sonraki içtihatlarında Polonya bağlamında da uygulamış; anayasa mahkemesi ve yüksek mahkeme bünyesindeki seçim/atama usulsüzlüklerinin mahkemenin “*kanunla kurulmuş*” olma niteliğini zedelediğine karar vermiştir.

4. Disiplin Süreçleri, Kapsamı ve Telafi Mekanizmaları

Hâkim ve savcılara yönelik disiplin süreçleri, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığının korunması açısından kritik bir öneme sahiptir. AİHM, bu süreçlerin adil yargılanma hakkına uygun şekilde yürütülmesini istemektedir. Disiplin süreçlerinde karar verici mercilerin bağımsızlığı ve tarafsızlığı temel bir gerekliliktir. Aksi takdirde, bu süreçler adil yargılanma hakkının ihlaline neden olur. AİHM, disiplin mercilerinin bağımsızlığını değerlendirirken, bu organların yürütme veya diğer dış etkilere bağımsız olmasını, üyelerinin atanma süreçlerinin hukuka uygunluğunu, görev sürelerini ve dış baskılara karşı güvencelerini incelemektedir. Örneğin, hâkim ve savcılara yönelik disiplin soruşturmalarında, karar organının yürütme organına bağlı olması veya siyasi etkilere açık bir yapıda bulunması, sistemik bağımsızlık sorunları oluşturur. Bu durum, disiplin sürecinin güvenilirliğini zedelediği gibi yargısal güvencelerin ihlaline de neden olabilir.

AİHM, bu bağlamda, Ukrayna’da bir hâkimin disiplin sürecinde, karar organının bağımsızlığına dair ciddi sorunlar bulunduğunu ve bu durumun adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini belirtmiştir.¹⁴ AİHM, bu tür durumlarda, disiplin süreçlerinin yalnızca biçimsel

13 Guðmundur Andri Ástráðsson v. İzlanda, Büyük Daire, Başvuru No: 26374/18, 1 Aralık 2020, §207-234; Xero Flor w Polsce sp. z o.o. v. Polonya, Başvuru No: 4907/18, 7 Mayıs 2021, §243-252; Reczkowicz v. Polonya, Başvuru No: 43447/19, 22 Temmuz 2021, §263-279.

14 Oleksandr Volkov v. Ukrayna, B.No: 21722/11, 9/1/2013, §103-117.

olarak değil, aynı zamanda içerik ve uygulama açısından da yargısal güvencelere uygun olması gerektiğini vurgulamaktadır.

AİHS'nin 6. maddesi, sadece cezai veya esasa ilişkin davalarda değil, medeni hakları ve yükümlülükleri etkileyen süreçlerde de uygulanır. Bu kapsamda, hâkim ve savcılara yönelik disiplin süreçlerinde uygulanan geçici tedbirler (örneğin, görevden uzaklaştırma veya maaş kesintisi gibi yaptırımlar), bireylerin medeni haklarını doğrudan etkilediği için AİHM tarafından 6. madde güvencelerine tabi tutulur. Bu tür tedbirlerin, adil yargılanma hakkına uygun bir şekilde, bağımsız ve tarafsız bir organ tarafından karara bağlanması gerekir. AİHM, bir davada, bir hâkime uygulanan geçici görevden uzaklaştırma kararının, medeni hakları etkilediği için 6. madde kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir.¹⁵ Bu karar, disiplin süreçlerinde uygulanan geçici tedbirlerin, bireylerin meslekî statüsünü, gelirini veya itibarını etkileyebileceği için yargısal güvencelere tabi olduğunu açıkça ortaya koymuştur. AİHM, bu tür süreçlerde, tarafların savunma haklarının korunmasını, kararların gerekçeli olmasını ve sürecin şeffaf bir şekilde yürütülmesi gerektiğini belirtmiştir.

Disiplin süreçlerinde ilk derece organında tespit edilen bağımsızlık veya tarafsızlık kusurları, etkili bir üst denetim mekanizmasıyla telafi edilebilir. Ancak AİHM, bu telafi mekanizmasının kapsamlı, bağımsız ve etkili olması gerektiğini söylemektedir. Üst denetim mercinin, ilk derece kararını yalnızca biçimsel olarak değil, esasa ilişkin olarak da inceleyebilmelidir. Bu denetim, kararın hukuka uygunluğunu, gerekçelerini ve uygulanan yaptırımların orantılılığını içermelidir. AİHM, bir davada, ilk derece disiplin merciyle ilgili tarafsızlık eksikliğinin, etkili bir temyiz süreciyle telafi edilebileceğini, ancak temyiz mercinin bağımsız ve kapsamlı bir inceleme yapması gerektiğini belirtmiştir.¹⁶ Ancak, eğer üst denetim organı yalnızca sınırlı bir inceleme yetkisine sahipse veya yürütmeye bağlıysa, bu telafi mekanizması yetersiz kabul edilir. AİHM, bu durumlarda, disiplin sürecinin bütünüyle adil yargılanma hakkına aykırı olduğunu değerlendirmektedir. Örneğin, bir hâkimin disiplin sürecinde, temyiz organının kararları yeterince inceleyememesi veya bağımsız olmamasını, adil yargılanma hakkının ihlali olarak kabul etmiştir.¹⁷

15 Micallef v. Malta, Büyük Daire, B.No: 17056/06, 15/10/2009, §86.

16 Bryan v. Birleşik Krallık, B.No: 19178/91, 22/11/1995, §44-47.

17 Oleksandr Volkov v. Ukrayna, §130.

ÂİHM, disiplin süreçlerinde uygulanan yaptırımların orantılı olmasını, tarafların usulî güvencelerinin (duruşma hakkı, delile erişim, savunma) eksiksiz temin edilmesini ve kararların şeffaf ve gerekçeli olmasını arar. Bu yaklaşım, hem bireysel hakların korunması hem de yargı sistemine duyulan kamusal güvenin sürdürülmesi için esastır.önemlidir.

B. TARAFSIZ-BAĞIMSIZ MAHKEME İLKESİ VE ANAYASA MAHKEMESİ

Temel hak ve özgürlüklerin korunmasında önemli rol oynaması beklenen AYM'nin, ÂİHS'in 6. maddesi'nde düzenlenen tarafsız ve bağımsız mahkeme ilkesine uygun hareket etmesi, anayasal denetim misyonunun temel unsurudur. Ancak, aşağıda detaylı olarak ele alındığı üzere, AYM'nin 11 üyesinin, güncel yargılamalar kapsamında yapılan başvurularda tarafsız ve bağımsız olarak hareket edemeyeceklerine ilişkin ciddi şüphe sebepleri vardır. Bunlar, üyelerin geçmişteki siyasi angajmanları, devlet politikalarını destekleyen söylemleri, cemaate karşı önyargılı tutumları ve fişleme gibi doğrudan eylemleri etrafında şekillenmektedir. Söz konusu üyelerin, hükümetle olan yakın bağları, cemaati toptan suçlayıcı ifadeleri ve yürütme organıyla ilişkileri, bireylerin adil yargılanma hakkını tehdit etmekte ve AYM'nin bağımsız bir yargı organı olarak güvenilirliğini zedelemektedir. ÂİHS'nin 6. maddesi'nde vurgulanan "*makul bir gözlemci*" kriterine göre, bu üyelerin tutumları, adaletin yalnızca gerçekleşmesini değil, aynı zamanda görünür olmasını da engellemektedir. Dolayısıyla, mahkeme çoğunluğunu temsil eden bu kişiler nedeniyle, AYM'nin cemaat bağlantılı davalarda tarafsız ve bağımsız bir mahkeme olmadığı ortadadır. Bu bölümde, her bir üyenin tarafsızlığına gölge düşüren durum ve beyanları, ayrı ayrı ele alınacaktır.

1. Kadir Özkaya

AYM Başkanı Kadir Özkaya, 18 Aralık 2014 tarihinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından AYM üyeliğine atanmış, 12 Mart 2020 tarihinde AYM Başkanvekilliğine ve 21 Mart 2024 tarihinde de AYM Genel Kurulu tarafından başkanlığa seçilmiştir.

Özkaya'nın, 26-30 Ocak 2025 tarihlerinde Mısır'ın Kahire kentinde düzenlenen Afrika Anayasa Mahkemeleri ve Yüksek Mahkemeleri ile Anayasa Konseyleri Başkanları Sekizinci Üst Düzey Toplantısı'nda yaptığı konuşma, cemaat ile bağlantılı davalarda tarafsız olmadığını göstermektedir. Zira Özkaya Yaptığı konuşmada; "*Ülkemizde son OHAL rejimi 15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanan darbe girişiminin ardından uygulanmıştır. FETÖ olarak adlandırılan hain terör örgütü, 15 Temmuz 2016 tarihinde milletimize ve devletimize karşı menfur bir saldırıyla darbe*

girişiminde bulunmuştur. Bu girişim yine devlet kurumlarımızın öncülüğünde milletimizin kararlı duruşu ve direnişiyle sonuçsuz bırakılmıştır. Bununla birlikte hain örgütün yıllarca kamu kurumlarına sızmış olması, örgütün atipik yapılanması ve kripto taktikleri çok daha kapsamlı ve titiz bir mücadeleyi gerekli kılmıştır.

*Bu kapsamda 20 Temmuz 2016 tarihinde Anayasa'nın verdiği yetki kullanılarak hükûmet tarafından Olağanüstü Hal Kanunu kapsamında bütün ülkede 21 Temmuz 2016 tarihinden başlamak üzere OHAL ilan edilmiş ve OHAL 18 Temmuz 2018 tarihinde sona ermiştir. Süreç içerisinde olağanüstü hâlin ilanıyla birlikte **mevcut tehlikenin bertaraf edilmesi ve örgütün devlet içinden tasfiyesi amacıyla olağanüstü tedbirler devreye sokulmuştur.***

Yukarıda ifade ettiğim gibi bu tedbirler anayasal ilke ve esaslara uygun şekilde alınmış ve uygulanmıştır. Başta yürütme, yasama ve yargı kurumları olmak üzere devletimizin bütün kurumları kendilerine anayasa ve yasalarla yüklenmiş olan fonksiyonlarını yine anayasa ve yasalara uygun olarak icra etmiştir. OHAL tedbirlerini tesis eden kararnameler, kararname olarak yargısal denetime tabi tutulmamış ise de Meclisin onayına sunularak kanunlaşmasının ardından anayasal denetime tabi tutulmuştur. Dolayısıyla OHAL tedbirleri hukuki çerçevede tesis edilmiş ve yargı denetimine konu olmuştur” demiştir.¹⁸

15 Temmuz 2025 tarihinde, AYM resmi internet sitesinde “Anayasa Mahkemesi Başkanı Kadir Özkaya’nın 15 Temmuz Demokrasi ve Millî Birlik Günü Mesajı” başlığıyla yapılan paylaşımda şöyle denilmiştir; “15 Temmuz, milletimizin bağımsızlığına ve hürriyetine olan sarsılmaz inancını vatan sevgisiyle perçinleyerek yazdığı kahramanlık destanının adıdır.

O gece milletimizin gösterdiği kahramanca duruş, bir mihenk taşı olarak şanlı tarihimizde yerini almıştır. Milletimiz, hain darbe girişimini büyük bir cesaretle bertaraf ederek demokrasiye bağlılığını en yüksek kararlılıkla ortaya koymuş, millî birlik ve beraberliğimizin güçlü iradesini tüm dünyaya bir kez daha göstermiştir.

Anayasa Mahkememiz de aziz milletimizden aldığı güçle, anayasal düzene ve millî iradeye kasteden bu hukuk dışı girişimi en güçlü biçimde reddetmiş ve darbe girişiminin ilk anlarında yayımladığı duyuruyla demokratik hukuk devletinin yanında olduğunu bildirmiştir. Anayasa

¹⁸ <https://www.anayasa.gov.tr/tr/haberler/faaliyetler/anayasa-mahkemesi-baskani-kadir-ozkaya-afrika-anayasa-mahkemeleri-ve-yuksek-mahkemeleri-ile-anayasa-konseyleri-baskanlari-toplantisi-na-katildi/>

Mahkemesi olarak Anayasa’da güvence altına alınan demokratik hukuk devleti ilkesi ışığında; adalet, hukukun üstünlüğü, temel hak ve özgürlükler gibi değerlerin korunması ve güçlendirilmesi yönündeki görevimizi kararlılıkla sürdürmekteyiz.

Bu vesileyle 15 Temmuz’un yıldönümünde, milletimizin huzuru ve devletimizin bekası için canlarını feda eden aziz şehitlerimizi rahmetle anıyor, kahraman gazilerimize minnet ve şükranlarımı sunuyorum. Necip milletimizin 15 Temmuz Demokrasi ve Millî Birlik Günü’nü tebrik ediyorum.”¹⁹

AYM Başkanı Özkaya’nın Kahire’deki üst düzey toplantıda cemaati “*hain terör örgütü*” olarak nitelendirmesi, “*millete ve devlete karşı menfur saldırı*” söylemini benimsemesi ve “*kripto taktikler*”, “*kamu kurumlarına sızma*” gibi suçlayıcı ifadeler kullanması, yargısal nesnellik ve önyargıdan uzak durma yükümlülüğü bakımından ciddi şüpheler doğurmaktadır. Bu dil, devletin resmî pozisyonunu teyit eden ve tartışmalı olguları kesin yargılar hâlinde aktaran bir çerçeve kurarak, cemaatle bağlantılı bireylerin masumiyet karinesinin zayıflamasına yol açabilir. AİHS m. 6’daki “*makul gözlemci*” standardı ışığında, bu ölçekte genelleyici ve suçlayıcı bir söylemin, adaletin yalnız gerçekleşmesi değil, aynı zamanda görünür olması gereğini de zayıflattığı açıktır. Bu söylem, 15 Temmuz 2025’te AYM’nin resmî internet sitesinde yayımlanan “*15 Temmuz Demokrasi ve Millî Birlik Günü Mesajı*”nda da tekrar edilmiştir; söz konusu açıklamada 15 Temmuz “*kahramanlık destanı*” olarak yüceltilmiş, “*hain darbe girişiminin milletin kararlı duruşuyla bertaraf edildiği*” vurgulanmış ve Mahkeme’nin “*demokratik hukuk devletinin yanında*” olduğunu ilan ettiği hatırlatılmıştır. Bu resmî mesaj, yürütmenin güvenlik eksenli anlatısını kurumsal düzeyde teyit eden bir ton taşımaktadır.

Özkaya’nın OHAL uygulamalarını “*anayasal ilke ve esaslara uygun*” ve “*yargısal denetime açık*” bir süreç olarak kategorik biçimde meşrulaştırması, AYM’nin OHAL düzenlemeleri ve bunların temel haklara etkisini denetlemekle yükümlü bir makamı temsil ettiği dikkate alındığında, kurumsal tarafsızlık algısıyla çelişmektedir. Bu tutum, devlet tezine angaje bir yaklaşım izlenimi vererek, cemaatle ilgili bireysel başvurularda somut olgulara dayalı, önyargısız ve kişiselleştirilmiş bir değerlendirme yapma kapasitesine ilişkin makul şüpheleri artırmaktadır. Nitekim, uluslararası bir platformda yargı organının tarafsızlığını temsil eden

¹⁹ <https://www.anayasa.gov.tr/tr/haberler/faaliyetler/anayasa-mahkemesi-baskani-kadir-ozkaya-nin-15-temmuz-demokrasi-ve-mill%C3%AE-birlik-gunu-mesaji/>

bir pozisyonundan bu söylemin yinelenmesi, kamuoyunda AYM'nin bağımsızlığına ilişkin güveni zayıflatabilecek bir husustur. Aynı doğrultuda, AYM Başkanı sıfatıyla yayımlanan 15 Temmuz 2025 tarihli resmî mesajda *“milletimizin kahramanca duruşu”* ve *“şehitler-gaziler”* vurgusuyla kurulan siyasal-epik söylem, Mahkeme'nin kurumsal iletişiminin de yürütme merkezli anlatıyla uyumlu ilerlediği yönündeki algıyı güçlendirmektedir.

Bu bağlamda, cemaate ilişkin on binlerce bireysel başvurunun siyasal bağlamla iç içe geçtiği bir dönemde, yargıcın kendi kendini sınırlayıp ölçülü davranması yerine, yürütmenin güvenlik eksenli anlatısını teyit eden bir dili benimsemek, yargıç tarafsızlığının görünümüyle bağdaşmamaktadır. Sonuç olarak, Kahire konuşmasında kullanılan kategorik ve peşin hüküm niteliğindeki ifadeler, Özkaya'nın cemaat bağlantılı dosyalarda nesnel bir değerlendirme yapabileceğine dair makul güveni aşındırmakta; AYM'nin anayasal denetim misyonunu zayıflatmakta ve adil yargılanma hakkının güvenceleriyle çatışmaktadır. Bu nedenlerle, söz konusu dosyalarda bağımsız ve tarafsız yargılama görünümü ciddi biçimde zarar görmüştür.

2. İrfan Fidan

İrfan Fidan, İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı iken 27 Kasım 2020 tarihinde Hakimler ve Savcılar Kurulu (HSK) Genel Kurulu tarafından Yargıtay üyeliğine seçilmiş, 23 Ocak 2021 tarihinde ise Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından AYM üyeliğine atanmıştır. Ancak, Fidan'ın Yargıtay üyeliğine atanmasından yalnızca 27 gün sonra AYM üyeliğine aday gösterilmesi, alışılmadık derecede hızlı bir süreç olarak dikkat çekmiştir. Bu hız, Fidan'ın Yargıtay'da fiili görev yapmadan ve yeterli kıdeme sahip olmadan aday gösterildiği eleştirilerine yol açmıştır. Fidan'ın AYM üyeliği süreci, kamuoyu ve hukuk çevrelerinde iktidar operasyonu olarak nitelendirilmiş ve siyasi bir müdahale olarak görülmüştür.²⁰

Fidan'ın İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı döneminde Can Dündar, Erdem Gül, Gezi protestoları ve Osman Kavala gibi hükümet açısından hassas davaları yönetmesi, atamasının yargı üzerindeki siyasi kontrolü artırma çabası olarak yorumlanmasına neden olmuştur. 2021 yılında bir haber, Fidan'ın AYM başkanlığına yönelik bir planın olduğunu ve sürecin hızlandırıldığını öne sürmüştür. Ayrıca, Yargıtay'daki oylama sürecinde Adalet Bakanlığı'nın

20 <https://bianet.org/haber/irfan-fidan-in-aym-uyeligi-evrenin-yaratilisindan-hizli-238258>

bazı Yargıtay üyelerini telefonla arayarak Fidan lehine oy kullanmalarını teşvik ettiği iddia edilmiştir. Bu iddialar, yargı bağımsızlığına gölge düşürdüğü gibi Fidan'ın atamasını siyasi sadakatle ilişkilendirmesine neden olmuştur. Fidan'ın cemaat sonrası formatlanmış soruşturmalarda (Selam Tevhid, MİT Tırları, Balyoz) oynadığı rol, atama sürecinin siyasi bir stratejiye hizmet ettiği algısını güçlendirmiştir. Dönemin AYM Başkanı Zühtü Arslan'ın baskı altında yeniden aday olduğu ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın AYM üyelerini Saray'a davet ederek Fidan lehine lobi yaptığı iddiaları, sürecin şeffaflığına dair ciddi soru işaretlerine neden olmuştur.²¹

İrfan Fidan, cemaat bağlantılı davalarda tarafsızlığını zedeleyici açıklamalar da yapmıştır. **5 Eylül 2017 tarihinde**, İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı olarak yaptığı bir konuşmada: *“FETÖ mensupları, örgüt elebaşı Fetullah Gülen'in talimatı ile devletin tüm kılcallarına sızmakla kalmayıp kamu imkânlarını kullanarak kendilerine rakip olarak gördükleri ve hedefledikleri iktidara ulaşmak için karşılarına çıkabilecek devlet kurumlarını ve şahısları bertaraf etmek için de her türlü hile ve yöntemi acımasızca kullandı. Ülkenin bugüne kadar yaşadığı süreç ve ortaya çıkan gerçekler şunu açıkça ortaya koymuştur; 15 Temmuz darbe girişimini kim gerçekleştirmişse 17-25 Aralık girişimi de onun eseridir. 17-25 Aralık girişiminin Türkiye Cumhuriyeti 61. Hükümeti'nin ulusal ve uluslararası baskı altına alınıp istifa etmesini sağlama amacına yönelik olduğuna tanık olduk.*

17 Aralık 2013 sabahı itibariyle basın/yayın kuruluşları vasıtasıyla 'Büyük yolsuzluk ve rüşvet operasyonu' şeklinde servis edilen haberlerle kamuoyu yönlendirilmeye çalışılmış, aynı tarihte İstanbul Emniyet Müdürlüğü Organize ve Mali Suçlarla Mücadele Şube müdürlüklerince başlatılan ve aynı savcı tarafından yürütüldüğü anlaşılan 3 farklı soruşturma dosyasıyla birlikte operasyona dönüştürülmüş, '3 bakan çocuğunun rüşvet çarkında olduğu, dosya kapsamında dört bakanın bulunduğu' şeklinde yalan haberler yaptırılmıştır. Arama görüntülerinin, iletişimin tespiti ile yapılan görüşmelerin medya ile sosyal medyada yayımlanması, 25 Aralık'ta gözaltı listesinin yayınlanarak dönemin Başbakanı'nın oğlunun isminin ortaya atılması ve Başbakan'ın terörle bağlantılı gösterilmeye çalışılması ve sözde Selam/Tevhid Kudüs Ordusu Terör Örgütü olarak isimlendirilen soruşturma

21 <https://haber.sol.org.tr/haber/aymde-iktidar-operasyonu-yuksek-mahkemenin-basina-gecirilmek-istenen-irfan-fidan-kimdir>

dosyasındaki bilgi ve belgelerin basına servis edilerek kamuoyunda hükümet üzerinde baskı aracı olarak kullanılmaya çalışıldığı ortada.

17/25 Aralık soruşturmalarında yapılan usulsüzlüklerle birlikte FETÖ'nün; yargı ve emniyet teşkilatı içerisine yerleşerek yasal hiyerarşik yapının dışındaki bir hiyerarşik yapılanmayla hareket ettikleri anlaşılmıştır. Kendilerine dini cemaat görüntüsü veren bu yapının kendilerini eleştiren kişileri de yine yargı ve emniyetteki mensuplarını kullanarak baskı altına aldığı da bir gerçektir. Kamuoyunda bilinen adıyla; Cüppeli Ahmet Hoca Davası, Şike Davası, Tahşiye Davası, Askeri Casusluk Davası örnek olarak verilebilecek davalardan sadece birkaçı. Ülkenin bugüne kadar yaşadığı süreç ve ortaya çıkan gerçekler şunu açıkça ortaya koymuştur.

7 Şubat 2012'den günümüze kadar yaşanan süreç ve FETÖ unsurlarının 17-25 Aralık'ta gerçekleştirmeye çalıştıkları operasyonlar, MİT TIR'ları ve diğer eylemleri ile FETÖ'nün yapısı ve amaçları anlaşılacaktır”²² demiştir.

Fidan, 12 Temmuz 2019'da kendisiyle yapılan bir röportajda şunları söylemiştir; “2010'da Hatay'dan İstanbul'a geldim. Şişli Savcılığı görevini yürütürken 2011'de adliyeler birleşti ve şu an görev yaptığımız Çağlayan'daki İstanbul Adliyesi'ne geçtim. Burada görevimi yürütürken 7 Şubat 2012'de MİT Müsteşarı Hakan Fidan'ın ifadeye çağırılması hadisesi yaşandı. Bu, FETÖ'nün Türkiye Cumhuriyeti'ne yönelik ilk ciddi operasyonuydu. O süreçte, Beşiktaş'taki örgüt mensuplarının yoğunlukta olduğu Özel Yetkili Mahkemelerin kapatılmasına müteakip Türkiye genelinde TMK 10. maddesiyle yetkili terör savcılıkları kuruldu. Ben de 7 Şubat'tan sonra Sahtecilik ve Kaçakçılık Büro'da görevliyken HSK tarafından TMK 10. maddesi terör savcısı olarak görevlendirildim. 7 Şubat'ta devlete yönelik operasyondan sonra bile İstanbul Adliyesi'ne atanan 22 savcıdan çoğunun FETÖ üyesi olduğu tespit edildi. O 22 savcıdan çoğu ya firarda ya da tutuklu.

17 Aralık yargı darbe girişimi, Türkiye Cumhuriyeti'ne yönelik uluslararası bir operasyondur. FETÖ, bu operasyonun yerli taşeronudur. Bunu rahatlıkla söyleyebilirim. Bu operasyon, yabancı devletler ve istihbarat örgütleri adına yapılmıştır. Sözde emniyet mensupları hakkında iddianameyi hazırlayan biri olarak bunu söyleyebilirim. Sadece Türkiye yönelik değildir, Brezilya'da yaşananlar bunu açıkça ortaya koymaktadır. 17 Aralık 2013, Türkiye Cumhuriyeti devletinin örgütle mücadele ve

22 <https://www.sabah.com.tr/gundem/2017/09/05/istanbul-cumhuriyet-bassavci-fidan-feto-siyasi-destek-arayisinda>

hesaplaşmaya başladığı tarihin de adıdır. Bu hesaplaşma az sayıda insanla, az sayıda savcıyla (Maalesef bunu söylemek zorundayım) ancak ve ancak milletin desteğiyle yürütülmeye çalışılmıştır. Kısıtlı imkan, kadro ve kişi imkansızlığıyla beraber yürütülmeye çalışılmıştır. Bu süreçte akabinde 25 Aralık dosyasını tedavüle sokan örgüt çok şükür başarısız olmuştur.

Ardından FETÖ, Adana'da MİT TIR'ları operasyonunu yürürlüğe koymuştur. Devleti yönetenlerin karşı koyuşu ve milletin desteğiyle örgüt yine başarısız olmuştur. Bu kişiler hakkında casusluk suçundan soruşturma yürüttüm. Bu vahim ve alçakça eylemi gerçekleştiren sorumlular hakkında gözüaltına kararı alındı. MİT TIR'larını durduran örgüt mensuplarına yönelik bu operasyon, FETÖ'nün silahlı kuvvetlerdeki ayağına yönelik ilk operasyondur. MİT TIR'ları devlete yönelik çok büyük eylemdi. FETÖ'nün askeri kanadına yönelik ilk gözüaltılar yapıldı. General ve rütbeli askerler tutuklandı. Zorlu bir süreç yürüttük.

15 Temmuz darbe girişime giden süreçte önemli kilometre taşlarından biri, 22 Temmuz 2014'te Selam Tevhid kumpası adıyla bu eylemi gerçekleştiren önemli emniyet mensupları hakkında yürüttüğümüz soruşturmadır. 22 Temmuz; FETÖ'ye yönelik ilk gözüaltının tarihidir. Gözüaltı gerekçesi daha da önemlidir. Söz konusu kişilere casusluk suçlamasını yönelttik. Devletin en mahrem bilgilerini elde etmeye çalıştılar, devletin en yetkili kişilerinin telefonlarını dinlediler ve bu görüşmeleri depoladılar.

2014 Aralık ayı mücadele anlamında çok önemli tarihtir. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı olarak bu örgütü, terör örgütü adıyla mahkeme kararı çıkarttık. Tahşiye kumpası olarak bilinen dosya çok basittir. Yaşlı başlı adamların evine gece vakti el bombası, silahlar ve mermiler konulmuştur. FETÖ, kendine muhalif olarak gördükleri bu oluşumu kendi kurdukları kumpasla terör örgütü ilan etmiştir. Bu eylemde el bombalarını, silahları ve mermileri kendileri kullanmıştır. Biz bu gerekçeyle bu eylemin medya ve emniyet ayağında yer alan bu kumpasın gerçekleşmesini sağlayan kişileri gözüaltına alarak mahkemeden ilk defa örgütün adını terör örgütü olarak tescil ettirdik.

Örgütün yöneticisi terörist başı Fetullah Gülen hakkında ilk defa yakalama kararını talep ettik ve mahkemeden bu yakalama kararını çıkardık. Bu örgütün terör örgütü olduğuna yönelik kararı, şu anda terör bürodan sorumlu İstanbul Cumhuriyet Başsavcı Vekili olan Hasan Yılmaz'la beraber çıkardık. Hasan Yılmaz'ın emekleri ve gayreti benim çok önemlidir. Halen bu gayreti yanındaki çalışma arkadaşı savcılarla birlikte göstermektedir. Başsavcılığım adına şükranlarımı sunarım.

Ocak 2016'da Terör Büro'dan sorumlu Başsavcı Vekilliği görevine getirildim. Bu tarih ile 15 Temmuz arası çok kritik zaman dilimidir. Sultanahmet, Taksim ve Atatürk Havalimanı'nda çeşitli terör

örgütleri (DAEŞ, PKK, DHKP-C) kullanılarak gerçekleştirilen patlamaların nedeni, Türkiye Cumhuriyeti ve milletini 15 Temmuz darbe girişimine hazırlamaktır. Kaos ve tedirginlik çıkarma yoluyla, askerin yönetime gelmesinden başka çare yoktur algısı milletin hafızasına nakşedilmeye çalışılmak istendi.

15 Temmuz'da en kritik anlardan biri Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın, TV'lere bağlanarak darbeye ve bu alçak girişime karşı olunacağını bildirmesi ve aziz milleti meydanlara davet etmesidir. Bu çok kritik andır. Ben bu çağrıyı uzun yıllardır bu örgütle mücadele eden biri olarak rahatlıkla söyleyebilirim. Erdoğan'ın çağrısının ardından devlet kontrolü milletle birlikte yeniden ele almaya başladı. İşgal edilen yerler tek tek milletin desteğiyle ele geçirilmeye başlandı. Sayın Cumhurbaşkanı'nın İstanbul'a inmesi (gelmesi) milletin mukavemetini daha da attırmıştır.

7 Şubat, 17-25 Aralık yargı darbe girişimi ve devam eden süreçte bu örgütün ne kadar alçak olduğu, ne kadar hukuksuz olduğu, yabancı istihbarat servislerinin emrinde ne kadar etkin bir durumda olduğu açıkça ortada olmasına rağmen bu mücadelede yalnızlığımız 15 Temmuz'a gelen süreçte beni üzen bir konudur. 15 Temmuz; mücadeleyi edenlerin sayısının arttırması anlamında önemlidir. 251 insanımızı şehit etmeleri ne kadar gözü kara olduklarını ortaya koymuştur.

Ankara Emniyeti Terörle Mücadele (TEM) Daire Başkanı Turgut Aslan, 15 Temmuz'a kadar yakın mesaide çalıştığım çok sevdiğim bir yakını. Kendisini şehit etmeye çalıştılar. Ana hedeflerden biridir. Bizim de ele geçtiğimiz takdirde infaz edileceğimizi düşünüyorum. Turgut Aslan'ın emanetlerini başsavcılığım odasında muhafaza ediyorum. Cumhurbaşkanının canına kast ettikten sonra tespit ettikleri kişiler de vardır. Turgut Aslan, bu kişilerden biriydi. Darbe girişimi başarısız olduğu anlaşılmasına rağmen bu kinlerini alamamışlardır. Turgut Aslan'ın şehid edilmeye çalışılmasının sebebi şudur: Beraber çalıştığımız dönemde Tahşiye dosyasında Emniyet Genel Müdürlüğü'nden istediğimiz rapora "Bu yapı terör örgütüdür" ifadelerini Turgut Aslan yazmıştır ve imzayı atmıştır. Yakın koruması Hasan Gülhan yanında şehit edildi.

Benim 15 Temmuz darbe girişimine karşı yorumum şudur: Türk Silahlı Kuvvetleri'nde yuvalanmış örgüt mensuplarının tamamı darbe girişimine katılmamıştır, bir kısmı katılmıştır. 15 Temmuz yargılama davalarında yargılanan asker sayısı bellidir. Bu sayının daha fazlası TSK'da içerisinde görev yürütmekteydi. Zaten İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı ve diğer başsavcılıklar tarafından örgüt üyeliği suçundan bu kişiler hakkında soruşturma devam etmekte. Bu örgütün stratejisidir. Örgüt birtakım kuvvetlerini ihtiyat kuvveti olarak yedekte tutmuştur. Bir kısmını darbe

*girişimine sevk etmemiştir, geri planda tutmuştur. Bu geri planda kalanlara yönelik soruşturmalarımız da devam etmektedir.*²³

Fidan bir başka açıklamayı **13 Aralık 2020** tarihinde ve kendisine yöneltilen eşine fiziksel şiddet uyguladığına dair tıbbi rapor ve şikayet iddiası ile yolsuzluk/rüşvet suçlamalarına yanıt olarak yapmış ve şunları söylemiştir: *“Anayasa Mahkemesi adaylığım öncesi FETÖ’nün itibarsızlaştırma operasyonu. Yalan, ortaya atanlar hakkında suç duyuru yapıyor. Tazminat davası açacağım.”*²⁴

İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı sıfatıyla **5 Eylül 2017’de** yaptığı konuşmada Fidan’ın, cemaati *“Türkiye Cumhuriyeti düşmanlarının taşeronu”, “sahte rüyalar uyduran” ve “devletin kılcallarına sızan”* bir yapı olarak tasvir etmesi, cemaatle bağlantılı dosyalarda nesnel ve bireyselleştirilmiş değerlendirme yapma kapasitesine ilişkin ciddi şüpheler doğurmaktadır. Bu kategorik ve suçlayıcı söylem, suçların şahsiliği ilkesinin gerekleriyle bağdaşmayacak biçimde, grup aidiyetini tek başına belirleyici bir ölçüt haline getirme riski taşımaktadır. Ayrıca, 13 Aralık 2020 tarihli açıklamasında kendisine yöneltilen iddiaları *“FETÖ’nün itibarsızlaştırma operasyonu”* olarak değerlendirmesi, kişisel nitelikteki isnatları otomatik bir örgütsel komplo anlatısına bağladığını ve önyargılı bir yaklaşım sergilediğini göstermektedir. Fidan’ın başsavcılık döneminde 17/25 Aralık sürecini *“yargı darbesi”* olarak nitelemesi, aynı konuşmada bu süreci uluslararası bir operasyon olarak tanımlaması ve cemaati *“örgüt”* olarak sistematik biçimde anması, güvenlik eksenli bir düşünciyi kalıcı şekilde benimsediğini göstermektedir.

Fidan’ın başsavcılık döneminde Selam-Tevhid, MİT TIR’ları ve Balyoz gibi hükümet açısından hassas dosyalara ilişkin söyleminde, 17-25 Aralık sürecini *“yargı darbesi”* olarak adlandırması ve *“yalan haberlerle kamuoyunun yönlendirildiğini”* ileri sürmesi, delile dayalı yargısal değerlendirmeden ziyade güvenlik merkezli bir anlatının benimsendiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, başvuruların kişi temelli ve olgu odaklı incelenmesi gereğini perdelemekte ve dosya özelinde tarafsızlık görünümünü zayıflatmaktadır. Nitekim Fidan, 7 Şubat 2012’den itibaren yürütülen süreçleri cemaate *“casusluk”, “devletin en mahrem bilgilerini*

23 <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/07/12/istanbuldaki-saldirilar-15-temmuza-hazirlikli>

24 <https://www.evrensel.net/haber/421039/irfan-fidan-kadina-siddet-ve-yolsuzluk-iddialari-icin-feto-operasyonu-dedi>

elde etme” ve *“yabancı istihbaratlarla bağlantı”* iddialarıyla ilişkilendirmiş; bu kapsamda MİT TIR’ları soruşturmalarını *“örgütün askeri kanadına yönelik ilk operasyon”* diye sunmuş ve ilgili aktörler hakkında yakalama/tutuklama tedbirlerini *“örgütün terör niteliğinin tescili”* söylemiyle beraber anmıştır. Bu dil ve çerçeve, yüksek yargıda da benzer bir yaklaşımı sürdüreceği kanaatini güçlendirmektedir.

Öte yandan, Fidan’ın Yargıtay üyeliğinden sadece 27 gün sonra AYM üyeliğine atanması ve bu sürece ilişkin gündeme gelen tartışmalar, kariyer ilerlemesinin kurumsal teamüller ve liyakat algısıyla uyumu konusunda makul şüpheler doğurmaktadır. Bu şüpheler, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığına ilişkin görünümü olumsuz etkileyerek, cemaatle bağlantılı bireysel başvurularda Fidan’ın önkabullerinden arınmış bir değerlendirme yapabileceğine dair beklentiyi ciddi biçimde sarsmaktadır. Süreçteki olağandışı hız, Yargıtay’da fiilî görev ve kıdem tartışmaları, AYM başkanlığına dönük plan iddiaları ve oylama sürecine dair kulis/etki iddiaları, kamuoyu nezdinde atamanın siyasal müdahale ile ilişkilendirilmesine yol açmış; bu da görünürde tarafsızlık standardını zedeleyen ek bir algı sorunu doğurmuştur.

Sonuç olarak, Fidan’ın başsavcılık dönemindeki genelleyici ve kriminalize edici dili, güvenlik eksenli beyanları ve hızlı atama sürecinin yarattığı algısal sorunlar, cemaat bağlantılı davalarda tarafsız hareket edebileceğine ilişkin meşru şüpheleri artırmaktadır. Bu tablo, AYM’nin kurumsal güvenilirliği ile adil yargılanma hakkının güvenceleri bakımından olumsuz sonuçlar doğurma potansiyeli taşımaktadır. Bu nedenle, söz konusu dosyalarda yargısal bağımsızlık ve tarafsızlık görünümünün ciddi biçimde zedelendiğini söylemek isabetsiz olmayacaktır.

3. Yılmaz Akçil

Yılmaz Akçil, 2011 yılında Hakimler ve Savcılar Kurulu tarafından Danıştay üyeliğine seçilmiş, 2014’te Adalet Akademisi Başkanlığı’na atanmış ve 2018’den itibaren Danıştay 10. Daire Başkanı olarak görev yapmıştır. Akçil’in başkanı olduğu Danıştay 10. Daire, müze olan Ayasofya ile ilgili karara imza atmış ve Ayasofya’yı müze yapan 24 Kasım 1934 tarihli Bakanlar Kurulu kararını iptal ederek, ibadete açılmasına karar vermiştir. Aynı şekilde, İstanbul Sözleşmesi’nin Cumhurbaşkanı imzasıyla feshedilmesine ilişkin karar da Akçil’in başkanlığını

yaptığı Danıştay 10. Daire tarafından hukuka uygun bulunmuştur. Akçil, 31 Ocak 2024 tarihinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından AYM üyeliğine atanmıştır.²⁵

Yeni Nesil Terör: FETÖ'nün Analizi Tpolantisına Katılması

Akçil'in cemaat bağlantılı davalarda tarafsız olamayacağına dair gerekçeler, özellikle 2017 yılında Polis Akademisi Başkanlığı tarafından düzenlenen "Yeni Nesil Terör: FETÖ'nün Analizi"²⁶ çalıştayına Adalet Akademisi Başkanı olarak katılmış olmasıdır.

Bu çalıştay, cemaati Türkiye'nin en önemli güvenlik, sosyo-ekonomik, sosyo-politik ve sosyo-psikolojik tehditlerinden biri olarak konumlandırmış; yapının psikolojik kontrol yöntemleri, radikalleşme süreçleri, dinî manipülasyon/araçsallaştırma pratikleri, güvenlik bürokrasisi ve eğitim alanındaki kadrolaşması, ekonomik finansman mekanizmaları, devlete sızma taktikleri ve hukukî/siyasî mücadele stratejileri gibi iddiaları ayrıntılı biçimde incelemiştir. Rapor, cemaati ezoterik bir kült olarak tanımlamış, lideri Fethullah Gülen'in mistik liderlik imajını (Mehdi/Mesih benzetmesi) ve "biz-onlar" ayrımıyla aidiyet inşasını öne çıkarmış; cemaat üyelerinin 12-13 yaşlarından itibaren yurtlarda psikolojik baskı/denetim altına alındığını, ödüllendirme-cezalandırma döngüsüyle radikalleştirildiğini ileri sürmüştür.

Ayrıca, cemaatin ordu, emniyet ve yargıdaki yapılanmasını, 15 Temmuz darbe girişimini ve 17-25 Aralık kumpaslarını devletin "*kılcallarına sızma*" ve "*hileli yöntemler*" olarak ele almış; himmet toplama ve ticari faaliyetlerle finansal gücünü analiz etmiştir. Hukuki mücadelede "*şüphe varsa devlet yararlanır*" gibi ifadeler mahkumiyetleri ve KHK ihraçlarını meşrulaştırmıştır. Bu rapor, devletin cemaat tasfiyesini destekleyen öneriler (örneğin dinsel örgütlenmelerin bürokraside sınırlandırılması, boşalan yerlere başka grupların sızmasının önlenmesi) içermekte ve cemaatin mağduriyet propagandası yaptığını iddia etmektedir.

Yılmaz Akçil'in çalıştaya Adalet Akademisi Başkanı olarak katılması, cemaat bağlantılı davalarda AYM üyesi olarak tarafsız ve bağımsız olamayacağına dair güçlü bir şüphe sebebi olarak görülmektedir. Çalıştay da cemaat; "*ezoterik bir kült*" ve "*Türkiye'nin en büyük güvenlik tehdidi*" olarak tanımlanmış, lideri Fethullah Gülen'i mistik bir figür olarak sunulmuş,

25 <https://t24.com.tr/haber/erdogan-danistay-in-ayasofya-ve-istanbul-sozlesmesi-kararlarina-imza-atan-yilmaz-akcil-i-aym-ye-atadi,1149608>

26 <https://drive.google.com/file/d/1t8iQg7pPU4MKOzDBHgOnTyp1mY-UN62g/view>

cemaatin psikolojik manipölasyon yaptığı, kadrolaştığı, 15 Temmuz darbe girişimini gerçekleştirdiği, devlete sızdığı ve hileli yöntemlere başvurduğu ileri sürölmüştür. Akçil'in bu çalıştaya etkin biçimde katılımı, onun bu suçlayıcı ve önyargılı tezleri benimsediği izlenimini doğurmakta ve devletin cemaate karşı resmi söylemini içselleştirdiğine işaret etmektedir. Bu katılım, Akçil'in cemaatle ilgili bireysel başvuruları değerlendirirken nesnel ve dengeli bir duruş sergileme kapasitesini ciddi biçimde zayıflatmakta ve tarafsızlığına yönelik güveni derinden sarsmaktadır. AYM gibi yüksek bir yargı organında kararların yalnızca delillere dayalı ve önyargıdan uzak alınması gerektiği dikkate alındığında, Akçil'in bu rolü, tarafsızlık yükümlölüğü açısından kayda değer bir risk oluşturmaktadır.

Akçil'in çalıştaya katılımı, devletin cemaate karşı resmi politikalarını destekleyen bir pozisyonda konumlandığını göstermektedir. Bu durum, Akçil'in AYM'de cemaat bağlantılı dosyalara karar verirken çalıştayda benimsendiği anlaşılan görüşlerden etkilenebileceği ve devlet politikalarına paralel bir yaklaşım sergileyebileceği algısını güçlendirmektedir. Çalıştay raporunda, cemaatin "*mağduriyet propagandası*" yaptığı ve "*şüphe varsa devlet yararlanır*" gibi ifadelerle KHK ihraçlarını ve mahkumiyetleri meşrulaştırmaya elverişli öneriler yer almakta olup, Akçil'in bu görüşlere katkı sunduğunun anlaşılması, onun bağımsızlığı ve tarafsızlığına ilişkin ciddi bir kuşku doğurmaktadır. Bu kuşku, Akçil'in cemaatle ilgili hak ihlali iddialarını değerlendirirken devlet lehine önyargılı bir yaklaşım benimseyeceği ve bireylerin adil yargılanma givencelerini zayıflatabileceği endişesini artırmaktadır.

Çalıştay, katılımcı görüşlerinin rapora yansıtıldığı bir platform olarak kurgulanmıştır; Akçil'in bu süreçte aktif yer alması, çalıştayda öne çıkan suçlayıcı tezleri onayladığı izlenimini pekiştirmektedir. Raporda yer alan sosyo-psikolojik manipölasyon ve radikalleşme iddiaları, Akçil'in cemaat mensupları veya sempatanlarına ilişkin başvuruları değerlendirirken katı ve önyargıya açık bir tutum sergileme olasılığını yükseltmekte ve bireylerin masumiyet karinesinin zayıflamasına yol açabilecek sonuçlar doğurmaktadır. Cemaatle ilgili davaların uzun bir döneme yayılacağı hesaba katıldığında, Akçil'in çalıştaya katılımı, bu tür dosyalarda tarafsız bir tutumu sürdürebilmesini güçleştiren bir etken olarak öne çıkmaktadır.

Ayrıca, çalıştay raporunun 2017’de yayımlanan birinci baskısında moderatörler ve katılımcıların isimlerine yer verilirken (s.47),²⁷ gelen tepkiler ve özellikle çalıştaya katılan yargı mensupları açısından açık bir ihsas-ı rey niteliğindeki çalıştaya ilişkin raporun 2019’da yapılan ikinci baskısında moderatöerler ve katılımcılar listesi metinden çıkarılmıştır.²⁸

YENİ NESİL TERÖR: FETO’NUN ANALİZİ		YENİ NESİL TERÖR: FETO’NUN ANALİZİ	
Türkiye’ye karşı kullanılmıştır. Bu konudaki iç ve dış etkenler çok iyi analiz edilmiştir.		MODERATÖRLER	
18. FETO’nun dış bağlantılarının örgüt açısından ne kadar büyük bir öneme sahip olduğu bilinmekte ve görülmektedir. Bu bağlantıların ortaya çıkarılması da örgütün gücünü yitirmesi bakımından dikkate alınması gereken bir diğer mücadele alanı olarak karşımıza çıkmaktadır.		Yılmaz ÇOLAK Ufuk AYHAN Şafak Ertan ÇOMAKLI	Polis Akademisi Başkanı Polis Akademisi Başkan Yrd. Polis Akademisi Öğretim Üyesi
		KATILIMCILAR	
		Abdullah CAVUŞOĞLU Abdullah TOLU Ali Alper SAYLAN Cafer İŞİK Deniz TURAN Feridun YILMAZ Hüseyin ARSLAN Mehmet Akif KIREÇÇİ Mehmet Levent YILMAZ Mustafa ÖZTÜRK Necip Cem İŞÇİMEN Nusret YAZICI Oğuz DİK Orçun İMGA Orhan ATALAY Salih Zeki HAKLI Selfet GİRAY Yasemin ABAYHAN Yılmaz AKÇİL Yusuf TEKİN Yücel ERKMAN	YÖK Üyesi, Havelsan Yönetim Kurulu Başkanı YMM, Maliyeci Cumhuriyet Savcısı Hakim, Ceza Mahkemesi Başkanı Polis Akademisi Öğretim Üyesi Uludağ Üniversitesi Öğretim Üyesi Polis Akademisi Öğretim Üyesi Bilkent Üniversitesi Öğretim Üyesi Polis Akademisi / Cumhurbaşkanlığı Marmara Üniversitesi Öğretim Üyesi Cumhuriyet Başsavcısı Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Müsteşarı Hakim, Ceza Mahkemesi Başkanı Polis Akademisi Öğretim Üyesi Ardahan Milletvekili, Öğretim Üyesi Polis Akademisi Öğretim Üyesi Hakim, Ceza Mahkemesi Başkanı Hacettepe Üniversitesi Öğretim Üyesi Adalet Akademisi Başkanı Millî Eğitim Bakanlığı Müsteşarı Cumhuriyet Savcısı

(2017’de yapılan birinci baskı)

58 Yeni Nesil Terör: FETO’nun Analizi		Yeni Nesil Terör: FETO’nun Analizi 59	
da örgütün psikolojik öğelerin yanı sıra inançları kullanması durumu da söz konusudur. Cenneti vaat etmesi sonucunda gerçekleştirdiği tüm alışkanlıkları ve kusaklılıkları merkeziyetsiz FETO’nun (bu bu noktada DAES’e benzemektedir) üyelerine her türlü eylemi yaptırabilme etkisi söz konusudur. Dolayısıyla bu konuda Diyanet İşleri Başkanlığına da önemli bir görev düşmektedir. Diyanet İşleri Başkanlığı teolojik açıdan FETO ve DAES gibi yapıların dinî sahaya müdahalelerine müsaade etmemeli, dinî kural ve değerlerin çarpıtılmasına karşı sistematik mücadele verilmeli ve dinin örgütler tarafından araçsallaştırılmasının önüne geçilmelidir. Ayrıca Diyanetin bu hususta alacağı rol ilerleyen dönemlerde din temelli radikalleşmenin de önüne geçecektir.		18. FETO’nun dış bağlantılarının örgüt açısından ne kadar büyük bir öneme sahip olduğu bilinmekte ve görülmektedir. Bu bağlantıların ortaya çıkarılması da örgütün gücünü yitirmesi bakımından dikkate alınması gereken bir diğer mücadele alanı olarak karşımıza çıkmaktadır.	
15. Katı laiklik uygulamaları, din temelli toplulukların örgütlenmelerinin kapalı nitelikte olmasına neden olmuştur. Bu toplulukların sivil toplum kuruluşları gibi faaliyet göstermeleri beklenmiş, ancak bu yapılar sivil toplum örgütlenmesi niteliğinde de kalamamıştır. Dolayısıyla ilgili alanlarda devletin denetimi büyük önem arz etmektedir. Bu minvalde gerekirse bu yapıların kontrolü adına Tekke ve Zaviyeler Kamuya yeniden güdenin geçirilmelidir. Dinî örgütlenmelerin dinî sahada tutulması bunların bürokrasiye yapılandırılmasının önüne geçilmelidir. Bürokrasi FETO’dan bozulan yerlere göz diken ve devlet içerisinde örgütlenme gayretinde olan başka gruplara da kesinlikle göz yumulmamalıdır. FETO ile mücadelenin dinî değil siyasi bir mücadeleye olduğu, FETO gibi terör örgütlerinin siyasi alanda yayıldıkları hususu vurgulanarak, kamuoyu aydınlatılmalıdır.			
16. FETO suçüstüleri sonucunda kamu hizmetlerinden ihşac edilen kişilerin yakalarının radikalleşmelerini için bir kontrol mekanizmasının kurulması gerekmektedir. Kamudan ilgili bir kaç kurum bu konuda çalışma yapmak üzere görevlendirilmek gerekir.			
17. FETO ile mücadelede dikkat edilmesi gereken önemli noktalardan bir diğeri de FETO’yu doğuran iç ve dış etkenler olmaktadır. Katı laik politikalar ve devletin sosyal alanları boş bırakması, bu alanları doldurma konusunda FETO’ya ortam hazırlamıştır. Dış istibarat örgütleri de bu alanları kullanarak FETO’yu Türkiye’ye karşı kullanmıştır. Bu konudaki iç ve dış etkenler çok iyi analiz edilmelidir.			

(2019’da yapılan ikinci baskı)

27 <https://drive.google.com/file/d/1t8iQg7pPU4MKOzDBHgonTyp1mY-UN62g/view>

28 <https://cdn2.pa.edu.tr/Upload/Rapor/Dosya/yeni-nesil-teror-fetoe28099nun-analizi.pdf>

a) "Tarih ve Hukuk Perspektifinde 15 Temmuz" Paneli

Yılmaz Akçil, Danıştay 10. Daire Başkanı olarak 20 Temmuz 2022 tarihinde *"Tarih ve Hukuk Perspektifinde 15 Temmuz"* panelinde yaptığı konuşmayla Cemaatle ilgili başvurularda neden tarafsız olmadığını açıkça ortaya koymuştur.²⁹ 15 Temmuz sürecinde hem kahramanlığın hem de ihanetin birlikte yaşandığına dikkat çeken Akçil, Türkiye'nin bağrından çıkan, gözbebeği gibi yetiştirilip, bakmaya kıyılamayan gençlerin ihanetinin 15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanan hain darbe kalkışması ile görüldüğünü söylemiş ve; *"15 Temmuz hain darbe kalkışmasının bertaraf edilmesini sağlayan kahramanlığı birlikte yaşadık. Böyle bir konuda konuşmak için memleketimde hemşehrilerimle birlikte bulunmaktan, özellikle davet edilmekten dolayı büyük bir mutluluk ve heyecan duyuyorum"* demiştir.

"Her darbenin bir yargılaması vardır. Daha doğrusu bir meşruiyet sorunu var. Her rejim değişikliğinde böyledir" diyen Akçil, *"her rejim değişikliği sonrası yargılama, mahkemeler devreye girmiştir. Cumhuriyet döneminde İstiklal Mahkemelerinin yargılamalar yaptığını biliyoruz. 1960 darbesi akabinde Yassıada yargılamaları malumdur. Her darbenin meşruiyet sorunu darbeyi yapanlara karşı o dönemin yargı mensuplarının tutum ve davranışları meşruiyeti sağlamış ya da sağlamamıştır. Bu çok önemlidir. Öyle ki 15 Temmuz darbe kalkışmasına kadar her darbenin yanında, arkasında mutlaka yargı mensupları olmuştur"* demiştir.

1971 yılındaki muhtıra sonrası 1980 darbesinin Türk tarihinde önemli bir yeri olduğunu ifade eden Akçil; *"şu görülüyor; Darbe yapanlar er veya geç mahkeme huzurunda hesap veriyor. Bu bir vakıadır. Dönemi yılı hiç önemli değil bir kişiye haksız bir yere seçilmiş bir yönetime müdahale ediyorsa gün gelir hesap verir olgusu artık Türkiye devletinde oturmuş durumdadır. Malum olduğu üzere 28 Şubat postmodern bir darbedir. Bilindiği üzere o darbeyi yapanlarda yargılanıp mahkûm oldular. Halen cezaevindeler. Farklı bir post modern darbe olarak anılan darbenin failleri şu anda hesap veriyorlar. 15 Temmuz sürecine geleceğim, 15 Temmuz'u konuşuyoruz çokta önemlidir"* şeklinde konuşmuştur.

Yılmaz Akçil, 15 Temmuz'un öncesinde cemaatin ne olup, nasıl oluştuğunu, *"cemaat"* *"hizmet hareketi"* *"camia"* diye anılan ve hemen herkesin yakınlarından birinin mutlaka *"cemaat"*

29 <https://www.kocatepegazetesi.com/yargi-hala-fetoculeri-ayiklamakla-ugrasiyor/214767/>

mensubu” olduğunun bir vakıa olduğuna işaret ederek; “hepimiz biliyoruz ki herkesin çevresinde bu insanlardan var. Türk Milletinin iki hassasiyeti vardır. Birincisi din, ikincisi de eğitimidir. 1960’lı yıllardan itibaren FETÖ elebaşı Fetullah Gülen, millet olarak bu hassasiyetlerimizi bildiğinden Türk Milletine iki noktadan girmiştir. Kendilerini dindar gösterdiler. İkincisi de eğitimidir. Her aile evladını çok iyi yetiştirmek ister. İyi bir okulda okusun, terbiyeli olsun, vatanına milletine bağlı olsun, iyi bir iş sahibi olsun diye uğraşır. İşte FETÖ bu hassasiyeti çok iyi kullandı. Önce okullar, dershaneler akabinde üniversiteler, yurtlar, cemaateleri hepsi organize bir sistem içerisinde oluşturulmuş ve üzerinde çok iyi çalışılmıştır” demiştir.

Cemaatin faaliyetleri kapsamında dershanelerin büyük önem taşıdığını kaydeden Akçil; “bilindiği üzere FETÖ’nün o dönemki yönetimle olan ilk kavgası dershanelerin kapatılmasıyla başlamıştı. Bir anda hopladılar. Oysa tüm dershaneler kapatılmıştı. Dershane olgusuna son verilecekti. 2012 yılında bilindiği üzere MİT krizi yaşanıldı. O dönemki MİT Başkanının iki Cumhuriyet Savcısının talimatıyla sorguya alınmak istemesi malumdur. Belkide hükümetle FETÖ’nün açığa çıkan ilk kavgası 2012 yılındaki 7 Şubat olayıyla başlamıştır. Belki daha öncede vardı ama görünmüyordu. Açığa çıkan nokta bu olaydı. Hemen akabinde 17-25 Aralık yargı darbesi dediğimiz, hâkim ve savcıların darbe yaptığının örneğini görmekteyiz. Sayın tarih hocamız askerlerin darbesinden söz etti ama hâkim ve savcılarında günahı çok onuda söyleyeyim. Sayın Komutanımızda burada. Darbeyi yapanlar sadece askerler değildir. 1960 yılında yapılan darbeyi önce yargı mensupları alkışlamış, desteklemişlerdir. Her darbenin meşruiyet sorunu var dedik. 2013 yılında Mısır’da darbe yapıldı. Yüzde 52 oyla seçilen hükümet düşürüldü. İlk yaptıkları dönemin Anayasa Mahkemesi Başkanı El Mansur’u geçici olarak Devlet Başkanı yaptı. Bu darbeye meşruiyet sağladı Sisi hala iktidardadır. Yargı mensuplarının tutumu öyle önemli ki eğer yapılan darbeye destek veriyorsa darbe toplum nezdin de meşruiyet kazanıyor. Meşruiyet problemini yargı mensuplarının kararlarıyla darbeciler çözmüş oluyor” demiştir.

15 Temmuz 2016 tarihinde darbe kalkışmasında ilk hareketliliğin akşam saat 20.30 sıralarında başladığını dile getiren Akçil; “15 Temmuz darbe kalkışmasının duyulması saat 22.00 gibi oluyor. Ama 15 Temmuz 2016 akşam saat 23.00 sıralarında Cumhuriyet Savcılarımız ki Afyonkarahisar Cumhuriyet Başsavcımızda burada, direk doğrudan talimatlar vererek darbecilerin suç işlediklerini, tutuklanmaları gerektiği konusunda kolluk güçlerine yazılı emirler vererek darbe kalkışmasının sonuç almasındaki en önemli etkenlerden birisini sağlamış oldu. Yani 15 Temmuz darbe kalkışmasında o gece yargı iyi bir sınav verdi. Bunu biz 2014 yılında yapılan Hâkimler Savcılar Kurulu (HSK) seçimi ile sağlamış olduk. Yargının kendi içerisinde o dönem ciddi bir seçim kavgası yaşadık.

FETÖ'cüler kendi adaylarını çıkarttılar. Ama bağımsız aday dediler ve çok ciddi oylar aldılar. Yaklaşık 13 bin kişi oy kullandı ve seçimler kıl payı kazanıldı. 30'lu-40'lı rakamlarla HSK'nın şekli oluşturuldu. Bu da 15 Temmuz darbe kalkışmasının önlenmesinde HSK yapısı o seçimler çok önemli rol oynamıştır" şeklinde konuşmuştur.

Cemaatin çok farklı bir çalışma sistemi olduğuna vurgu yapan Akçil; "FETÖ'nün çok farklı bir çalışma sistemi vardır. Kendilerine kutsallık yüklerler. FETÖ ele başısı kutsaldır. Ne demiş ise Allah adınadır, Peygamber adınadır. Mutlaka uyulması gerekir, sorgulanmaz. Danıştay Üyesi iken yaşadığım bir anekdotu paylaşacağım. Danıştay Üyesi başka bir hâkime iftira attı ve iftirasına ben şahit oldum. Kendisine 'Niye iftira atıyorsun?' diye sordum. Aynen şu ifadeyi kullandı: 'Ben iftara atarım sevap kazanırım. O iftiraya sabreder sevap kazanır.' İftira gibi açıkça yasaklanmış, Kur'an-ı Kerim'de yer alan bu emri yaparak sevap umabilen bir yapı söz konusu. Kutsallığın boyutlarına bakın. Örgüt içi jargonda 'imam' ya da 'abi' ne derse geçerlidir. Tamamen teslimiyet üzerine kurulmuş bir yapıdır. Bir yandan gizlilik bir yandan da takiyye kültürü vardır. Tanıyamazsınız yani kişinin FETÖ'cü olduğunu anlayabilmek çok zordur. Çok yüzleri, maskeleri vardır. Birini çıkarır diğerini takar. Kişinin FETÖ'cü olduğunu anlayabilmek neredeyse mümkün değildir. Böyle bir yapı düşünün ki yargı içerisinde, askeriye içerisinde, mülki amirler içerisinde hatta tüm kamu kurumları içerisinde çok güçlendi. Öyle bir noktaya geldi ki neredeyse pek çok kurumun en can damarlarına kadar ulaştılar. Her önemli görevin ikinci sırasında ki; Paşa ise yaveri, bakan ise özel kalem müdürü, müdür ise sekreteri FETÖ'cü oldu. Her türlü bilgiyi arşivleyip kullandılar" demiştir.

Türkiye Adalet Akademisi Başkanı olduğu dönemde Cemaatle ilgili olarak yaşadığı bir anıyı aktaran Akçil; "Akademi Başkanı olduğum dönemde Afrika'nın en uç noktasında küçük bir ülke olan Gambiya'nın Adalet Bakanı akademiye ziyarete gelmişti. 15 Temmuz darbe kalkışmasından önce 2014 yılında Türkiye Adalet Akademisi'nin Gambiya'daki hâkim ve savcılara eğitim vermesini istiyorlardı. Konu o dönem 'cemaat' olarak tanımlanan FETÖ'ye geldi. Çok ilginç bir olay anlattı. Ben bunu paylaşmak zorundayım. Dedi ki 'Türkiye Cumhuriyeti Başbakanınız tüm kardeş ve dost ülkelere çağrıda bulundu. 'Lütfen ülkelerinizde ki FETÖ'ye ait okulları kapatın.' dedi. Gambiya olarak ilk biz kapattık. ABD ve İngiltere bize nota verdi. Yanlışlık olsa gerek bu Türk okulu, bu okulda Türk bayrağı dalgalanıyor. ABD ve İngiltere ile ne ilgisi var diyerek notaya cevap yazdık. Herhalde bir hata oldu dedik. Kapatılan İngiliz ya da Amerikan okulu değil Türk okuludur dedik. Gelen cevap ilginçtir. 'Şeklen Türk okuludur. Gerçekte bizim himayemizdedir kapatamazsınız.' dediler. Biz inat edip kapattık. Bizim Washington Büyükelçiliğimizi maslahatgüzarlığa düşürdüler.' diye Gambiya Adalet Bakanı anlattı. Bu

okullar Türkçe Olimpiyatları gibi ne kadar Türk toplumu nezdinde sevilip hatta oradan çıkan çocukların türkülerıyla, şiirleriyle birçok insanın ağladığına şahidiz. Ama bu örgütün, bu yapının arkasında kimlerin olduğunu göstermek adına yaşadığım önemli bir olaydır” diye konuşmuştur.

Cemaati tanımlayıp anlatmanın son derece zor olduğunu söyleyen Akçil; “yargının bu konudaki zorluğunu anlatmak istiyorum. PKK terör örgütünü çok güzel tanımlarsınız. PKK’nın eylemleri vardır, bellidir. Daha önce istihbarat sözkonusu kişilerle ilgili bilgileri toplamıştır. DHKPC terör örgütü de öyledir. Diğerleri öyledir. Hem polis hem jandarma olmak üzere devletin tüm birimleri bilir. Militanlar bellidir yapacakları eylemlerde bellidir. FETÖ’yü tanımlamak öyle zor ki. Kim FETÖ’cü kim değil? Evliya olmak lazımdır. Adamın içindeki niyetini anlamak çok zordur. Yargı 15 Temmuz darbe kalkışmasından sonra bunları ayıklamaya uğraştı ve halende uğraşıyor. Türkiye’de 600 binden fazla kişi hakkında FETÖ’den işlem yapılmak durumunda kalındı. Belki çoğunun haberi olmadı gıyabında yapıldı. Olmadığı anlaşıncı vazgeçildi. Halen neden bu davalar devam ediyor diye eleştiriliyor. Şu bilinsin ki bu davalar kolay görülebilecek davalar değildir. Kanun Hükmünde Kararname (KHK) çıktı. Ceza Kanunu’nun daha ötesinde kamu görevlilerini devletten uzaklaştırma adına. Mensubiyet denildi, irtibat, iltisak ve üyelik denildi. Yani biraz daha yumuşatıldı. Ceza yargılaması bu kadar değil ama en azından idari tedbirler anlamında idarenin biraz daha rahat işlem yapması noktasında düzenlemeler yapıldı” demiştir.

15 Temmuz 2016 tarihinde darbe kalkışmasında bir cemaate yakın olduğu iddia edilen bir polisin, yine cep telefonundan çıktığı iddia edilen bir mesajını okuyan Akçil; “Takkiye kültüründe bunlar kendilerini şöyle anlatıyorlar. 15 Temmuz darbe teşebbüsü sonrasında yürütülen bir soruşturmanın şüphelilerinden olan Komiser Yardımcısı E.G’nin telefonunda 16 Temmuz 2016 tarihinde yani darbe teşebbüsünün hemen akabinde sabah saat 5.20’de arasında ‘Bölge İmamları’ kaydıyla gönderilen bir mesajda şu ifadeler vardır. ‘Önemli durum. Çok acil duyuru, Tüm il ve ilçe imamlarına, abilere, ablalara, kurum imamlarına iletin. Tüm hizmet mensupları darbeyi şiddetle kınayan açıklamalar yapsın.’ denilmiştir. Darbe teşebbüsünün seyri gece Cumhurbaşkanımızın çağrısı üzerine Türk Milleti cesareti ve gücüyle sokaklara inmesiyle püskürtüldü. Darbe teşebbüsünde böyle bir karşılık almayı hiç beklemiyorlardı. Herkesin gece kabullenip yerine çekileceğini düşündüler. Birde önemli olan hayr olan noktada; Darbeciler normalde darbeyi gece sabaha karşı 3.00’te planlıyorlardı. Bir subayın saat 20.00 gibi darbe yapılacağını MİT Müsteşarına haber vermesiyle bunlar bir anda hareketlenip darbeye 20.30 gibi başlattılar ve büyük bir lütuf oldu. İnsanlar ayaktaydı. Gece sabaha karşı 3.00’te olsaydı belki amaçlarına ulaşacaklardı. Şüpheli Komiser Yardımcısı E.G mesajının devamında

şunları ifade ediyor, ‘Darbeyi şiddetle kınayan açıklamalar yapsınlar. Meydanlara inip kendilerini kamufle etsinler. Resim çekilip sosyal medya da yayınlasınlar. Demokrasi, seçilmiş irade falan desinler. Ama fazlada asla muhterem hoca efendinin adı geçmesin. Açıklamalarda hepimizi alabilirler. Herkes darbeden haberim yok televizyondan duydum ilk kez desin. Asla hükümete ve ‘Tayyib’e’ olumsuz ifadeler yapmayın. Bu grubu kapatıyorum.’ diyor. Bunların gerçek yüzü işte budur” demiştir.

Akçil’in 2022 panel konuşmasında cemaati “ihanet eden gençler” ve “din ile eğitimi sömüren” bir yapı olarak tasvir etmesi, “takiyye ile maskelenmiş” ve “kutsallıkla sorgulanmaz” bir örgüt olarak nitelendirmesi, bireyleri toptan suçlayıcı bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Bu genelleyici ve suçlayıcı dil, cemaatle ilişkilendirilen kişilerin masumiyet karinesini zedeleyebilecek bir önyargıyı işaret etmektedir. Akçil’in, 17-25 Aralık soruşturmalarını “yargı darbesi” olarak adlandırması ve dersane tartışmalarını hükümetle ilk çatışma olarak sunması, devletin cemaate yönelik resmi politikasını benimsediğini göstermektedir. Bu tutum, AYM’nin temel hak ve özgürlükleri koruma misyonuna zarar vermekte ve Akçil’in devlet politikalarına yakın bir çizgide konumlanarak tarafsızlığını yitirdiği algısını güçlendirmektedir. AYM’nin anayasal denetim organı olarak bağımsız davranması gerektiği dikkate alındığında, bu açıklamalar, cemaat bağlantılı davalarda tarafsız karar verebileceğine ilişkin güçlü şüphe sebebi oluşturmaktadır. Ayrıca, Akçil’in başkanı olduğu Danıştay 10. Daire’nin Ayasofya’yı müzeye dönüştüren 24 Kasım 1934 tarihli Bakanlar Kurulu kararını iptal ederek ibadete açılmasının önünü açan kararı ve İstanbul Sözleşmesi’nin Cumhurbaşkanı kararıyla feshedilmesini hukuka uygun bulan kararı, iktidarın temel politik tercihleriyle uyumlu bir çizgiye işaret etmektedir. Bu iki kritik dosyada daire başkanı olarak belirleyici rol üstlenmesinin ardından Akçil’in AYM üyeliğine seçilmesi, iktidara yakınlık algısını pekiştiren ve kariyer ilerleyişinin tarafsızlık görünümüne etkisine dair dikkat çekici bir zamanlamaya işaret eden bir unsurdur.

Akçil’in panelde aktardığı anekdotlar —özellikle Danıştay’daki iftira iddiası ve Gambiya’daki cemaat okullarına dair anlatılar— cemaati bir komplo ve manipülasyon aracı olarak konumlandığını göstermektedir. Bu kişisel deneyimlerin, cemaatle ilgili bireysel başvurularda nesnel ve dosya odaklı bir yaklaşımı sürdürmesini güçleştirdiği anlaşılmaktadır. Ayrıca, “600 binden fazla işlem” ve “cemaat davalarının kolay olmadığı” gibi ifadeleri, KHK ile yapılan ihraçları meşrulaştırıcı bir ton taşımakta ve bireylerin adil yargılanma hakkına ilişkin güvenceleri zayıflatıcı bir etki yaratmaktadır. Akçil’in 15 Temmuz’u “kahramanlık”

olarak yüceltmesi ve HSK seçimlerini bu süreçte kritik görmesi, devletin cemaate karşı tutumunu destekleyen bir duruş sergilediğini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, Akçil'in çalışmaya katılımı ve paneldeki suçlayıcı söylemi, cemaate yönelik önyargılı bir tutumu ve devlet politikalarına angajmanını belirginleştirmektedir. Bu tablo, cemaat bağlantılı bireysel başvurularda nesnel değerlendirme yapma imkanını daraltmakta; bağımsızlık ve tarafsızlık ilkeleriyle bağdaşmayan bir görünüm ortaya çıkarmaktadır. Daire başkanı olarak Ayasofya ve İstanbul Sözleşmesi kararlarında üstlendiği belirleyici rolün ardından AYM üyeliğine seçilmesi de zamanlama ve içerik itibarıyla bu algıyı derinleştirmektedir. Cemaati toptan suçlayıcı dil, bireylerin lehine delil sunma ve masumiyet karinesinden yararlanma hakkını zayıflatmakta; devletin resmî söylemini benimseyen yaklaşım, yargıya duyulan güveni sarsmakta ve AYM'nin temel hakları koruma misyonuna zarar vermektedir. Bu nedenlerle, Akçil'in cemaat bağlantılı davalarda bağımsız ve tarafsız bir yargıç olarak görev yapması mümkün görünmemektedir.

4. Muhterem İnce

Muhterem İnce 1/6/2016'da Artvin valiliğine, 7/9/2016 tarihinde de İçişleri Bakanlığı müsteşarlığına atanmıştır. 7/8/2018 tarihine kadar müsteşarlık görevini sürdürmüş, 8/8/2018 tarihli Cumhurbaşkanlığı Kararı ile İçişleri Bakan Yardımcılığı görevine atanmıştır. 29/6/2022 tarihli TBMM Genel Kurulunda Sayıştay üyeliğine seçilmiştir. TBMM Genel Kurulunda yapılan seçim sonucu 5/10/2022 tarihinde Anayasa Mahkemesi üyeliğine seçilmiştir.

Muhterem İnce'nin yaptığı açıklamalar, katıldığı etkinlikler ve sosyal medya paylaşımları dikkate alındığında cemaatle bağlantılı davalarda tarafsız olamayacağını ortaya çıkmaktadır.

Zira İnce, 06/12/2018'de İçişleri Bakan Yardımcısı olarak Bölgesel İş Birliği Konseyi (RCC) tarafından düzenlenen "Üçüncü Bölgesel Koordinasyon Konferansı"nın açılışında yaptığı konuşmada; *"tıpkı PKK gibi Avrupa'nın hala yeterince önemsemediği veya tehlikesini kavrayamadığı FETÖ ile de mücadele halindeyiz. FETÖ klasik terör örgütlerinden çok farklı bir yapıdır, radikal terörün beta versiyonudur. Yöntemleri ve yapılanması çok daha karmaşıktır. Kamuda kilit noktada yerleştirdikleri elemanlarıyla hukuk ve yönetim süreçlerini manipüle etmişlerdir. Ankara, TBMM ve bazı kamu binaları F-16'larla bombalandı. Bu terör yapıları dolayısıyla Avrupa'ya kaçan teröristlere ilişkin iade taleplerimiz Balkan ülkeleri tarafından bir ölçüde karşılanmakta ancak Batı'ya doğru gittikçe*

maalesef bunu görememekteyiz. Özellikle PKK ve FETÖ elemanlarının belli başlı Avrupa ülkelerinde yuvalandığını bunun Avrupa için de büyük bir tehlike olduğunu özellikle burada ifade etmek isterim” demiştir.³⁰

Ankara Barosu’nun bir cemaat operasyonunda gözaltına alınan bazı kişilere işkence yapıldığına yönelik raporu 11/7/2019 tarihinde Meclis İnsan Hakları Komisyonu’nda gündeme gelmiş, toplantıya Bakan Yardımcısı olarak katılan İnce; *“bunu iddia eden avukatlar içerisinde, mesela bir tanesinin babasının ve kardeşinin byLock kullanıcısı olduğu, babasının tutuklu, ağabeyinin firari olduğunu biliyoruz. Yine, başka bir avukatın babasının byLock kullanıcısı olduğu ve bu nedenden tutuklu olduğunu biliyoruz, böyle bir bilgiyi de sizlerle paylaşmak isterim”* demiştir. Bu açıklamaya Komisyondaki milletvekillerinden tepki gelmesi üzerine, bir savunma yapmadığını, sadece bilgi verdiğini belirten İnce, *“bu savunma yapılacak bir konu değildir, bir iddiadan ibarettir, iddialar gerçekleşirse gereği yapılır. Bunun bir FETÖ organizasyonu olduğu yönünde elimizde bilgiler var, bizde de böyle iddialar var”* demiş, bunun üzerine, Komisyon Başkanı Hakan Çavuşoğlu’nun *“yani işkence iddialarını FETÖ organize ediyor?”* demesi üzerine İnce; *“aynen öyle, uluslararası bağlantılar var bu konuda, uluslararası bilgiler var bizde”* karşılığını vermiştir.³¹

İnce, 06 Nisan 2021’de şahsi twitter hesabından şu paylaşımı yapmıştır; *“FETÖ terör örgütünün emanetine sahip çıkamadıkları için, FETÖ’nün siteminden korkup, açık kapatmaya çalışan, terör örgütünün siyasal sözcüsü... Çareyi her zamanki gibi devleti karalamakta buldu Allah ıslah etsin...”³²*

15 Temmuz 2024’te twitter hesabından yaptığı paylaşımında; *“#15Temmuz’da derin bir basiret ve kahramanlıkla FETÖ mensubu darbeci hainlere ve onların maşalarını tutan güçlere göğsünü siper eden şehitlerimizi rahmetle anıyor, gazilerimize şükranlarımı sunuyorum”³³* demiştir.

15 Temmuz 2024’te twitter hesabından şu açıklamayı yapmıştır; *“milli iradeyi canı pahasına savunan aziz şehitlerimizi rahmet ve minnetle anıyorum. 15 Temmuz’da, Milletimiz bir kez*

30 <https://www.trthaber.com/haber/gundem/icisleri-bakan-yardimcisi-muhterem-ince-feto-radikal-terorun-beta-versiyonudur-396640.html>

31 <https://www.gazeteduvar.com.tr/gundem/2019/07/11/ankara-barosu-iskence-raporuna-feto-suclamasi>

32 <https://x.com/muhteremince/status/1379408596383981573>

33 <https://x.com/muhteremince/status/1680188473657925634>

daha göstermiştir ki bu vatan küffara ve maşalarına asla teslim olmayacaktır. Duruşumuz ve yüreğimiz bu istikamette sabit kalacaktır.”³⁴

15 Temmuz 2025'te twitter hesabından yaptığı açıklamada da; *“#15Temmuz gecesi, aziz milletimizin sarsılmaz iradesiyle bozguna uğrayan hainler için güneş bir daha doğmadı. Lakin milletimizin istikbal güneşi, milli ve bağımsız iradesi sonsuza dek parlayacak. Şehadetlerinin yıl dönümünde şehitlerimizi saygı ve rahmetle anıyor, gazilerimize sağlıklı ömür diliyorum*³⁵ *demıştır.*

İnce'nin 6 Aralık 2018'de İçişleri Bakan Yardımcısı olarak Bölgesel İş Birliği Konseyi'nde cemaati *“radikal terörün beta versiyonu”* ve *“kamuda kilit noktalara sızan”* bir yapı olarak tanımlaması, cemaate karşı önyargılı bir tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Bu suçlayıcı dil, İnce'nin cemaatle bağlantılı bireylerin masumiyet karinesini göz ardı edebileceğini ve devlet politikalarına paralel bir yaklaşım benimseyebileceğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, 11 Temmuz 2019'da Meclis İnsan Hakları Komisyonu'nda Ankara Barosu'nun işkence raporunu *“FETÖ organizasyonu”* olarak nitelendirmesi ve raporu hazırlayan avukatların aile üyelerini ByLock kullanıcısı olmakla suçlaması, cemaatle ilişkilendirilen kişilere karşı genelleyici ve suçlayıcı yaklaşım benimsediğinin bir başka göstergesidir.

İnce'nin Twitter paylaşımlarında cemaati *“FETÖ'nün kirli yüzü”, “hainler”* ve *“küffarın maşaları”* olarak etiketlemesi, 15 Temmuz'u *“milletin zaferi”* olarak sunması, devlet söylemini içselleştirdiğine ve cemaatle ilgili bireysel başvuruları nesnel biçimde değerlendirmekte zorlanabileceğine işaret etmektedir. Bu paylaşımlar, İnce'nin cemaate karşı kişisel bir husumet taşıdığı izlenimini güçlendirmekte ve bu tutumun AYM'deki kararlarına yansıyabileceğini düşündürmektedir. AİHS'in 6. maddesinde vurgulanan adaletin görünürlüğü ilkesi uyarınca, bu söylem AYM'nin tarafsızlığına gölge düşüren bir nitelik arz etmektedir. İnce'nin İçişleri Bakanlığı'ndaki idari rolü ve özellikle cemaat karşıtı güvenlik politikalarının uygulanmasındaki etkin konumu, yargısal tarafsızlık ve ölçülülük açısından ek tartışmalar doğurmaktadır.

Sonuç olarak, İnce'nin suçlayıcı söylemi, sosyal medya paylaşımları ve devlet politikalarına angajmanı, cemaatle ilgili davalarda objektif tarafsızlığı hakkında meşru

34 <https://x.com/muhteremince/status/1812852728290328836>

35 <https://x.com/muhteremince/status/1945064065472032811>

şüpheler uyandırmaktadır. Bu tablo, İnce'nin cemaatle ilgili bireysel başvurularda önyargısız bir tutum sergilemesini güçleştirmekte, AYM'nin kurumsal güvenilirliğini zayıflatmakta ve adil yargılanma ilkesinin güvenceleriyle çatışmaktadır. Bu nedenle, İnce'nin bu davalarda bağımsız ve tarafsız bir yargıç olarak görev yapması mümkün değildir.

5. Kenan Yaşar

Kenan Yaşar, Çorum Başkanı iken TBMM tarafından AYM'ye seçilmiştir. Yaşar, kurulduğu andan itibaren AKP'lidir. 21 Ocak '022'de verdiği mülakatta; *"AK Parti kurulurken üyeydim. Kurucuydum. 2002'de, 2007'de, 2011'de milletvekili aday adayıydım. İl başkan yardımcısı olduğumu"* söylemiş, bir partiye üyeyken AYM'ye seçilmenin hukuken bir engeli olmadığını ifade eden Yaşar, *"Etik açısında da sıkıntı görmüyorum"* demiştir.³⁶ Yani, Yaşar kurulduğundan beri AKP ve aktif siyasetin içindedir.

Kapattığı twitter hesabından (@avkenanyasar) paylaştığı aşağıdaki mesajlar açık bir şekilde AKP ve Cumhurbaşkanı Erdoğan lehine partizan bir duruş sergilediğini ortaya koymaktadır. 10 Temmuz 2017'de kendi Twitter hesabından *"Her şeye rağmen herkesin umudu Erdoğan"* başlıklı kaleme aldığı bir yazıyı paylaşmış, ancak bu yazı daha sonra silinmiştir. Bu paylaşımda 15 Temmuz sonrası "FETÖ'ye" karşı sürdürülen amansız mücadele ve yansımalarına yer vermiş ve Erdoğan "umut" olarak konumlandırmıştır. Benzer şekilde, 08 Mayıs 2018'de Erdoğan'ın *"Bir olacağız, iri olacağız, diri olacağız, hep birlikte Türkiye olacağız"* seçim sloganını içeren bir içeriği retweet etmiş. Bu paylaşımlar, sosyal medyada Erdoğan ve AKP'yi öven, milli güvenlik ve birlik temalı iktidar politikalarını destekleyen bir tutumun göstergeleridir.

36 <https://t24.com.tr/haber/tbmm-nin-yuksek-mahkemeye-gonderdigi-kenan-yasar-partiliyken-aym-ye-secilmenin-hukuken-engeli-yok-etik-acidan-da-sikinti-gormuyorum,1009537>

Yaşar, 20 Temmuz 2017 tarihinde “Doğru Mücade” başlığı altında yazdığı yazıda şu ifadelerle yer vermiştir; “Bir yıl önceydi. Bu millet tarihinde görmediği bir ihanet ve işgal girişimi gördü. Milletin her ferdi devlete sızmış hainlerin karşısında vücutlarını siper ettiler. Tanklar, mermiler, bombalar... Ve buna rağmen eşi benzeri görülmemiş destansı bir karşı koyuş.

Bir Temmuz akşamı Allah şahit ki/Şaha kalkmış vatan idi Mehmedim.

Her biri iyot gibi ortada kaldı. Sonrasında büyük bir mücadele başladı. Hainliklerinin kökünü kurutmak üzere... Zafer biraz hasar ister. Doğrunun yanında eksikler, yanlışlar da söz konusu oldu. Samanlıkta iğne aramak kadar zor bir mücadelede toza bulaşmamak kolay değil. İyi ve doğru şeyler de kolay değildir zaten. Biz nerde yanlış yaptık cümlesi çaresizlik içeren cümledir. Bütün hayatımızı bu cümleyi söylememek üzerine inşa etmeye çalışırız.

Bakıyorum son günlerde gündeme dair herkes söyleniyor. Fakat kimse söylemiyor. Bir fıslıtı furyası sessizlikler içinde... İnancımız, değerlerimiz yalnız adaletle var olabilir. Bugün yaptıklarımız için yarın dünyada öteki gün ahirette eyvah dememek için hassasiyet göstermek zorundayız.

Bütün renkler kirleniyordu birinciliği beyaz aldı der şair. En az bile olsa en fazla kir adalet giysisinde belirir. Altı çizilmesi gereken gecikmiş mücadelenin en güçlü bir şekilde yapılmasıdır bu konuda itilaf yoktur. İtilaf konusu bu mücadelenin nasıl yapılacağı, kapsama alanı konusundadır.

Zor zamanlar bu zamanlar... “Bilmediğimiz bir şey mi var, yanlış mı anlaşıyorum, bir suçla itham edilir miyim” endişeleri insanları açık ve net konuşmaktan uzaklaştırıyor. Oysa hakikat susarak, bekleyerek bulunmaz. Hakikat köyüne zorlukları göze alıp her daim dosdoğru yolda yürüyerek varılır. Adalet hukuk devleti çerçevesinde kalarak sağlanır.

Hukuk çerçevesinde bir mücadele ancak bağımsız ve tarafsız yargı mensuplarının yerine getirebileceği bir şeydir. İyi niyetli herkes mücadelenin bir yerinde çaba sarf ediyor. Ve fakat kontrolü mümkün olmayan bir mücadelede kriptolar, kötü niyetliler, makam ve menfaat peşinde koşanlar, önündeki potansiyel kişileri etkisiz kılmak isteyenler yan tutuyor. Hatta suçlama kılıcını ellerine alarak tasnifi yapmaya kalkıyorlar. Mücadele ırmağının yatağını yanlışla çeviriyorlar. Hani bir şarkı var; “Hangimiz düşmedik bu kara sevdaya...” diye... Fetö konusunda da siyaset mi kandırılmadı... Bürokrasi mi, esnaf mı, iş adamı mı, memur mu, gariban vatandaş mı... Hangisi kanmadı, hangisi pişman değil deliler gibi.

Aldatanlarla aldatılanları ayırmazsak masum kim kalır geride. **Bütün her şeye rağmen herkesin umudu halen sayın Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan.** Bizim hassasiyetimiz biliyoruz ki onun da hassasiyeti. Hal böyle iken neden bu denli hata... Neden tabandaki bu fotoğraf tavana yansımaz. Siyasetçi için ölçü olan 17/25 Aralık neden bürokratlar için ölçü alınmaz. Yoksa 17/25 aralık söyleminin adliyyede bir anlamı mı yok. Böyle ise üç beş milyon insanın bu kapsama gireceği göz önünde tutuluyor mu?

Tarihimizde hiç bir örneği olmayan bu ihanet girişimine karşı yürütülen mücadelede hakim ve savcılarımız ne kadar endişesiz mesleklerini icra edebiliyor? Bu ortamda yapılan yanlışların faturasını sadece onlara kesmek hakkaniyete ne derece uygun? Hakim ve savcıların fetöçülük ithamı ile siyasal yargının adamı cenderesinde bırakmak ne kadar doğru bir şey?

Bugün yapılacak hataların yarın doğacak sonuçlarını ne kadar öngörebiliyoruz? Bir mücadelenin yapılması doğru yapılmasından daha fazla önemli değildir. Neşteri bu kadar derine vurursak hasta

ameliyat masasında kalır. Derdimiz kanseri vücuttan atmaksa hastayı masada bırakmamak gerekir. Madem muhalefeti beğen miyoruz, o halde kahve köşelerinde söylenmeyi bırakıp yanlış, eksik, hatayı yetkililere söylemek lazım gelir.

Yetkililerin de haklı mücadeleyi hakkın rızasına uygun sonuçlanması için çabasını bin kat arttırması lazım. Fetönün ekmeğine yağ sürececek bir mağduriyet algısına hizmet edecek yanlışları yapma lüksüne sahip değiliz. Bu konunun memleketin imarından çok daha önemli olduğu unutulmamalıdır. Ateş çemberindeki Türkiye’yi özlenen huzura kavuşturmanın yolu ülke içindeki huzuru ve kamusal güveni sağlamakla mümkün olacaktır. Bunun da yolu ayağımıza kurşun sıkmayı bırakıp mücadele ırmağını kendi yatağına döndürmektir. Bu vesile ile 15 Temmuz şehitlerini rahmet ve minnetle anıyoruz.³⁷

Yaşar’ın AKP kurucu üyesi olması, il başkan yardımcılığı yapması, 2002, 2007 ve 2011 yıllarında milletvekili aday adayı olması ve 21 Ocak 2022’de verdiği mülakatta bu siyasi geçmişini “etik açıdan sıkıntı görmüyorum” diyerek savunması, cemaatle bağlantılı başvurularda nesnel tarafsızlığına dair ciddi şüpheler uyandırmaktadır. Siyasi faaliyetin tek başına hukuken mutlak engel oluşturulmaması ayrı bir husus olmakla birlikte, AİHS m. 6 kapsamında aranan objektif tarafsızlık (görünürde tarafsızlık) ölçütü açısından, süreklilik arz eden ve açıkça ifade edilmiş bir siyasi angajman, özellikle cemaatle bağlantılı başvurularda “makul gözlemci” nezdinde önceden oluşmuş kanaat izlenimi doğurma riski taşımaktadır. Bu bağlamda, yüksek mahkeme üyeliği görevinin niteliği gereği, geçmiş ve güncel siyasi angajmanın kamuoyu algısına etkisi ayrıca önem taşımaktadır. Nitekim, Yaşar’ın 20 Temmuz 2017 tarihli “Doğru Mücadele” başlıklı yazısında 15 Temmuz’u “ihanet ve işgal girişimi” olarak nitelmesi, cemaati açıkça “devlete sızmış hainler” şeklinde tasvir etmesi, mücadeleyi “kökünü kurutmak” hedefiyle çerçevelemesi ve bu bağlamda **Cumhurbaşkanı’nı “herkesin umudu” olarak konumlandırması**, söz konusu yapıya ilişkin ön kabullerin ve yürütme eksenli güvenlik söyleminin benimsendiğine işaret etmektedir.

Yaşar’ın kapattığı Twitter hesabından olduğu anlaşılan paylaşımları—örneğin 10 Temmuz 2017’de “Her şeye rağmen herkesin umudu Erdoğan” başlıklı yazıyı paylaşması ve 8 Mayıs 2018’de Cumhurbaşkanı’nın “Bir olacağız, iri olacağız, diri olacağız, hep birlikte Türkiye

37 <https://www.habercim19.com/public/kum-saati-kenan-yasar/dosdogru-mucadele>

olacağız” sloganını retweet etmesi — yürütmenin söylemiyle uyumlu ve destekleyici bir tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Bu tür kamusal paylaşımlar, bir AYM üyesinin siyaseten tarafsız görünmesi gereğiyle bir arada değerlendirildiğinde, cemaatle bağlantılı başvurularda devlet tezine (örneğin örgüt üyeliği/irtibat-iltisak) yakın durduğu yönünde makul şüphe doğurmaktadır. Bu durum, masumiyet karinesi, suçların şahsiliği ve bireyselleştirilmiş delil değerlendirmesi ilkelerinin dosyalarda titizlikle uygulanacağına dair güveni zayıflatmaktadır. Ayrıca, yargı mensuplarının siyasal içerikli kamusal açıklamalarının, ilgili dosyalarda tarafsızlık görünümünü doğrudan etkilediği dikkate alınmalıdır. Bu çerçevede, *“Doğru Mücadele”* yazısında *“gecikmiş mücadelenin en güçlü şekilde yapılması”*, *“aldatanlarla aldatılanları ayırmak”*, *“mücadele ırmağının yatağını yanlış çevirenler”* gibi ifadelerle mücadelenin yöntem ve kapsamına ilişkin güçlü bir politik-kriminal çerçevenin savunulması; yargının bu mücadeledeki rolünün vurgulanması ve uygulamadaki hataların *“mağduriyet algısına”* yol açmaması gerektiği yönündeki değerlendirmeler, yargısal süreçlerin siyasal güvenlik paradigmasıyla birlikte ele alındığını göstermektedir. Bu söylem, ilgili yapıya dair peşin olumsuz nitelendirmelerle birleştiğinde, söz konusu davalarda çekilmeyi gerektirecek ölçüde sorunludur.

Sonuç olarak, Yaşar’ın AKP’deki aktif siyasi geçmişi ve hükümet politikalarını destekleyen sosyal medya paylaşımları ile 15 Temmuz sonrasına ilişkin *“Doğru Mücadele”* yazısındaki nitelemeleri ve çerçeveleri birlikte değerlendirildiğinde, cemaatle bağlantılı dosyalarda nesnel tarafsızlığa dair meşru şüpheler belirgin biçimde artmaktadır. Bu durum, Yaşar’ın cemaatle bağlantılı bireysel başvurularda önyargısız bir duruş sergilemesini güçleştirmekte, AYM’nin anayasal denetim misyonunu zayıflatmakta ve adil yargılanma ilkesinin güvenceleriyle çatışmaktadır. Bu nedenle, Yaşar’ın bu davalarda bağımsız ve tarafsız bir yargıç olarak görev yapması mümkün görünmemektedir. Özellikle, kamusal beyan ve yazılarında yer alan nitelendirmeler ile yürütme lehine belirgin destek, makul gözlemci testinde tarafsızlık algısını zedelemekte; yargıya güvenin korunması için çekilme veya en azından bu algı sorununu giderecek açık, denetlenebilir gerekçelendirme standartlarının uygulanmasını zorunlu kılmaktadır.

6. Yıldız Seferinoğlu

Yıldız Seferinoğlu, AKP içerisinde çeşitli görevler üstlenmiş ve bu partinin milletvekili olarak görev yapmıştır. 25 Ocak 2019 tarihinde, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından AYM üyeliğine atanmıştır. Seferinoğlu, 1 Kasım 2015 genel seçimlerinde 26. Dönem İstanbul Milletvekili olarak seçilmiş ve bu dönemde Türkiye - Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Dostluk Grubu Başkanlığı görevini üstlenmiştir. Ayrıca, AKP Bayrampaşa ilçe kurucusu olarak partinin kuruluşunda aktif rol oynamış, iki dönem ilçe seçim işleri başkan yardımcılığı yapmış ve 2011 genel seçimlerinde İstanbul 2. Bölge milletvekili aday adayı olmuştur.

Seferinoğlu, AYM üyesi seçilmeden önce kişisel Twitter hesabından muhalefet partilerinden özellikle CHP ve HDP aleyhine çok sayıda paylaşım yapmıştır.³⁸

Seferinoğlu'nun AKP Bayrampaşa ilçe kurucusu olması, iki dönem ilçe seçim işleri başkan yardımcılığı görevini yürütmesi, 2011 genel seçimlerinde milletvekili aday adayı olması, 2015'te 26. Dönem İstanbul Milletvekili seçilmesi ve Türkiye-Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Dostluk Grubu Başkanlığı yapması, onun AKP'nin muhafazakâr-milliyetçi ideolojisiyle süreklilik arz eden bir bağlılık içinde olduğunu göstermektedir. Atama öncesinde kişisel Twitter hesabından muhalefet partileri aleyhine yaptığı paylaşımlar, yargısal tarafsızlık görünümünü zedeleyen siyasi konumlanmanın kamuya açık izlerini göstermektedir. Bu yoğun siyasi angajman, Seferinoğlu'nun cemaatin *"terör örgütü"* olarak damgalandığı 17-25 Aralık sonrası dönemde parti politikalarını desteklediğini ve bu eğilimi AYM'deki görevine yansıtma ihtimaline işaret etmektedir.

Seferinoğlu'nun 25 Ocak 2019'da Cumhurbaşkanı tarafından AYM üyeliğine atanması, siyasi geçmişinin bir ödülü olarak değerlendirilmektedir. Bu atama, Seferinoğlu'nun hükümetin cemaat karşıtı söylemini benimsediği ve AYM'de bu doğrultuda karar alabileceği algısını pekiştirmiştir. AİHS'nin 6. maddesinde vurgulanan adaletin görünürlüğü ilkesi bakımından, Seferinoğlu'nun siyasi geçmişi tarafsızlık görünümü üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır. Özellikle, cemaatle ilgili davaların yoğun siyasi tartışmalar eşliğinde yürütüldüğü bir dönemde, Seferinoğlu'nun AKP'deki aktif rolü, bireysel hak ihlallerini dosya

38 <https://www.birgun.net/makale/aym-ye-atanan-seferinoglu-ndan-skandal-paylasimlar-244736>

bazında, somut olgularla ve nesnel biçimde değerlendirmesini güçleştiren bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

Sonuç olarak, Seferinoğlu'nun AKP'deki kurucu rolü, milletvekilliği geçmişi ve siyasi atama süreci, cemaatle ilgili davalarda nesnel tarafsızlığına dair meşru şüphe sebebi oluşturmaktadır. Bu tablo, Seferinoğlu'nun cemaatle ilgili bireysel başvurularda önyargısız bir duruş sergilemesini zorlaştırmakta, AYM'nin kurumsal güvenilirliğini zayıflatmakta ve adil yargılanma ilkesinin güvenceleriyle çatışmaktadır. Bu nedenle, Seferinoğlu'nun bu davalarda bağımsız ve tarafsız bir yargıç olarak görev yapması mümkün görünmemektedir.

7. Recai Akyel

Recai Akyel, Tokat valiliğinin ardından, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu tarafından 26 Haziran 2009 tarihinde Sayıştay başkanı seçilmiştir. Yedi yıl süreyle Sayıştay başkanlığı görevi yapmıştır. 25 Haziran 2016'da görev süresi dolduktan hemen sonra Cumhurbaşkanı başdanışmanı olarak atanmıştır. Üst kademe yöneticileri arasından da Cumhurbaşkanı tarafından 25 Ağustos 2016 tarihinde Anayasa Mahkemesi üyeliğine seçilmiştir.³⁹

Akyel'in 25 Haziran 2016'da Cumhurbaşkanı Başdanışmanlığı'na atanması ve yalnızca iki ay sonra, 25 Ağustos 2016'da Cumhurbaşkanı tarafından AYM üyeliğine seçilmesi, onun yürütme ile olan yakın bağının açık bir göstergesidir. Bu hızlı geçiş, Akyel'in hükümet politikalarına angaje bir pozisyonda konumlandığını ve bu angajmanın AYM'deki kararlarına yansıyabileceğini düşündürmektedir. Başdanışmanlık gibi yürütmenin merkezinde yer alan bir rol, özellikle 15 Temmuz sonrası cemaatin "*terör örgütü*" olarak tanımlandığı dönemde, Akyel'in devlet politikalarına yakınlık geliştirdiğinin işareti olarak okunmaktadır.

Akyel'in Sayıştay Başkanlığı'ndan Başdanışmanlığa ve ardından AYM'ye uzanan geçiş süreci, siyasi sadakatin ödüllendirildiği yönünde bir algı oluşturmaktadır. Bu durum, Akyel'in cemaatle ilgili bireysel başvuruları değerlendirirken devlet lehine ön kabullere dayalı bir yaklaşım sergileyebileceği endişesini artırmaktadır. AİHS'nin 6. maddesinde vurgulanan

39 <https://www.anayasa.gov.tr/tr/baskanvekilleri-ve-uyeler/uyeler/doc-dr-recai-akyel/>;
<https://www.bloomberght.com/eski-sayistay-baskani-recai-akyel-cumhurbaskani-basdanismani-oldu-1908066>

“makul gözlemci” kriteri uyarınca, bu siyasi bağ tarafsızlık görünümünü zayıflatmaktadır. Özellikle, cemaatle ilgili davaların güvenlik odaklı politikalarla şekillendiği bir dönemde, Akyel’in yürütme ile yakın ilişkisi, nesnel ve dosya temelli bir değerlendirme yapmasını güçleştiren bir husus olarak öne çıkmaktadır.

Sonuç olarak, Akyel’in Başkanışmanlık’tan AYM’ye hızlı geçişi ve yürütme ile kurduğu yakın bağ, cemaatle ilgili davalarda nesnel tarafsızlığına dair meşru şüpheler uyandırmaktadır. Bu tablo, Akyel’in cemaatle ilgili bireysel başvurularda önyargısız bir duruş sergilemesini zorlaştırmakta, AYM’nin anayasal denetim misyonunu zayıflatmakta ve adil yargılanma ilkesinin güvenceleriyle çatışmaktadır. Bu nedenle, Akyel’in bu davalarda bağımsız ve tarafsız bir yargıç olarak görev yapması mümkün görünmemektedir.

8. Yusuf Şevki Hakyemez

Yusuf Şevki Hakyemez, Karadeniz Teknik Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nde öğretim üyeliği yapmış ve 2015-2016 yılları arasında fakültenin dekan vekilliğini üstlenmiştir. 25 Ağustos 2016 tarihinde, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından Yükseköğretim Kurulu’nun (YÖK) gösterdiği üç aday arasından AYM üyeliğine seçilmiştir. Hakyemez, ayrıca 2013’te kurulan Akil Adamlar Heyeti’nde Karadeniz Bölge Başkanı olarak görev almıştır.

Hakyemez’in AYM üyesi olarak özellikle cemaatle bağlantılı başvurularda tarafsız olmadığına ilişkin beyanları mevcuttur. Bahse konu beyanlar, 11 Kasım 2024’te beyanı verdiği gazeteci tarafından “17-25 Aralık’ta takılı kalan AYM üyesi ile ilginç bir görüşme!” başlığıyla haberleştirilmiştir. Haberin içeriği şöyledir;

“Ertesi gün Türkiye’den gelen Kadir Özkaya önderliğindeki Anayasa Mahkemesi heyeti, AİHM yetkilileri ile bir araya geldi. Bu görüşme önceden kamuoyuna ve medyaya duyurulmadı. Görüşmeden, AİHM’in cuma günü mesai saatinin bitimine yakın sosyal medyadan yapmış olduğu paylaşım ile haberdar olduk. Anayasa Mahkemesi neredeyse tam kadro Strazburg’daydı.

Ancak, AİHM’in paylaşımından ve heyetin Strazburg’daki görüşmesinden haberdar olmadan önce, bir AYM üyesi ile ilginç bir şekilde Avrupa Konseyi’nde karşılaştım. Öğle namazı için gittiğim ibadet odasında bulunan kalabalık Türk heyet dikkatimi çekti. Aralarında bulunanlardan birisinin şu anda aktif şekilde görev yapan AYM üyelerinden birisi olduğunu fark ettim. Çıkışta kendimi tanıttım ve 20 dakika kadar Avrupa Konseyi ana binasında konuşma fırsatım oldu. (Konuşmanın kapsamı itibari ile üyenin adını vermemenin daha doğru olacağını düşünüyorum.)

AYM üyesine, yargılamalarda çok fazla hukuksuzluk yapıldığını ve insanların adalet beklediğini, bunu sağlayabilecek kişilerin AYM üyeleri olduğunu söyledim. Üye, kendine göre hukuksuz gördüğü yerlere müdahale ettiğini, uzun tutukluluk dosyalarında ihlal yönünde oy kullandığını, adaletli davranmaya çalıştığını ve ahirete inandığını anlattı.

Ben de insanların kurumlarda çalışmak veya Bank Asya'ya para yatırmak gibi tamamen yasal olan faaliyetlerden terör örgütü üyeliği cezaları aldığını hatırlattım. Konuşmamız ilerledikçe, üyenin davalara bakışını daha iyi anladım.

AYM üyesi profesör, **insanların 17-25 Aralık operasyonlarının ardından olanı biteni anlaması gerektiğini ve o zaman yapıyla bağlarını kesmeleri gerektiğini** söyledi. Örneğin, bir kişinin mahkumiyetinde Bank Asya geçiyorsa, bunun sebebinin düzenli banka işlemlerinin dışında bir hareketlilik saptanması olduğunu belirtti. Dolayısıyla, o dönem banka hesabında normalin dışında artışlar olan kişilerin "talimatla para yatırdığı tespit edilmiştir" dedi.

Bununla birlikte, cemaatin ne kadar tehlikeli bir yapı olduğunun **yolsuzluk ve MİT tırları operasyonlarıyla anlaşıldığı, yapının kökünün dışarıda olduğu, hala yurtdışında Türkiye aleyhine faaliyetlerde bulunduğu** gibi pek çok iddiayı da bir çırpıda saydı.

Hatta cemaatin zamanında Türkiye'de çok adaletsizlik yaptığını, farklı gruplara zulmettiğini ve kendisinin buna rağmen davaları adaletle incelemeye çalıştığını ileri sürdü. **(Keşke bu AYM üyesinin yazılarının yıllarca Zaman gazetesinde yayınlandığını ise konuştuğumuz esnada biliyor olsaydım!)**

Elbette kendisine 17-25 Aralık'tan sonra oluşan siyasi atmosferde herkesten net bir saf tutmasını beklemenin doğru ve hukuki olmadığını, o dönem halkın önemli bir kısmının ve siyasilerin ortaya çıkan yolsuzluklardan rahatsız olduğunu ifade ettim. Suç unsuru faaliyetler varsa bunların yargılanması gerektiğini ancak hiç kimsenin terör örgütü kapsamında yargılanmayı tahayyül etmediğini söyledim.

Ancak AYM üyesinin kafasındaki resim netti: **17 Aralık 2013'ten sonra cemaat ile bağlantısını kesmeyen herkes silahlı terör örgütü üyesi olacağını tahmin etmeliydi!**

Kendisine son olarak, AİHM Büyük Dairesi'nin vermiş olduğu **Yalçınkaya kararını** sordum. Karara ısrarla uyulmadığını söyledim ve kararın yapılan hukuksuzlukların tescili olduğunu

vurguladım. AYM üyesi, *kararın sadece ByLock ile ilgili olduğunu vurguladı ve sürecin devam ettiğini söyledi.*"⁴⁰

Bahse konu konuşmanın yapıldığı ve uzun yıllar Zaman Gazetesi'nde yazı yazar AYM üyesi Yusuf Şevki Hakyemez'dir.⁴¹

Hakyemez, 2013'te kurulan Akil Adamlar Heyeti'nde Karadeniz Bölge Başkanı olarak görev almış, AK Parti Rize İl Danışma Kurulu Toplantısı'nda başkanlık sistemini anlatan sunumlar yapmıştır. Bu sunumda, mevcut cumhurbaşkanlığı sistemini eleştirerek *"Cumhurbaşkanının yetkilerinin fazla olup sorumluluğunun olmaması ne demokrasi ne de hukuk devleti ilkeleri ile bağdaşır"* demiş, 1982 Anayasası'nı *"darbecilerin vesayet aracı"* olarak nitelendirmiş ve başkanlık sistemini *"kuvvetler ayrılığına bağlı, işlevsel bir model"* olarak övmüştür: *"Başkanlık sisteminde güçlü bir kişi başkan olduğu için bu sistemin ismi başkanlık rejimidir. Başkan neden güçlüdür? Çünkü başkan yürütmede tek başınadır... Dört yılda parlamentonun güvenine dayanmadan bu süre boyunca uygulayacağı politikaları rahatlıkla yerine getirir."* Bu etkinlikler de Hakyemez'in hükümet politikalarına yakınlığını ve AK Parti'ye destekleyici rolünü ortaya koymaktadır.⁴²

Hakyemez'in 11 Kasım 2024'te Avrupa Konseyi'nde bir gazeteciyle yaptığı konuşmada, *"17 Aralık 2013'ten sonra cemaatle bağlantısını kesmeyen herkesin silahlı terör örgütü üyesi olacağını tahmin etmesi gerektiği"* beyanı, bireylerin yasal faaliyetlerini (örneğin, Bank Asya'ya para yatırma) toptan kriminalize eden bir önyargıya işaret etmektedir. Bu söylem, Hakyemez'in suçların şahsiliği ilkesini görmezden geldiğini ve cemaatle bağlantılı bireysel başvuruları nesnel biçimde değerlendirme kapasitesini tartışmalı hale getirdiğini göstermektedir. Ayrıca, AİHM'in Yalçinkaya kararını *"sadece ByLock ile ilgili"* diyerek daraltması, kararın sistemik hukuksuzluklara işaret eden geniş kapsamını göz ardı ettiğini ortaya koymaktadır.

Hakyemez'in 2013'te Akil Adamlar Heyeti'nde Karadeniz Bölge Başkanı olarak görev üstlenmesi ve AK Parti Rize İl Danışma Kurulu'nda başkanlık sistemini *"kuvvetler ayrılığına bağlı, işlevsel bir model"* olarak övgüyle anması, hükümet politikalarına olan yakınlığını ortaya koymaktadır. Bu siyasi angajman, Hakyemez'in cemaatle ilgili dosyalarda devlet tezine

40 <https://www.tr724.com/17-25-aralikta-takili-kalan-aym-uyesi-ile-iliginc-bir-gorusme/>

41 <https://www.odatv.com/siyaset/atadigi-isim-hakkinda-cok-konusulacak-aciklama-99962>

42 https://www.pazar53.com/akil-adam,-rizede-baskanlik-sistemini-anlatti-23327h.htm#google_vignette

yatkınlık gösterebileceği ve bireylerin adil yargılanma hakkını ikinci plana itebileceği endişesini artıran bir husustur. Hakyemez'in cemaatin *"yolsuzluk ve MİT TIR'ları operasyonlarıyla Türkiye aleyhine çalıştığı"* yönündeki ifadesi, hükümet söylemini içselleştirdiğini ve bu tutumun AYM'deki kararlarına yansıyabileceğini düşündürmektedir.

Sonuç olarak, Hakyemez'in önyargılı beyanları ve hükümet politikalarına destek veren rolleri, cemaatle ilgili davalarda nesnel tarafsızlığına dair meşru şüpheler uyandırmaktadır. Bu tablo, Hakyemez'in cemaatle ilgili bireysel başvurularda tarafsız bir duruş sergilemesini güçleştirmekte, AYM'nin kurumsal güvenilirliğini zayıflatmakta ve adil yargılanma ilkesinin güvenceleriyle çatışmaktadır. Bu nedenle, Hakyemez'in bu davalarda bağımsız ve tarafsız bir yargıç olarak görev yapması mümkün görünmemektedir.

9. Yargıda Birlik Derneği ve Anayasa Mahkemesi Üyeleri

YBD, Türkiye'de yargı sisteminin siyasallaşmasında merkezi bir rol oynamış bir yapıdır. 2014'te Yargıda Birlik Platformu (YBP) olarak başlayan ve 27 Mart 2015'te dernekleşen YBD, resmi söylemde *"yargıya güveni artırmak"* amacıyla kurulmuş görünse de, fiili amacı yargıdaki cemaat mensuplarını fişleme, tasfiye ederek hükümet yanlısı bir kadrolaşma sağlamaktır. Çalışmanın bu kısmında, derneğin kuruluş amacını, hükümetle organik bağlarını, uluslararası eleştirileri ve özellikle kurucu üyeler Metin Kıratlı, Selahaddin Menteş ile Basri Bağcı'nın cemaatle bağlantılı davalarda neden tarafsız ve bağımsız olamayacakları YBD'nin rolü bağlamında ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

-Yargıda Birlik Derneği

YBD, 17-25 Aralık 2013 yolsuzluk soruşturmaları sonrası AKP hükümetinin *"paralel yapı"* olarak damgaladığı Gülen hareketine karşı yargıda sistematik bir *"temizlik"* operasyonu başlatma amacıyla kurulmuştur. Temel amacı, yargı mensuplarını (özellikle Hâkimler ve Savcılar Kurulu - HSK seçimlerinde) cemaat bağlantısına göre fişlemek, tasfiye etmek ve hükümet yanlısı bir yapıya dönüştürmektir. Bu süreç, Adalet Bakanlığı bünyesinde üst düzey toplantılarla koordine edilmiş; taşra adliyelerinde *"eğitim seminerleri"* adı altında fişleme listeleri hazırlanmış, bu listeler Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) ve Başbakanlığa iletilmiştir. Derneğin tüzüğünde *"toplumsal güveni artırmak"* gibi genel ifadeler yer alsa da, Birol Erdem'in (eski Müsteşar ve YBD mimarı) ifadeleri, cemaat mensuplarını milliyetçi, muhafazakâr ve

sosyal demokrat çevrelerle "ittifak" kurarak eleme hedefini net bir şekilde ortaya koymaktadır.⁴³

Yargıda Birlik Platformu'nun kuruluş sürecini en ayrıntılı şekilde anlatan eski HSK üyesi, Kasım 2011- Ocak 2014 arasında Adalet Bakanlığı Müsteşarı olan Birol Erdem'dir. Birol Erdem, 15 Temmuz 2016 sonrasında Gülen Hareketi ile irtibatlı olduğu iddiasıyla yargılanmıştır. Tanık ve sanık olarak ifadeler vermiştir. Yargılamaların sonunda hakkında beraat kararı verilmiştir. O ifadelerinde Adalet Bakanlığı kurumsal kimliği, ekonomik imkanları ile Yargıda Birlik Platformu'nun kurulduğunu, HSK seçimi için bu platformdan kimlerin üye olacağının nasıl belirlendiğini ayrıntısı ile anlatmıştır.

Birol Erdem ifadesinde: *"Yargıtay ve Danıştay üyeleriyle Hakimevi'nde yaptığımız grup toplantılarında gündeme gelen konulardan birisi de önümüzdeki HSK seçimlerinde nasıl bir tablonun ve sonucun ortaya çıkacağıydı. Bütün arkadaşların bu konuda ciddi bir endişe içinde olduklarını gördüm. Cemaat mensuplarıyla yapmış olduğumuz ittifak çoktan sona ermişti. Hatta son iki yıldır git gide şiddetlenen bir kavga içindeydik. Önümüzdeki seçimlerde mutlaka farklı bir ittifak arayışına girmek gerekiyordu. Bu konuda neler yapabiliriz diye de fikir jimnastikleri yaptık. Hatta bazı arkadaşlar bakanlıkta daha önce çalışmış olduğumuz Yargı Birliği Derneğinin kurulmasına ilişkin kanun tasarısının yeniden gündeme getirilmesi konusunda fikirler ileri sürdüler. Bize bu konuda bir şey yapmayı düşünüp düşünmediğimiz sordular. Gerçekten seçimlere 13-14 ay gibi bir süre kalmıştı. Bu nedenle bir an önce bir şeyler yapmak gerekiyordu. Arkadaşlara dedim ki bu konuda önce bakanlık içindeki arkadaşlarla bir değerlendirme yapacağız ve ondan sonra bu konuyu HSK'da ve Ankara Adliyesindeki arkadaşlardan başlayarak genişletmeyi planlıyoruz. Onlar da bize bu konuda çok geç kalmamamız gerektiğini hatırlatarak ayrıldılar. Bunun üzerine ben bu konuyu görüşmek üzere Personel Genel Müdürü Muharrem Ürgüp'ü, Genel Müdür Yardımcısı Veysel Bektaş'ı, Ceza İşleri Genel Müdürü Metin Kıratlı'yı ve Ceza İşleri Genel Müdür Yardımcısı Aytekin Sakarya'yı ve Hukuk İşleri Genel Müdür Yardımcısı Feyzullah Taşkın'ı çağırarak durumu anlattım. Bu konuda harekete geçmemiz gerektiğini söyledim ve bir kaç hususta ön hazırlık yapmalarını istedim. Bu hususlar kuracağımız bu birlikteliğin adının ve şeklinin nasıl olması gerektiği, milliyetçi, muhafazakar ve sosyal demokrat*

43 https://justicesquare.org/turk_yargi_raporu/ üzerindeki-golge-yargida-birlik-dernegi-raporu/

<https://www.crossborderjurists.org/tr/turiye-yargisinin->

çevrelerden kimlerle irtibata geçebileceğimiz ve birlikte yürüyebileceğimiz konularıydı. Sanıyorum bu toplantıyı Ağustos'un sonlarında yaptık. Eylül ayı içinde ben arkadaşları yeniden çağırdım. Bu toplantıya HSK üyesi Halil Koç ve Ankara Başsavcı vekili Harun Kodalak'ı da davet ettim. İkinci toplantıyı bu arkadaşlarla yaptık. Bu toplantıda da yine milliyetçi ve sosyal demokrat arkadaşlardan kimlerle temasa geçebileceğimiz hususları görüşüldü. Mesela şu anda HSK'da bulunan Sayın Mehmet Yılmaz ve Sayın Metin Yandırmaz ile temasa geçilmesi fikri daha bu toplantılarda gündeme geldi. Hatta sanıyorum bu toplantıdan sonra ben Metin Yandırmaz Bey'i arayarak kendisini davet ettim ve bir iki defa şahsen görüştüm. Hatta bu görüşmelerden birisine Metin Bey uzun yıllardır tanıştığı ve bir süredir birlikte çalıştığı kıymetli bir devlet büyüğümüzle geldi. Bu devlet büyüğümüzün benden bir ricası oldu. Lütfen dedi, hangi ülkücülerle hareket edeceğinize kendiniz karar vermeyin, kimin ülkücü olduğunu siz belirlemeyin, bu konuda bizim önerilerimizi alırsanız memnun oluruz dedi. Ben de hay hay, hiç merak etmeyin öyle olacak dedim. Bu görüşmelerde çok genel olarak yargıda yaşanan sıkıntılardan ve mutlaka sağ duyulu bir birliktelik yapmak zorunda olduğumuzdan bahsettik. Sanıyorum son iki üç toplantıya da Sayın **Basri Bağcı'yı** çağırdık..... İkinci veya üçüncü toplantıda da arkadaşlara dedim ki, süratli bir şekilde taşradaki arkadaşlarla iletişime geçmemiz lazım ve bir an önce adli yargının durumunu da ortaya çıkarmamız gerekir. Bu konuda öncelikle bakanlık ve yargıtaydaki arkadaşlarla görüşme yapın, onlarla gruplar halinde gerekirse Hakimevinde görüşün, bakanlık ve yargıtayda her kideden her devreden aşağı yukarı hakim savcı vardır. Eğer yeteri kadar arkadaşla ulaşabiliyorsanız daha merkezdeki arkadaşlarla bu yapının taşra mensuplarının önemli bir kısmını çıkartırsınız dedim. Geri kalan kısmı için de taşra ziyaretleri yapın ve adliyedeki arkadaşlarla yüz yüze görüşün, oradaki hakim ve savcılarının durumu hakkında bilgi almaya çalışın dedim. **Ceza İşleri Genel Müdürü (Metin Kıratlı)** dedi ki memurlarla ilgili yürütülen soruşturmalarda ciddi sıkıntılar ve eksiklikler var, biz zaten bu konuda bir eğitim faaliyeti yapmayı tasarlıyorduk. İsterseniz bu eğitimleri belirli komisyonlar nezdinde taşrada yapalım, gitmişken de oradaki adliyelerin ve çevre adliyelerin durumunu çıkartmaya çalışırız. Ben çok iyi olur dedim, hemen başlayın, gerekli onayları hazırlayın getirin. Sanıyorum bu konuyla ilgili HSK ile de temasa geçildi ve öncelikle büyük komisyonlar nezdinde arkadaşlar bölge toplantıları düzenleyerek hem eğitim faaliyeti yürüttüler hem de o çevredeki hakim savcılarını tanımaya çalıştılar. Aralık ayı içinde biz o zaman Yargıda Birlik Grubunun beşinci toplantısını yaptım. Adli yargıda ne kadar arkadaşla görüştünüz veya ne kadar kişi tespit ettiniz dedim. Bana bir 1500 rakamı söylediler ama bu rakamın görüştükleri kişi sayısı mı yoksa tespit ettikleri cemaat mensubu sayısı mı şimdi hatırlamıyorum. Çünkü çalışma bitmediği için listeyi henüz bana vermemişlerdi. Benim elimde o sırada kendi yaptığım Danıştay

ve Yargıtay'ın listesi ve bahsettiğim bu arkadaşlara yaptırdığım bakanlık ve idari yargının listesi vardı.(s.57-59).⁴⁴

Halen Yargıtay üyesi olarak görev yapan eski Ankara Cumhuriyet Başsavcısı ve YBD kurucu üyesi Harun Kodalak, Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nde görülen bir davada tanık olarak verdiği ifadesinde; *"2013 yılı Eylül ayı içinde Bakanlıktan beni aradılar. Gittiğimde Müsteşar Birol Bey başkanlığında, hatırladığım kadarıyla o zamanlar Bakanlığın üst düzey birim amirleri ve yardımcıları toplanmışlardı. ...Konunun benim yaz aylarında Birol Bey'e bahsettiğim 2014 seçimleri olduğunu söylediler. Sonradan platforma ve derneğe dönüşen Yargıda Birlik Hareketi, ilk olarak bu toplantıyla başlamıştır. ... 17/25 Aralık'tan sonra yine müsteşar Kenan İpek Beyle de toplantılar yaptık. Hareketi 'Yargıda Birlik Platformu' olarak adlandırıp çalışmalarımıza devam ettik"* diyerek YBP'nin Adalet Bakanlığı'nın koordinesinde kurulmuş olduğunu açıklamıştır.⁴⁵

Yargıtay üyesi Abdullah Yaman sosyal medya hesabında *'Tanıklık etmek'* başlıklı, Yargıda Birlik Platformu'nun temellerinin nasıl atıldığını açıklayan bir yazı kaleme almıştır. Abdullah Yaman bu yazısında; *"25 Aralık (2013) öncesinde Adalet Bakanlığı Müsteşarının kendisini telefonla arayarak Ankara Hâkimevi'ne çağırdığını, kendisinden başka iki Yargıtay üyesinin daha orada olduğunu, Müsteşar'ın "Şu ana dek Cemaat'le hareket eden milliyetçi muhafazakâr arkadaşları gruptan ayırmaya çalışsak başarılı olabilir miyiz, şansımız nedir?" diye sorduğunu, bu şekilde görüşmelere başladıklarını, bir sonraki toplantıda 20 kişi, sonraki toplantıda 70 kişiyle toplantı yaptıklarını, bu şekilde Yargıda Birlik adını alan örgütlenmeyi oluşturduklarını, kurdukları bu grupla birlikte Cemaat'e karşı ilk ciddi mücadelenin temellerini attıklarını"* beyan etmiştir.⁴⁶

Adalet Bakanlığının koordinesinde yukarıdaki beyanlardan da anlaşılan gizli toplantılarla faaliyete başlayan YBP, geniş katılımlı ilk toplantısını 19 Nisan 2014'te Konya'da gerçekleştirmiştir. 300'e yakın hâkim-savcının katıldığı toplantı *"Yargıda cemaate karşı yeni ittifak"* başlığıyla basında yer almıştır.⁴⁷ Toplantıya Adalet Bakanlığı Müsteşar Yardımcıları **Selahaddin Menteş ve Basri Bağcı** ile 17-25 Aralık sonrası iktidarın müdahalesiyle yeniden

44 <https://www.justicesquare.com/wp-content/uploads/2022/12/YARGITAY-9.-CEZA-DAIRESININ-BIROL-ERDEM-HAKKINDAKI-GEREKCELI-KARARI.pdf>

45 <https://www.justicesquare.com/wp-content/uploads/2022/12/YARGITAY-9.-CEZA-DAIRESININ-BIROL-ERDEM-HAKKINDAKI-GEREKCELI-KARARI.pdf>

46 <http://www.karar.com/yazarlar/elif-cakir/yargi-camiasinin-vicdanini-rahatsiz-eden-gozalti-4235>

47 <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/yargida-cemaate-karsi-yeni-ittifak-64117>

şekillenen HSK Genel Sekreterliğinden pek çok bürokrat da katılmıştır. Toplantı iktidar yanlısı gazetelerde *“Paralel isyanı Yargıda Birlik Platformu getirdi”* başlığıyla; *“Alevi duyarlılığı olan, ülkücü, sosyal demokrat duruşlarıyla bilinen hâkim ve savcılar bir araya gelerek, paralel yapıya adeta ‘dur’ dedi. Yargıda Birlik Platformu, hâkim ve savcıların özlük haklarının iyileştirilmesi ve disiplin affı konusunda Adalet Bakanlığı nezdinde çalışma başlattıklarını ve bu konuda önemli bir aşama kaydettiklerini de ifade etti”* şeklinde haber yapılmıştır.⁴⁸

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, YBD’nin kuruluş amacı, yargının daha iyi hale getirilmesi değil, cemaat mensubu ya da cemaate yakın kişilerin tespiti ve fişlenmesidir. Bizatihi suç olan fişlemeler, devlet desteği ve hakim ve savcılar eliyle yapılmıştır.

-Hükümete Yakınlık

Kuruluşundan itibaren hükümetle birlikte hareket eden YBD, bunu hiç saklamadığı gibi hükümetten her zaman tam destek almıştır. Dönemin Başbakanı ve AKP Genel Başkanı Ahmet Davutoğlu, 3 Eylül 2014 tarihinde YBP üyelerini ve YBP’nin HSK adaylarının randevu talebini kabul ederek bu gruba olan desteğini kamuoyuna göstermiştir. Bu görüşme HSK seçiminden sadece bir ay önce gerçekleşmiştir. Heyete dönemin Adalet Bakanı Bekir Bozdağ eşlik etmiştir. Yapılan görüşme sonrası basına açıklama yapan Ankara Cumhuriyet Savcısı ve YBP sözcüsü Abbas Özden, Başbakan ve Adalet Bakanı ile yaptıkları görüşmede, hakim-savcılarının özlük hakları, sicil affı, hukuk fakültelerine sınavsız giriş hakkı ve askerlik durumları hakkındaki taleplerini dile getirdiklerini belirtmiş ve bir soru üzerine *“Devlet içindeki paralel yapılanmanın toplantıda değerlendirildiğini”* ifade etmiştir.⁴⁹ Davutoğlu, 6 Eylül 2022 tarihinde da katılmış olduğu bir televizyon programında bu ziyareti doğrulamış ve içeriği hakkında bilgiler paylaşmıştır.⁵⁰

Ahmet Davutoğlu yaptığı açıklamasında, YBP’nin hangi ideolojiye, siyasi gruba, inanca sahip hakim savcılar ve gruplar tarafından desteklendiği konusunda önemli ayrıntılara yer vermiştir. Davutoğlu açıklamasında; *“2014 HSYK seçimleri var. Yargıda Birlik Platformu beni ziyarete geldi. Kendilerini takdim ettiler. Biz Yargıda birlik platformu oluşturduk... Ve birer birer*

48 <https://m.star.com.tr/guncel/paralel-isyani-yargida-birlik-platformu-getirdi-haber-873991/>

49 <https://m.haberturk.com/gundem/haber/986597-paralel-yapi-da-degerlendirildi> (E.T.: 2.12.2023).

50 <https://www.youtube.com/watch?v=hPDZjPtUJdo>,

kendilerini tanıttılar. Birisi dedi ki “ben ülkücü milliyetçi yargı mensupları adına söylüyorum başbakanım, biz bunlara karşı işbirliğine varız.” Diğeri “ben sosyal demokrat şeyler adına...”, birisi “ben muhafazakâr ... adına”, birisi “ben şu vakıf adına bu vakıf adına” falan... Dinledim... Dedim ki bu yapıya karşı mücadelede bir araya gelmenizden memnun oldum. Bu seçimde bunları tasfiye edin. Ama o gün geçtikten sonra bir daha benimle görüşecekseniz, karşımda muhafazakâr yargı mensubu, ülkücü yargı mensubu, sosyal demokrat yargı mensubu... şu vakıf yargı mensubu görmek istemem. Yargı mensubunun vakfı, derneği, cemaati, kimliği, siyaseti olmaz. Tek bir kimliği olur: Hâkim olmak, savcı olmak. Tek bir değeri olur: Adalet. Ben Başbakan olarak size söylüyorum: Hiç kimse size müdahale edemeyecek. Ama sizin herhangi bir şekilde yargıda şu veya bu yapı altında örgütlenmeniz söz konusu olursa buna da asla izin vermeyiz” demiştir.

Dönemin Adalet Bakanı Bekir Bozdağ, 9 Ekim 2019 tarihli beyanında; “Yargıda Birlik’i biz kamuoyunun yakından tanıdığı birçok hakim ve savcıyla birlikte kurduk. FETÖ’yü yargıdan temizledik” demiştir.⁵¹

18 Ocak 2017’de Cumhurbaşkanı Erdoğan, YBD’nin Kurucular Kurulu, Yönetim Kurulu, Denetim Kurulu, İstişare Kurulu ve Etik Kurulu üyelerini Cumhurbaşkanlığında kabul etmiştir. YBD, bu kabulü şu şekilde duyurmuştur; “Sayın Cumhurbaşkanımız, Adalet teşkilatı içerisinde FETÖ’nün yol açtığı tahribatın önüne geçilmesinde tarihi bir misyon üstlenen Yargıda Birlik Derneği’nin, çoğulcu ve geniş tabanlı bir hareketin başarılı temsilcisi olduğunu belirterek, önümüzdeki süreç içerisinde de bu yapısını koruyarak yargının işleyişini murakabe edecek, görüş bildirecek, öneri getirecek, gerektiğinde eleştirecek bir meslek kuruluşu olarak daha etkin bir şekilde çalışmalarını sürdüreceğine inandığını ifade etmiş ve ülkemize ve Türk yargısına büyük hizmetlerinden dolayı dernek mensuplarımıza teşekkür etmişlerdir. Yargıda Birlik Derneği Ailesi olarak hüsn-ü kabullerinden dolayı Sayın Cumhurbaşkanımıza şükranlarımızı sunarız.”⁵²

12 Ekim 2020’de yani, 2014 HS(Y)K seçimlerinin yıl dönümünde bir mesaj paylaşan YBD, ne amaçla kurulduğunu, hükümete olan bağlılığını ve bir yargı derneğinden öte iktidar partisinin yan kuruluşu gibi hareket ettiğini açıkça ortaya koymuştur. Bahse konu mesajda

51 <https://www.odatv4.com/guncel/bekir-bozdag-odatvye-konustu-benimle-calisan-insanlardan-bir-tanesi-bile-boyle-soylerse-170170>

52 <https://yargidabirlik.org.tr/sayin-cumhurbaskanimiz-recep-tayyip-erdogan-yargida-birlik-dernegini-kabul-etti.html>

şöyle denilmiştir; “Yargı içerisine sızmış Fetullahcı Terör Örgütü mensuplarınca 17-25 Aralık 2013 tarihinde Türkiye Cumhuriyetinin demokratik yollarla seçilmiş hükümetine karşı yargı yoluyla darbe yapılmıştır.

*Benliğini ve çalışmasını bu ülkeye adanmış hiç bir kişi yada gruba aklını ve bedenini kiralamamış yargı mensuplarınca, yapılan bu darbeyi bertaraf etmek ve **yargı içerisindeki fetöcü terör unsurlarını ortadan kaldırma amacıyla** yargıda birlik etrafında bir araya gelinmiş, **dönemin başbakanı Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan’ın önderliğinde amansız bir mücadeleye başlanmıştır.***

12 Ekim 2014 tarihinde Fetullahcı Terör Örgütü mensuplarının Hakimler Savcılar Yüksek Kurulunu ele geçirmeye yönelik plan ve projeleri, Yargıda birlik platformu (derneği)’nin birlik, beraberlik ve cesaretiyle yerle bir edilmiş, milli bir Hakimler Savcılar Kurulu seçilmesi sağlanmıştır.

12 Ekim 2014 yılında seçilen Hakimler Savcılar Yüksek Kurulu ve bu kurula bağlı yargı mensupları; 15 Temmuz 2016’da gerçekleştirilen hain darbe girişimine karşı ilk gecedan olmak üzere Uluslararası ve ulusal hukuk mevzuatı içerisinde mücadele etmiş hainlerin yargı önünde hesap vermeleri sağlanmıştır.

Yargıda birlik derneği (platformu) Fetullahcı Terör Örgütü ile mücadelede önemli görevler üstlenmiş, bu günde devam eden mücadelenin temel taşlarını, omurgasını oluşturmuştur. Bu kutlu mücadelede emeği geçen dönemin bakan, müsteşar ve HSK Üyeleri başta olmak üzere tüm yargı mensuplarına yargıda birlik derneği olarak minnet ve şükranlarımızı sunarız.”⁵³

-Uluslararası Kurum ve Kuruluşların Gözüyle Yargıda Birlik Derneği

Uluslararası yargı birlikleri YBD’yi hükümete yakın olma, hakim ve savcılarının haklarını savunmama, yargının bağımsızlığını ve tarafsızlığını desteklememe gerekçeleri ile üye olarak kabul etmemişlerdir. YBD’nin organizasyonlarına da katılmamışlardır.⁵⁴

53 <https://www.facebook.com/yargidabirlik/posts/yarg%C4%B1-i%C3%A7erisine-s%C4%B1zm%C4%B1%C5%9F-fetullahc%C4%B1-ter%C3%B6r-%C3%B6rg%C3%BCt%C3%BC-mensuplar%C4%B1nca-17-25-aral%C4%B1k-2013-t/1854791087994123/>

54 <https://t24.com.tr/haber/avrupa-yargiclar-birligi-yargida-birlik-dernegini-yarginiz-bagimsiz-degil-diyerek-reddetti,309486>

Avrupa Yargıçlar Birliği 15 Temmuz darbe girişimi sonrasındaki kitlesel ihraçlarla meslekten çıkarılan hakim-savcılar ve aileleri için bir yardım fonu oluşturdu. İsviçre Hakimler ve Savcılar Birliği üyesi Thomas Stadelmann, *“Yapacağımız küçük miktardaki maddi yardımın bu yaralı aileleri biraz olsun rahatlatacağına inanıyoruz”* diyerek destek çağrısı yapmıştır.⁵⁵ Ancak bu girişim Türkiye’de YBD tarafından tepkiyle karşılandı ve "teröre yardım" olarak nitelendirildi. YBD’den yapılan açıklamada; *“Avrupa Hakimler Birliğinin insan hakları adına yardım kampanyası başlattığını öğrenmiş bulunmaktayız. Bunun açıkça suç olduğunu söylemek zorundayız. Kaldı ki, terör yoluyla insan haklarını gasp edenlere bilerek ve isteyerek destek vermek hangi insan hakları kategorisine dahil edilebilir? Yardım kampanyası Dünya Hakimler Birliği Başkanı tarafından deklare edilmiş olup, bu birliğin yöneticilerinin hukuk önünde olduğu kadar tarih önünde de sorumlu olacaklarını söylemek istiyoruz”* denilmiştir.⁵⁶ Bu açıklama, YBD’nin amacının yargı bağımsızlığı veya tarafsızlığı olmadığının göstergelerinden biridir. YBD, tepkisinde o kadar ileri gitmiştir ki Türkiye’deki uyuşmazlığın tarafı olmayan Avrupalı yargıçların tamamen insani duygularla başlattıkları bir yardım girişimi *“teröre yardım”* olarak nitelenmiş ve Avrupalı yargıçlara sorumlu olacakları uyarısı yapılmıştır.

Uluslararası Yargıçlar Birliği Başkanı (IAJ) ve Paris Temyiz Mahkemesi üyesi olan Christophe Regnard, kaleme aldığı *“Türkiye : “Hukuk Devletinin Sonu”* isimli makalesi (29 Mart 2019) bu konuda önemli uyarı ve tespitleri içermektedir. Regnard, 2013 yılında itaatkar bir yargı ortaya çıkaracak Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunu (HSK) yeniden yapılandırma çabalarından ve iktidarın açıktan desteklediği Yargıda Birlik Platformu’ndan bahsetmiştir. Oy sayma sistemiyle YBP’ye oy vermeyenlerin tespit edildiğini ve bu kişilerin tasfiye edildiğini anlatmıştır. Hâkim ve savcıların şaibeli kararlarla meslekten ihraç edildiği, korkunç koşullar altında gözaltında kaldıkları ve işkence vakalarının rapor edildiği vurgulanmıştır. Makalede, *“Türkiye’de hukukun üstünlüğü ortadan kalkmıştır. Avrupa otoritelerinin muhtemelen jeopolitik mülahazalarla olan bariz kayıtsızlığı ise tedirgin ve şok edicidir”* denilmiştir.⁵⁷

Avrupa Yargı Konseyleri Ağı (ENJC), Aralık 2016 da yaptığı açıklamada: Görevden alınan binlerce hâkim-savcının durumu; Kararlarında uluslararası standartlara uyulduğu

55 <https://www.sabah.com.tr/avrupa/2016/11/7/fetocuhain>

56 <https://www.sabah.com.tr/avrupa/2016/11/16/fetocu-hakimlere-yardim-suctur>

57 <https://silencedturkey.org/wp-content/uploads/2021/07/Turkiyede-yargi-raporu.pdf>

konusunda tatmin edici bilgi edinilmemesi gerekçeleriyle ‘‘HSK’nın gözlemci statüsü için gerekli standartları karşılamadığı’’ sonucuna varmıştır.⁵⁸ Bu karardan hemen sonra Erdoğan, YBD’yi davet ederek onlara hitaben yaptığı konuşmada ENJC’nin kararı ile Batıdaki yargı kurum ve kuruluşlarından gelen tepkileri işaret etmiş ve; ‘‘Batıdaki çok değişik yerlerde Yargıda Birlik Derneği olarak birileri (size) ön açmayabilir, belki görmeyebilir, pas vermeyebilir umursamayın; it ürür kervan yürür’’ demiştir.⁵⁹

Avrupa Komisyonu 2018 Türkiye Raporunda Yargıda Birlik Derneği ile ilgili değerlendirme yapılmıştır. Raporda bu konu şu şekilde ifade edilmiştir; ‘‘Yargıçlar ve Savcılar Birliği ve Yargıçlar Sendikası gibi iki önemli örgütün olağanüstü hâl kapsamında kapatılmasının yargıç derneklerindeki çoğulculuk üzerinde etkileri olmuştur. Yaklaşık 9.145 üyesi bulunan, en büyük dernek olan Yargıda Birlik Derneği hükûmete yakınlığıyla bilinmektedir.’’⁶⁰

Avrupa Komisyonu 2020 Türkiye Raporunda da Yargıda Birlik Derneği ile ilgili tespitler yer almıştır. Raporda hâkim ve savcıların örgütlenme özgürlüğü ve Yargıda Birlik Derneğinin sistem üzerindeki baskı unsuru oluşuna dikkat çekilmiş ve; ‘‘Hâkim derneklerindeki çoğulculuk, olağanüstü hâl sırasında bir dizi derneğin kapatılmasının yargı mensupları üzerinde yarattığı caydırıcı etki ile ciddi biçimde etkilenmiştir. Hükûmete muhalefet ettiği düşünülen bir derneğe üyeliğin, meslekte ilerlemenin önünde engel oluşturduğuna dair bildirimler mevcuttur. Yaklaşık 9.300 üyesi bulunan, Türkiye’deki en büyük dernek olan Yargıda Birlik Derneği hükûmete yakınlığıyla bilinmektedir. Mesleğe yeni alınan hâkim ve savcılara, işe başlar başlamaz Yargıda Birlik Derneğine üyelik başvurusu verilmektedir’’ denilmiştir.⁶¹

Yukarıda anlatılanlardan da anlaşılacağı üzere, YBD; Adalet Bakanlığı’nın koordinasyonunda yürütülen toplantılar, taşra adliyelerindeki organize temaslar ve ideolojik gruplarla kurulan ittifak arayışları üzerinden 2014 HSYK seçimlerini hedefleyen örgütlü bir süreçle ortaya çıkmış; ‘‘cemaat’’le ilişkilendirilen yargı mensuplarının tespiti ve tasfiyesini önceleyen bir çerçevede konumlanmıştır. Kurucu aktörlerin kendi beyanları ve hükümet nezdinde gerçekleşen üst düzey temaslar, bu yapılanmanın yürütme politikalarıyla uyumlu

58 <https://bianet.org/haber/avrupa-yargi-konseyleleri-agi-HSK-nin-gozlemciligini-askiya-aldi-181535>

59 <https://t24.com.tr/video/cumhurbaskani-erdogan-it-urur-kervan-yurur-biz-yolumuza-devam-ediyoruz,5017>

60 <https://www.crossborderjurists.org/tr/turiye-yargisinin-uzerindeki-golge-yargida-birlik-dernegi-raporu/>

61 <https://www.crossborderjurists.org/tr/turiye-yargisinin-uzerindeki-golge-yargida-birlik-dernegi-raporu/>

bir kadrolaşma işlevi gördüğünü ortaya koymaktadır. Uluslararası değerlendirmelerde de YBD'nin hükümete yakın konumlandığı ve yargı mensupları üzerinde caydırıcı bir baskı etkisi oluşturduğu vurgulanmıştır. Bu bütünlük içinde YBD, resmî “yargıya güven” söylemine rağmen, fiiliyatta tasfiye ve yeniden dizayn odaklı bir aktör olarak görünmektedir.

YBD ile ilgili bu tablo, derneğin kurucu üyeleri bakımından AİHS'in 6. maddesi çerçevesinde aranan objektif tarafsızlık (görünürde tarafsızlık) ölçütüyle bağdaşmamaktadır. Kurucuların kuruluş amacına içkin rolleri, özellikle cemaatle ilişkilendirilen bireysel başvurularda devlet tezine yakınlık ve peşin kanaat riskini artırmakta; grup aidiyetine dayalı genellemelerin, bireyselleştirilmiş delil değerlendirmesinin önüne geçebileceği anlaşılmaktadır. Tarafsızlığın yalnız gerçekleşmesi değil, aynı zamanda görünür biçimde korunması gerekir; oysa yürütme ile yakın temaslar ve tasfiye odaklı söylem, makul bir gözlemci nezdinde yargısal mesafe algısını zayıflatmakta ve adil yargılanma hakkına duyulan güveni sarsmaktadır. Bu nedenle, YBD kurucu üyelerinin bu tür uyuşmazlıklarda çekinmeyi gerektiren makul şüphe eşiğini aştığı; bağımsız ve tarafsız bir yargılama görünümünü sağlayamadıkları sonucuna varılmaktadır.

YBD ile ilgili bu bilgileri verdikten sonra, YBD'nin kurucu üyesi olan üç AYM üyesinin neden cemaatle bağlantılı dosyalarda tarafsız ve bağımsız olamayacağına ilişkin hususlara değinmek gerekirse;

b) Yargıda Birlik Derneği'nin Kurucu Üyeleri Olan Anayasa Mahkemesi Üyeleri

i. Basri Bağcı

Basri Bağcı, Adalet Bakanlığı müsteşar yardımcısı olarak görev yapmaktayken 5 Temmuz 2017'de YBD'li HSK tarafından Yargıtay üyeliğine, 2 Nisan 2020'de de Cumhurbaşkanı tarafından Anayasa Mahkemesi üyeliğine seçilmiştir. Yargıdaki fişlemeleri gerçekleştirmek ve cemaate yakın yargı mensuplarını tasfiye için kurulan YBD'nin kurucu üyeleri⁶² arasında yer alan Bağcı, bu süreçte aktif olarak görev almıştır.

Konuyla ilgili olarak Birol Erdem hakkında Yargıtay 9. Ceza Dairesi tarafından verilen kararda, Bağcı'nın YBD'nin kuruluşundaki rolüne ve yani yargıdaki fişleme faaliyetlerinin

62 <https://yargidabirlik.org.tr/ybd-hakkinda/kurucu-uyeler>

içinde en başından beri nasıl yer aldığı ile ilgili ayrıntılı şekilde yer verilmiştir. Kararda, Birol Erdem'in Müsteşarlığı dönemi hakkında yapılan değerlendirmede şöyle denilmiştir; *"örgütlerle mücadele konusunda yaptığı önemli çalışmalarından bir tanesinin de Yargıda Birlik Grubu fikrini gündeme getirmek olduğunu, 2013 yaz aylarında - 2014 HSYK seçimlerine yönelik çalışma yapmak üzere- bakanlıktaki arkadaşları ile birlikte bu grubun çekirdeğini oluşturduğunu, daha sonraki toplantılarda Ankara Adliyesinden Harun KODALAK, HSYK' dan Halil KOÇ, İsmail AYDIN ve Rasim AYTİN'in de katıldıklarını, Bakanlıkta ise bu faaliyetlerde Metin KIRATLI, Aytekin SAKARYA, Feyzullah TAŞKIN, Muharrem ÜRGÜP, Veysel BEKTAŞ, Serdar MUTTA, Bilgin BAŞARAN ve Basri BAĞCI'nın yer aldıklarını, adı geçenlerle birlikte yaptıkları toplantılarda öncelikle teşkilattaki paralel yapı mensuplarını tanımak üzere bir çalışma başlattıklarını, Bakanlıktaki arkadaşlarının bakanlıktakilerin listesini, idari yargıdan iki arkadaşın idari yargının listesini çıkardıklarını, Adli yargının listesi ile ilgili çalışmalar devam ederken kendisinin görevden ayrıldığını,*

Bakanlığın ve İdari yargının listelerini hem bu arkadaşlarına hem de kurula gönderdiğini, idari yargının listesinin bir örneğini de Yargıtay Danıştay üyelerinin isimleri ile birlikte MİT müsteşarı Hakan FİDAN' a verdiğini,

Görevden ayrılmadan çok kısa bir süre önce Adalet Bakanı Sadullah ERGİN'den ısrarlı bir şekilde talep ederek Basri BAĞCI' nın Yargıda Birlik çalışmalarını yürütmek üzere müsteşar yardımcısı olarak atanmasını sağladığını, Basri BAĞCI'yı sınıf arkadaşı olması nedeniyle fakülteden beri tanıdığını, nitekim Yargıda Birlik faaliyetlerini Basri BAĞCI'nın başarılı bir şekilde yürüttüğünü, Bu faaliyetler kapsamında 2013 yılı sonlarında paralel yapı mensuplarının tespiti amacıyla hazırlanan Bakanlık, İdari Yargı, Danıştay ve Yargıtay listelerini delil olarak sunduğunu,"⁶³

Karar da BAĞCI'nın müsteşar yardımcısı olarak atanmasına ilişkin olarak; Bağcı'nın daha önceden müfettişlik yapması nedeniyle Yargıda Birlik grubunun kurulması aşamasında *"başarılı olur, herkesi bir araya getirebilir"* düşüncesi ile göreve getirildiğinin düşünüldüğüne yer verilmiştir (s.201).

63 <https://www.justicesquare.com/wp-content/uploads/2022/12/YARGITAY-9.-CEZA-DAIRESININ-BIROL-ERDEM-HAKKINDAKI-GEREKCELI-KARARI.pdf>, s.124-125.

Dosyada tanık olarak ifadesine başvurulmuş Yargıtay üyesi Harun Kodalak, YBD'nin kuruluş aşamasındaki ve sonraki toplantılarla ilgili; *“ilk davet edilecek kişi olarak Birol ERDEM'e Basri BAĞCI'yi kendisinin söylediğini, ilk onu davet etme kararının alındığını, Birol ERDEM döneminde Basri BAĞCI ile birlikte toplantı yapıp yapılmadığını hatırlamadığını, Birol ERDEM görevden alındıktan sonra toplantıları Basri BAĞCI ile birlikte yaptıklarını, 17/25 Aralıktan sonra da bu toplantıların başkanlığını sürekli Basri BAĞCI'nın yaptığını ve bu şekilde yavaş yavaş o platformu genişleterek büyüttüklerini”* söylemiştir (s.205). Bu ifadeleri Birol Erdem ve dönemin Adalet Bakanı Sadullah Ergin'de doğrulamıştır (s.257)

Bağcı'nın YBD kurucu üyesi olması ve Adalet Bakanlığı Müsteşar Yardımcılığı sırasında cemaat mensuplarını fişlemeye ve tasfiyeye yönelik faaliyetlerde lider bir rol üstlenmesi, onun yargısal nesnellğine dair ciddi şüpheler uyandırmaktadır. Bağcı'nın, YBD'nin kuruluş toplantılarında cemaat mensuplarını tespit için listeler hazırlanmasında kilit konumda bulunduğu, bu listelerin MİT ve Başbakanlığa iletildiği ve yaklaşık 5.000 yargı mensubunun meslekten ihracına yol açan sürecin bir parçası olduğu, Birol Erdem'in ifadeleri ve Yargıtay 9. Ceza Dairesi kararında açıkça yer almaktadır. Bu faaliyetler, Bağcı'nın cemaate karşı önyargılı bir tutum sergilediğini ve hükümet politikalarına doğrudan hizmet ettiğini göstermektedir.

Bağcı'nın 5 Temmuz 2017'de YBD'li HSK tarafından Yargıtay üyeliğine ve 2 Nisan 2020'de Cumhurbaşkanı tarafından AYM üyeliğine atanması, söz konusu faaliyetlerin bir tür ödül olarak görüldüğü yönündeki algıyı güçlendirmektedir. Bu atamalar, Bağcı'nın hükümetle olan yakın bağını ve cemaat karşıtı politikaları destekleyen bir aktör olarak konumlandığını ortaya koymaktadır. AİHS'nin 6. maddesinde vurgulanan “makul gözlemci” kriteri uyarınca, Bağcı'nın fişleme faaliyetlerindeki lider rolü, tarafsızlık görünümünü zayıflatmaktadır. Bağcı'nın YBD'deki aktif konumu, cemaatle ilgili bireysel başvurularda nesnel bir değerlendirme yapma kapasitesini ciddi biçimde tartışmalı kılan bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

Sonuç olarak, Bağcı'nın YBD'deki kurucu rolü, fişleme faaliyetlerindeki öncülüğü ve siyasi atama süreci, cemaatle ilgili davalarda nesnel tarafsızlığına dair meşru şüpheler uyandırmaktadır. Bu tablo, Bağcı'nın cemaatle ilgili bireysel başvurularda önyargısız bir duruş sergilemesini güçleştirmekte, AYM'nin kurumsal güvenilirliğini zayıflatmakta ve adil

yargılanma ilkesinin güvenceleriyle çatışmaktadır. Bu nedenle, Bağcı'nın bu davalarda bağımsız ve tarafsız bir yargıç olarak görev yapması mümkün görünmemektedir.

ii. Selahaddin Menteş

Selahaddin Menteş 2014 Şubat-Mayıs 2017 tarihleri arasında Adalet Bakanlığı müsteşar yardımcılığı, Mayıs 2017-Ekim 2017 tarihleri arasında Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu başkanlığı ve 18/10/2017-1/7/2018 tarihleri arasında Adalet Bakanı müsteşarı olarak görev yaptıktan sonra 21/7/2018 tarihinde de Adalet Bakanlığı bakan yardımcılığı görevine getirilmiştir. Menteş, Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından 6/7/2019 tarihinde AYM üyeliğine seçilmiştir.

YBD'nin kurucu üyeleri arasında yer alan Menteş, YBD'nin 2014 HSYK seçiminde adli yargıdan HSYK üyeliğine aday gösterilmiş ve yedek üye olarak seçilmiştir. Yani YBD'nin güvendiği en önemli isimlerden biridir. Adalet Bakanlığı bünyesinde en üst görevlerde görev yapan Menteş, kuruluşunda OHAL KHK'larıyla yapılan ihraçları incelemek üzere kurulan OHAL Komisyonu'na başkanlık da yapmıştır.

Menteş, katıldığı toplantılarda yaptığı konuşmalarda cemaate bakışını ve cemaatle bağlantılı dosyalarda neden tarafız olamayacağını net bi şekilde ortaya koymuştur. 14 Ocak 2018'de Müsteşar Yardımcısı olduğu dönemde Cihannüma İstanbul Hukukçular Buluşması'nda konuşan Menteş; *"FETÖ tarihte sadece bir durak, bir arıza ve elhamdülillah milletimizin yiğit evlatları canlarını ortaya koyarak bu mücadeleyi yürüttüler. Hepsi birer kahraman. Bu mücadeleyi toplum, millet ve yargı olarak yapacağız ve bu yük çoğunlukla yargının üzerine düşüyor. Zaten arkadaşlarımız bunu yapıyor. Adliyelerde avukat arkadaşlarımız belki de hiçbir ücret almadan her gün adeta orada nöbet tutar gibi gidiyorlar. Hakim-savcı arkadaşlarımızın FETÖ konusunda yaptığı, maaşla-parayla ölçülecek bir şey değil, söyleyeyim. Belki de biner korumayla korumamız lazım. Çünkü dünya çapında bir casusluk örgütü (FETÖ), Amerika'nın buradaki temsilcisine karşı bizim arkadaşlarımız hiçbir korku ve endişeye kapılmadan bu mücadeleyi yürütüyorlar. Kaldı ki özellikle hakim ve savcı arkadaşlarımız FETÖ'cülerin yargının yönetiminde olduğu dönemde bu mücadeleyi*

başlattılar. Eğer o süreç olmasaydı belki de 15 Temmuz sürecini bu kadar rahat atlatamazdık diye düşünüyorum” demiştir.⁶⁴

Konuşmasının devamında, hukukçulardan görüş alarak "terör toplantıları" düzenlediklerini de söyleyen Menteş; *"toplantılar neticesinde; bu mücadelenin doğru bir zeminde ilerlemesi gerekiyor, suçlu ile suçsuzun ayırt edilmesi gerekiyor. Suçlunun hak etmesi gereken cezayı alması gerekiyor ki bu çok önemli. Suçsuz kişinin de hakkındaki iddialardan arındırılması gerekiyor. FETÖ sonuçta bugün var olan bir örgüt değil. Özellikle devlet katmanında 80 ihtilalinden sonra gerek açık gerek gizli, iktidara gelen bütün partilerle iletişim kurmuş yapı. 17-25 Aralık sürecinden sonra aslında şu an muhalefet yapan partilerin tamamında bir nevi iletişim kurmuş, ilişkilere girmiş bir yapı. Dolayısıyla bu yapıyı turnusol kağıdı gibi birden ayırmak zor. Arkadaşlarımız, 'hangi faaliyet örgüt çerçevesinde değerlendirilir?' konusunu titizlikle çalışıyor. Örgütle mücadele devam ettikçe, örgütsel dokümanlar ele geçtikçe bu konuda biraz rahatlığımız da artıyor. Ama bu yapı öyle kirli bir yapı ki örgütsel dokümanlara bile işte ByLock'ta yaşamış olduk; orada bir şeytanlık yaparak masum insanları katmış listenin içerisine ama devletimizin kendi organları ortaya çıkarak mağduriyetleri gidermeye çalıştık. Bu mücadele bu mantıkla devam edecek”* demiştir.

Menteş'in YBD'nin kurucu üyesi olması, 2014 HSK seçimlerinde yedek üye seçilmesi, Adalet Bakanlığı'nda müsteşar yardımcılığı ve OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu Başkanlığı gibi kritik görevlerde bulunması, 14 Ocak 2018'de Cihannüma İstanbul Hukukçular Buluşması'nda cemaati “dünya çapında casusluk örgütü” ve “tarihte bir arıza” olarak nitelendirmesi, onun cemaate karşı önyargılı bir tutum benimsediğini göstermektedir. Menteş'in OHAL Komisyonu'nda KHK ile yapılan ihraçları incelemesi, cemaat karşıtı devlet politikalarının uygulanmasında doğrudan rol aldığı ve bu politikaları içselleştirdiğinin bir göstergesidir.

Menteş'in 2018 konuşmasında “suçlu ile suçsuzun ayrılması” gerektiğini vurgulaması, ilk bakışta tarafsız bir duruş izlenimi verse de, cemaate yönelik toptancı ve suçlayıcı yaklaşımıyla çelişmektedir. Bu söylem, Menteş'in cemaatle bağlantılı bireylerin masumiyet karinesini göz ardı edebileceği ve devlet politikalarına paralel şekilde karar alabileceği algısını

64 <https://www.trthaber.com/haber/gundem/adalet-bakanligi-mustesari-selahaddin-mentes-hakim-ve-savci-arkadaslari-biner-korumayla-korumamiz-lazim-346491.html>

güçlendirmektedir. AİHS'nin 6. maddesinde vurgulanan adaletin görünürlüğü ilkesi bakımından, bu söylem Menteş'in tarafsızlığına gölge düşürmektedir. Menteş'in YBD'deki kurucu rolü ve 2014 HSK seçimlerindeki adaylığı, hükümetle yakın iş birliğini ve cemaat karşıtı bir yaklaşımı benimsediğini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, Menteş'in YBD'deki kurucu konumu, OHAL Komisyonu'ndaki icracı görevleri ve cemaate yönelik suçlayıcı dili, cemaatle ilgili davalarda nesnel tarafsızlığına dair meşru şüphe sebebi oluşturmaktadır. Bu tablo, Menteş'in cemaatle ilgili bireysel başvurularda önyargısız bir tutum sergilemesini güçleştirmekte, AYM'nin kurumsal güvenilirliğini zayıflatmakta ve adil yargılanma ilkesinin güvenceleriyle çatışmaktadır. Bu nedenle, Menteş'in bu davalarda bağımsız ve tarafsız bir yargıç olarak görev yapması mümkün görünmemektedir.

iii. Metin Kıratlı

Metin Kıratlı, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreter Yardımcılığı, YÖK üyesi ve Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkan olarak görev yaptıktan sonra 18 Temmuz 2024'te Cumhurbaşkanı tarafından AYM üyeliğine seçilmiştir.

Kıratlı, YBD'nin kurucu üyelerindendir ve YBD içinde aktif olarak yer almıştır. Birol Erdem, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığında 28 Kasım 2016'da tarihinde verdiği ifade de Kıratlı'nın YBD'nin kuruluş aşamasındaki rolüne ilişkin şunları söylemiştir; *"gerçekten seçimlere (HSYK) 13-14 ay gibi bir süre kalmıştı. Bu nedenle bir an önce bir şeyler yapmak gerekiyordu. Arkadaşlara dedim ki bu konuda önce bakanlık içindeki arkadaşlarla bir değerlendirme yapacağız ve ondan sonra bu konuyu HSK'da ve Ankara Adliyesindeki arkadaşlardan başlayarak genişletmeyi planlıyoruz. Onlar da bize bu konuda çok geç kalmamız gerektiğini hatırlatarak ayrıldılar. Bunun üzerine ben bu konuyu görüşmek üzere Personel Genel Müdürü Muharrem Ürgüp'ü, Genel Müdür Yardımcısı Veysel Bektaş'ı, Ceza İşleri Genel Müdürü Metin Kıratlı'yı ve Ceza İşleri Genel Müdür Yardımcısı AYTEKİN SAKARYA'yı ve Hukuk İşleri Genel Müdür Yardımcısı FEYZULLAH TAŞKIN'ı çağırarak durumu anlattım. Bu konuda harekete geçmemiz gerektiğini söyledim ve bir kaç hususta ön hazırlık yapmalarını istedim. Bu hususlar kuracağımız bu birlikteliğin adının ve şeklinin nasıl olması gerektiği, milliyetçi, muhafazakar ve sosyal demokrat çevrelerden kimlerle irtibata geçebileceğimiz ve birlikte yürüyebileceğimiz konularıydı. Sanıyorum bu toplantıyı Ağustos'un sonlarında yaptık. Eylül ayı içinde ben arkadaşları yeniden çağırdım. ... İkinci veya üçüncü toplantıda da arkadaşlara dedim ki, süratli bir*

şekilde taşradaki arkadaşlarla iletişime geçmemiz lazım ve bir an önce adli yargının durumunu da ortaya çıkarmamız gerekir. Bu konuda öncelikle bakanlık ve yargıtaydaki arkadaşlarla görüşme yapın, onlarla gruplar halinde gerekirse Hakimevinde görüşün, bakanlık ve yargıtayda her kideden her devreden aşağı yukarı hakim savcı vardır. Eğer yeteri kadar arkadaşla ulaşabilirsiniz daha merkezdeki arkadaşlarla bu yapının taşra mensuplarının önemli bir kısmını çıkartırsınız dedim. Geri kalan kısmı için de taşra ziyaretleri yapın ve adliyedeki arkadaşlarla yüz yüze görüşün, oradaki hakim ve savcılarının durumu hakkında bilgi almaya çalışın dedim. **Ceza İşleri Genel Müdürü (Metin Kıratlı) dedi ki memurlarla ilgili yürütülen soruşturmalarda ciddi sıkıntılar ve eksiklikler var, biz zaten bu konuda bir eğitim faaliyeti yapmayı tasarlıyorduk. İsterseniz bu eğitimleri belirli komisyonlar nezdinde taşrada yapalım, gitmişken de oradaki adliyelerin ve çevre adliyelerin durumunu çıkartmaya çalışırız.** Ben çok iyi olur dedim, hemen başlayın, gerekli onayları hazırlayın getirin. Sanıyorum bu konuyla ilgili HSK ile de temasa geçildi ve öncelikle büyük komisyonlar **nezdinde arkadaşlar bölge toplantıları düzenleyerek hem eğitim faaliyeti yürüttüler hem de o çevredeki hakim savcılarını tanımaya çalıştılar.** Aralık ayı içinde biz o zaman Yargıda Birlik Grubunun beşinci toplantısını yaptım. Adli yargıda ne kadar arkadaşla görüştünüz veya ne kadar kişi tespit ettiniz dedim. Bana bir 1500 rakamı söylediler ama bu rakamın görüştükleri kişi sayısı mı yoksa tespit ettikleri cemaat mensubu sayısı mı şimdi hatırlamıyorum. Çünkü çalışma bitmediği için listeyi henüz bana vermemişlerdi. Benim elimde o sırada kendi yaptığım Danıştay ve Yargıtay'ın listesi ve bahsettiğim bu arkadaşlara yaptırdığım bakanlık ve idari yargının listesi vardı.(s.57-59)''

Birol Erdem hakkında Yargıtay 9. Ceza Dairesi tarafından verilen kararın Erdem ile ilgili değerlendirme kısmında, Kıratlı'nın fikir babalığını yaptığı ve devlet imkanlarıyla eğitim faaliyeti altında fişlemelerin gerçekleştirildiği bölge toplantılarıyla ilgili şu hususa yer verilmiştir; "sanığın adli yargı taşra teşkilatında görev yapan FETÖ üyelerinin tespiti amacıyla Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü tarafından "uygulamada disiplin soruşturmalarının yürütülmesinde ve disiplin kurullarına intikal ettirilen dosyalar ile komisyon atamalı personel işlemlerinde ciddi eksiklikler bulunduğu" gerekçesiyle Teftiş Kurulu Başkanlığı, Personel Genel Müdürlüğü, Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğü, Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü ve Eğitim Dairesi Başkanlığı yöneticileri, hakimleri ve görevlendirilen personelin katılımı ile 19-21 Şubat 2014 tarihleri arasında Antalya, 05-07 Mart 2014 tarihleri arasında İzmir, 19-21 Mart 2014 tarihleri arasında Gaziantep, 02-04 Nisan 2014 tarihleri arasında İstanbul, 16-18 Nisan 2014 tarihleri arasında Diyarbakır, 07-09 Mayıs 2014 tarihleri arasında Bursa, 21-23 Mayıs 2014 tarihleri arasında Kayseri,

28-30 Mayıs 2014 tarihleri arasında Trabzon, 04-06 Haziran 2014 tarihleri arasında Samsun, 11-13 Haziran 2014 tarihleri arasında Van, 18-20 Haziran 2014 tarihleri arasında Erzurum, ve 25-27 Haziran 2014 tarihleri arasında Ankara illerinde "Disiplin ve Komisyon İşlemleri" adıyla toplantılar planladığı, 16/12/2013 tarihli müsteşarlık "OLUR" u ile HSYK'ya gönderdiği, yapılacak bu toplantılara bakanlık adına katılacak güvenilir birim amirleri üzerinden o bölgelerde görev yapan ve örgüt üyesi olmayan meslektaşlarla temas kurularak paralel yapı mensuplarının tespitinin amaçlandığı, sanığın 31/12/2013 tarihinde görevden ayrılmasından sonra HSYK Genel Sekreterliği'nin 17/01/2014 tarihli yazısı ile bu talebin uygun bulunarak teşkilata duyurulduğu, söz konusu toplantıların Adalet Bakanı Bekir BOZDAĞ döneminde belirtilen takvime uygun olarak icra edildiği,"⁶⁵

Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, YBD'nin kuruluş toplantılarına Kıratlı bizzat katılmış, ayrıca fikir babalığını yaptığı toplantılar neticesinde —Birol Erdem'in beyan ettiği ve yargılandığı dosyaya delil olarak sunduğu üzere— binlerce hâkim ve savcı fişlenmiştir.

Kıratlı'nın YBD'nin kurucu üyesi olması, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü döneminde cemaat mensuplarına yönelik fişleme faaliyetlerini koordine eden toplantılara liderlik etmesi ve "eğitim faaliyetleri" adı altında fişleme listelerinin hazırlanmasını önermesi, onun cemaate karşı önyargılı bir tutum benimsediğini göstermektedir. Birol Erdem'in ifadeleri ve Yargıtay 9. Ceza Dairesi kararında, Kıratlı'nın bu faaliyetlerin fikir babalığını üstlendiği ve yaklaşık 5.000 yargı mensubunun meslekten ihracına yol açan sürecin parçası olduğu belirtilmiştir. Bu faaliyetler, Kıratlı'nın cemaatle bağlantılı bireyleri toptan suçlayıcı bir zihniyetle ele aldığına işaret etmektedir.

Kıratlı'nın Cumhurbaşkanlığı'nda Genel Sekreter Yardımcılığı, YÖK üyeliği ve İdari İşler Başkanlığı gibi üst düzey görevlerde bulunması ve 18 Temmuz 2024'te Cumhurbaşkanı tarafından AYM üyeliğine atanması, onun hükümet politikalarına angaje bir pozisyonda yer aldığına göstergesidir. Bu yakın siyasi bağ, Kıratlı'nın AYM'de cemaatle ilgili dosyalarda devlet lehine önyargılı bir yaklaşım sergileyebileceği algısını pekiştirmektedir. AİHS'nin 6. maddesinde vurgulanan "makul gözlemci" kriteri uyarınca, Kıratlı'nın fişleme faaliyetlerindeki öncü rolü, tarafsızlık görünümünü zayıflatmaktadır. Kıratlı'nın YBD'deki rolü ve siyasi

65 <https://www.justicesquare.com/wp-content/uploads/2022/12/YARGITAY-9.-CEZA-DAIRESININ-BIROL-ERDEM-HAKKINDAKI-GEREKCELI-KARARI.pdf>, s.257.

atamaları, cemaatle ilgili bireysel başvurularda nesnel değerlendirme yapma kapasitesini ciddi biçimde tartışmalı kılmaktadır.

Sonuç olarak, Kıratlı'nın YBD'deki kurucu rolü, fişleme faaliyetlerindeki liderliği ve siyasi atamaları, cemaatle ilgili davalarda nesnel tarafsızlığına dair meşru şüpheler uyandırmaktadır. Bu tablo, Kıratlı'nın cemaatle ilgili bireysel başvurularda önyargısız bir tutum sergilemesini güçleştirmekte, AYM'nin kurumsal güvenilirliğini zayıflatmakta ve adil yargılanma ilkesinin güvenceleriyle çatışmaktadır. Bu nedenle, Kıratlı'nın bu davalarda bağımsız ve tarafsız bir yargıç olarak görev yapması mümkün görünmemektedir.

II. ANAYASA MAHKEMESİNE BİREYSEL BAŞVURU ETKİLİ BİR YOL MUDUR?

A. AİHS'İN 13. MADDESİ KAPSAMINDA ETKİLİ BAŞVURU HAKKI

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS, Sözleşme) 13. maddesi, Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlükleri ihlal edilen bireylere, bu ihlaller resmi makamlarca gerçekleştirilmiş olsa dahi, ulusal bir merci önünde etkili bir hukuk yoluna başvurma hakkı tanımaktadır. AİHS sisteminde, hak ve özgürlüklerin korunması öncelikle ulusal makamların ve yargı mercilerinin sorumluluğundadır. Devletler, Sözleşme hükümlerini uygulama yöntemlerini belirlemede yetkiye sahip olsalar da, bu yolların hem teoride hem de pratikte etkili, yeterli ve erişilebilir olması gerekir. Bir iç hukuk yolunun tüketilmesi gerektiğini iddia eden devlet, bu yolun etkili, yeterli, erişilebilir ve ihlali gidermeye elverişli olduğunu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) kanıtlamakla yükümlüdür.⁶⁶

B. AYM'YE BİREYSEL BAŞVURU YOLUNUN AİHM İÇTİHADINDAKİ YERİ

AİHM, Hasan Uzun v. Türkiye kararında, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun kapsamında Anayasa Mahkemesi'ne (AYM) bireysel başvuru yolunu, ilkesel olarak AİHS ile ilgili hak ihlali iddialarını incelemeye ve sonuçlandırmaya uygun bir mekanizma olarak değerlendirmiştir. Ancak, Mahkeme bu kararında, AYM içtihadının kendi içtihatlarıyla tutarlılığını denetleme hakkını saklı tuttuğunu ve bu yolun pratikte etkili olduğunu kanıtlama yükümlülüğünün devlete ait olduğunu vurgulamıştır. Dolayısıyla, AİHM bazı durumlarda AYM'ye bireysel başvuruyu etkili bir yol olarak kabul edebilirken, bazı durumlarda etkisiz bulabilir.⁶⁷

C. 15 TEMMUZ SONRASI AYM UYGULAMALARI VE ETKİNLİĞİN YENİDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

AİHM tarafından genel olarak AYM'ye bireysel başvuru yolunun etkili bir yol olarak kabul edilmesi nedeniyle, AİHM'e başvurmadan önce AYM'ye başvuru zorunluluğu bulunmaktadır. Ancak, AYM'nin 15 Temmuz 2016 sonrası Cemaatle bağlantılı başvurularda sergilediği bilinçli ve olumsuz tutum, temel hak ve özgürlüklere yönelik ihlallerin tespitini ve

⁶⁶ Hasan Uzun/Türkiye, B.No: 10755/13, 30/04/2013, § 71.

⁶⁷ Sürmeli/Almanya Kararı, B.No: 75529/01, 08/6/2006, § 115.

giderilmesini engelleyen ciddi bir bariyer oluşturmaktadır. AYM, bu tür başvurularda hak ihlallerini gidermek yerine, hukuka aykırı uygulamalara gerekçeler üretmekte ve başvuruları kasıtlı olarak uzun süre bekletmek suretiyle AİHM'e ulaşmayı geciktirmektedir. Bu durum, AYM'ye bireysel başvuru yolunun etkililiğinin AİHM tarafından yeniden değerlendirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

D. İÇ HUKUK YOLLARININ TÜKETİLMESİ KURALININ ESNEKLİĞİ VE OLAYIN KOŞULLARI

AİHM, AYM'nin bireysel başvuru mekanizmalarının etkililiğini değerlendirirken, iç hukuk yollarının etkinliğine ilişkin genel içtihatları doğrultusunda karar verir.⁶⁸ Ancak, iç hukuk yollarının tüketilmesi kuralı otomatik veya katı bir şekilde uygulanan, mutlak kesinlikte bir ilke değildir. Bir başvuru yolunun genel olarak veya belirli bir şikâyet için etkili kabul edilmesi, bu yolun her durumda mutlaka etkili olduğu anlamına gelmez. Örneğin, AİHM, Hasan Uzun/Türkiye kararında, bireysel başvuru yolunun zorunlu bir iç hukuk yolu olarak kabulüne ilişkin kararının kesin olmadığını ve bu konuda denetim yetkisini saklı tuttuğunu belirtmiştir. Bu nedenle, AİHM, bu kurala uyulup uyulmadığını değerlendirirken, olayın özel koşullarını dikkate alır ve teoride var olan bir yolun uygulamada gerçekten işlevsel olup olmadığını inceler. Bu incelemede, yalnızca hukuk kuralları değil, olayların gerçekleştiği dönemde geçerli olan hukuki ortam, siyasi koşullar ve gerektiğinde başvuru sahiplerinin kişisel durumları da göz önünde bulundurulur.⁶⁹

E. ADİL YARGILANMA GÜVENCELERİ VE MAKUL SÜRE

AİHM, iç hukukta başvuru imkânı sunan taraf devletin, hak arayan bireylere adil yargılanma hakkının temel güvencelerini sağlama yükümlülüğü olduğunu vurgular.⁷⁰ Bu nedenle, AYM'ye yapılan bireysel başvuruların, AİHS'in 6. maddesindeki adil yargılanma hakkı gereklerine uygun olması AİHM'in yerleşik içtihatlarının bir gereğidir. Örneğin, Soto Sanchez/İspanya kararında, 5 yıl 5 ay 18 gün süren anayasal şikâyet sürecinin, AİHS'nin 6.

68 Işıl KARAKAŞ: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatlarında Etkili Başvuru Yolu: Anayasa Mahkemesi'ne Bireysel Başvuru Çerçevesinde Gözlemler, (<https://anayasader.org/wp-content/uploads/2020/05/Karaka%C5%9F-AYHD-7.pdf>).

69 Van Oosterwijck/Belçika, B.No: 7654/76, 06/11/1980, § 35, Akdivar ve diğerleri/Türkiye, B.No: 21893/93, 16/9/1996, CEDH 1996-IV, s.1210,65-69.

70 Süssman/Almanya, B.No: 20024/92, 30/8/1994, § 39.

maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkını, aşırı uzun yargılama süresi nedeniyle ihlal ettiği tespit edilmiştir.⁷¹

F. İDARİ UYGULAMA DOKTRİNİ VE TÜKETİMDEN MUAFİYET

AİHM'e göre, AİHS ile korunan hakların ihlallerinin, bir taraf devlette sistemik, yoğun ve sürekli bir şekilde gerçekleşmesi durumunda, bu durum "*idari uygulama*" olarak nitelendirilir ve başvuru iç hukuk yollarını tüketme zorunluluğundan muaf tutulabilir. Yani, hak ihlalinin idari uygulama haline geldiği durumlarda, iç hukuk yollarının tüketilmesi şartı aranmaz. AİHM, bu tür durumları gereksiz ve ihlali önlemede etkisiz başvurular olarak değerlendirir.⁷² İdari uygulama kavramı, ilk kez İrlanda/İngiltere kararında sistemleştirilmiştir. Bu kararda, bir taraf devletin hak ihlali karşısındaki davranışlarının idari uygulama olarak nitelendirilmesi için iki ölçüt belirlenmiştir: Birincisi, aynı tür hak ihlalinin devlette çok sayıda ve tekrar eden şekilde gerçekleşmesi; ikincisi, devletin hak ihlali yapanları cezalandırmayıp hoşgörüyü yaklaşması ve bu durumun hukuki süreçleri etkisiz veya faydasız hale getirecek nitelikte olmasıdır.⁷³ İdari uygulama tespit edildiğinde, iç hukuk yollarının etkili ve sonuç doğurucu olmadığı kabul edilir ve başvurucudan bu yolları tüketmesi beklenmez.⁷⁴

G. TÜRKİYE'DE YARGI UYGULAMALARI VE AİHM İÇTİHADINA UYUM SORUNU

Türkiye'deki yargı uygulamalarına bakıldığında, Anayasa'nın 90. maddesindeki açık düzenlemenin içselleştirilmediği görülmektedir. Özellikle 15 Temmuz sonrası dava ve başvurularda, siyasi iktidarın açık etkisi ve talimatlarıyla karar veren ilk derece mahkemelerinin hak ihlallerine yol açan tutumları, yüksek mahkemeler tarafından da desteklenmektedir. AİHM'in Yalçınkaya/Türkiye kararı⁷⁵ sonrası ortaya çıkan yargı uygulamaları ve idari pratikler, Sözleşme ile bağdaşmayan eylemlerin tekrarını yansıttığı gibi

71 Soto Sanchez/İspanya, B.No: 66990/01, 25.11.2003.

72 İrlanda/İngiltere, B.No: 5310/71, 18/01/1978; Aydın/Türkiye, B.No: 23178/94, 25/9/1997.

73 İrlanda/İngiltere, B.No: 5310/71, 18/01/1978

74 Akdivar ve diğerleri/Türkiye, B.No: 21893/93, 16/1/1996.

75 <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-227636>

devlet makamlarının resmi hoşgörüsünden kaynaklanan bir idari uygulamanın varlığını göstermekte ve bu durum yargılamaları etkisiz hale getirmektedir.

Ancak AYM'nin, AİHM kararlarını uygulamama tutumu yeni değildir. Örneğin AYM, Yıldırım Turan kararında, AİHM'in Alparslan Altan ve Hakan Baş kararlarındaki bulgularını reddetmiş ve AİHS'nin 46. maddesine aykırı olarak, *“Türk hukukundaki kanun hükümlerinin anlamlandırılmasında ve yorumlanmasında Türk mahkemeleri AİHM'e göre daha iyi konumdadır”*⁷⁶ diyerek AİHM'in bağlayıcı kararlarına uymamıştır. AYM'nin bu tartışmalı tutumu, münferit bir olaydan ziyade, Cemaatle bağlantılı davalarda benimsenen stratejik bir yaklaşımdır. Ayrıca AYM, Yalçinkaya kararı dışında, Akgün/Türkiye davasındaki Bylock'a ve Pişkin/Türkiye davasındaki ihraçlara ilişkin kararları da görmezden gelmiştir.

H. YALÇINKAYA/TÜRKİYE: SİSTEMİK SORUN VE GENEL ÖNLEMLER

AİHM, Yalçinkaya/Türkiye kararının *“benzer davalar için alınacak önlemler”* başlıklı 413 ve devamı paragraflarında önemli noktalara değinmiştir. Mahkeme, bu davada Sözleşme'nin 6. ve 7. maddelerinin ihlaline yol açan durumun münferit bir olaydan veya belirli bir olay zincirinden değil, sistemik bir sorundan kaynaklandığını belirtmiştir. Bu sorun, çok sayıda kişiyi etkilemiş ve etkilemeye devam etme potansiyeline sahiptir. Bylock kullanımına dayalı mahkûmiyet kararlarıyla ilgili olarak, Sözleşme'nin 6. ve/veya 7. maddeleri kapsamında yapılan benzer şikâyetleri içeren 8.000'den fazla başvurunun AİHM önünde bulunması, bu sistemik sorunu kanıtlar niteliktedir (§414).

AİHM Yalçinkaya/Türkiye kararında, yetkili makamların tespit ettiği yaklaşık yüz bin ByLock kullanıcılarını göz önünde bulundurarak, AİHS'in 6. ve/veya 7. maddeleri kapsamında benzer şikâyetler içeren çok daha fazla başvurunun mahkeme önüne gelebileceğini belirtmiştir (§415). AİHM, gelecekte benzer ihlallerin tespit edilmesini önlemek için, bu kararda ortaya konan sorunların Türk makamları tarafından yalnızca başvurucunun özel durumuyla sınırlı kalmayacak şekilde ve daha geniş bir çerçevede ele alınması gerektiğini vurgulamıştır. Bu bağlamda, Türkiye'nin AİHS'nin 46. maddesi kapsamındaki yükümlülükleri gereği, yerel makamların bu karardan gerekli sonuçları çıkarması ve tespit

76 AYM'nin Yıldırım Turan Kararı, B. No: 2017/10536 04/6/2020, § 117.

edilen sistemik sorunu çözmek için uygun genel önlemleri alması gerekmektedir. Özellikle yerel mahkemelerin, AİHM'nin bu kararda yorumladığı ve uyguladığı Sözleşme standartlarını dikkate alması şarttır. Mahkeme, Anayasa'nın 90/5. maddesine atıfla, usulüne uygun olarak yürürlüğe giren uluslararası anlaşmaların kanun hükmünde olduğunu ve bunların anayasaya aykırılığı iddiasıyla AYM'ye başvurulamayacağını hatırlatarak, AİHS'nin 46. maddesinin Türkiye'de anayasal bir kural niteliğinde olduğunu belirtmiştir (§418).

AİHM önünde 8 binden fazla derdest dosyanın bulunmasının temel nedeni, AYM'nin incelediği bu dosyalarda hiçbir ihlal tespit etmemesidir. Eğer AİHM'in işaret ettiği sistemik sorun çözülmezse, aynı nitelikte yüz binden fazla dosyanın daha mahkeme önüne gelmesi muhtemeldir. Yalçinkaya kararının üzerinden uzun zaman geçmesine rağmen, ne AYM ne de diğer yargı mercileri veya devlet makamları bu sistemik sorunun çözümüne yönelik herhangi bir adım atmamış; karar hiç verilmemişçesine, Sözleşme ile bağdaşmayan uygulamalar devam etmiştir. Ağır ceza mahkemeleri, mahkûmiyet kararları vermiş;⁷⁷ istinaf mahkemeleri bu kararların kaldırılması taleplerini reddetmiş;⁷⁸ Yargıtay ise bu mahkûmiyetleri onamıştır.⁷⁹ Bu durum, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin İrlanda/Birleşik Krallık davasındaki *"ihlalin tek bir olaydan ibaret olmayıp, bir örüntü oluşturabilecek bir dizi benzer olayın parçası olması halinde daha ciddi değerlendirilebileceği"* tespitine de tam olarak uymaktadır.

I. YALÇINKAYA SONRASI UYGULAMALAR VE KANUNİLİK İLKESİNE İLİŞKİN SORUNLAR

Türk yargısının, derece mahkemeleri ve AYM kararlarında görüldüğü üzere, Yalçinkaya öncesi ve sonrası uygulamaları arasında fark yoktur. Özellikle AYM, suçun unsurları yerine Cemaatle irtibat arayışına odaklanmış; silahlı örgüt üyeliği suçunun olmazsa olmaz unsuru

77 İstanbul 24. Ağır Ceza Mahkemesinin 12/3/2024 T. 2023/233 E., 2024/75 K.; İstanbul 32. Ağır Ceza Mahkemesinin 04/7/2024 T., 2024/322 E., 2024/352 K.; Osmaniye Ağır Ceza Mahkemesinin 16/5/2024 T., 2021/317 E., 2024/123 K.; Diyarbakır 9. Ağır Ceza Mahkemesinin 26/02/2024 T. 2023/321 E., 2024/118 K.; Gaziantep Ağır Ceza Mahkemesinin 29/02/2024 T., 2022/255 E., 2024/34 K.

78 Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesinin 09/5/2024 T., 2024/341 E., 2024/552 K.; Kayseri Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesinin 25/4/2024 T., 2024/524 E., 2024/11 K.; Adana Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesinin 17/7/2024 T., 2024/655 E., 2024/1351 K.; Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesinin 25/3/2024 T., 2023/150 E., 2024/233 K.; Konya Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesinin 17/01/2024 T., 2024/13 E., 2024/44 K.

79 Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 11/3/2024 T. 2021/21659 E., 2024/3737 K.; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 04/4/2024 T. 2022/2159 E., 2024/5187 K.; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 27/5/2024 T. 2022/22320 E., 2024/7039 K.; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 03/4/2024 T. 2022/1052 E., 2024/5055 K.

olan cebir ve şiddeti araştırmamış; yasal ve rutin faaliyetleri cezalandırma gerekçesi yapmış ve “*kriter*” adı verilen, suçun unsuru olmayan geniş bir yelpazeyi mahkûmiyet gerekçesi olarak kullanmıştır. Bu kriterler, ülkede neredeyse herkesi cezalandırabilecek kadar geniştir. AİHM, bu yargı pratiğinin “kanunsuz suç olmaz” ilkesini ihlal ettiğini ve sistemik bir sorunun kaynağı olduğunu açıkça ifade etmiştir.

Mevcut durumda, Cemaatle bağlantılı başvurularda AYM’ye yapılan bireysel başvuruların, başvuruçuların şikayetlerini giderebilecek etkili bir hukuk yolu olmadığı açıktır. Bu tespit, yalnızca bir şüpheye değil, çok sayıda mahkeme ve AYM kararına dayanan objektif bir gerçektir. Bu nedenle, başvuruçuların AYM yolunu tüketmeleri beklenmemelidir.⁸⁰ AYM’nin arada verdiği ihlal ya da Yargıtay’ın verdiği bozma kararları, AİHM’in, Sözleşme’nin 6. ve 7. maddeleri kapsamında verdiği ihlal gerekçelerini karşılamamaktadır. Ayrıca, AYM’nin “kanunsuz suç olmaz” ilkesini göz ardı ederek yalnızca adil yargılanma hakkı kapsamında verdiği ihlal kararları sonrası yapılan yeniden yargılamalarda, sanıklar yine cezalandırılmıştır.⁸¹ Bu durum, AYM’nin sistemik sorunun temelini oluşturan kanunilik ilkesini dikkate almaması nedeniyle problemin çözümüne değil, büyümesine yol açmıştır.

Ayrıca AİHM, Ürün/Türkiye⁸² ve Sağlam/Türkiye⁸³ kararlarında, Hükümet’e, AYM’nin başvuruçuların Sözleşme kapsamındaki şikayetlerine yanıt verip vermediğini ve etkili bir iç hukuk yolu sunup sunmadığını sorgulamıştır. Bu, AİHM’in AYM’nin etkililiğini zaten sorunlu gördüğünü göstermektedir. Bu nedenlerle, AYM’ye başvuru yapmış olsa bile, başvuruçuların iç hukuk yollarını tüketme yükümlülüğünden muaf tutulması gerektiği açıktır.⁸⁴ Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi de Mukadder Alakuş⁸⁵ ve Gökhan Açikkollu⁸⁶ kararlarında, başvuruçuların davalarının koşulları ve AYM kararlarının alt derece mahkemeleri nezdindeki değeri dikakte alındığında; Açikkollu açısından gözaltında tutulması ve akabinde nezarethanede ölümünün hukukiliğine ve Alakuş açısından da tutukluluğuna itiraz etmede

80 Sejdovic/İtalya, B. No: 56581/00, 01/3/2006, § 55.

81 Uşak Ağır Ceza Mahkemesinin 12/3/2024 T., 2023/420 E., 2024/75 K. sayılı kararı, Manisa 3. Ağır Ceza Mahkemesinin 12/12/2023 T., 2023/244 E. 2023/255 K.

82 B. No: 15013/20, 19/02/2021.

83 B. No: 14894/20, 19/02/2021.

84 Aksoy/Türkiye, B.No: 21987/93, 18/12/1996, § 57; Akdivar/Türkiye, § 76.

85 <https://yasambellekozgurluk.org/wp-content/uploads/2023/09/TR.BM-Mukadder-ALAKUS-CCPR-C-135-D-3736-2020-karar.pdf>, § 9.5

86 [https://ccprcentre.org/files/decisions/G2301281_\(1\).pdf](https://ccprcentre.org/files/decisions/G2301281_(1).pdf), § 7.4

AYM'ye bireysel başvurunun uygulamada etkili olacağını Türkiye'nin ortaya koyamadığını belirtmiştir.

İ. MAKUL SÜRE KRİTERİ, AYM'DE GECİKMELER VE SİSTEMATİK İHLALLER

AYM'ye bireysel başvuru yolunun etkililiği açısından önemli bir diğer husus, ihlal iddialarının makul bir sürede incelenip giderilmesi zorunluluğudur. AİHS'in 35. maddesine göre, iç hukuk yollarının hızlı işlemesi şarttır; aksi halde bu yol etkili kabul edilmez.⁸⁷ Ancak Türkiye'de, özellikle 15 Temmuz sonrası başvurularda, AYM, hak ihlallerine hukuki gerekçeler üretme çabasıyla birlikte bu başvuruları kasıtlı olarak olabildiğince geciktirmektedir. 15 Temmuz 2016 sonrası gerçekleştirilen on binlerce görevden ihraç başvurusunun da idare mahkemeleri, Danıştay ve AYM tarafından kasıtlı olarak bekletildiği görülmektedir. 2025 yılı ortasına gelindiğinde, AYM yalnızca 3 başvuruyu karara bağlamıştır.⁸⁸ 15 Ağustos 2025 tarihinde, ByLock kullanımına dayalı meslekten ihraç dosyalarında verdiği *"kabul edilemezlik"* kararları ve benzer dosyalar için aynı yaklaşımı benimseyeceğini göstermesi, AYM'nin bu tür başvurular için etkili bir hukuk yolu olmaktan tamamen çıktığının kanıtıdır. OHAL KHK'ları ile meslekten ihraç kararlarının üzerinden dokuz yılı aşkın süre geçmesine rağmen, ulusal mahkemeler ve AYM'nin dosyaları kasıtlı olarak bekletmesi nedeniyle AİHM'e başvuru bile yapılamamıştır. AYM, hem mahkûmiyet hem de meslekten ihraç dosyalarında, AİHM'e ulaşması muhtemel başvuruların önündeki en büyük engel haline gelmiştir ve AİHM kararlarını dikkate almaksızın kararlar vermeyi sürdürmektedir. Bu durum, AİHM'in, iç hukuk yollarının etkisizliği nedeniyle doğrudan başvuruları incelemeye alması gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır. Ayrıca, AYM'nin Bylock isnatlı dosyalarda nasıl karar vereceğini ortaya koyduğu için, **hakkında Bylock kullanım iddiası olan ve başvuruları AYM'de bulunanlar, AYM'nin kararını beklemeden doğrudan AİHM'e başvurabilirecekleri gibi, yeni başvuru yapacak olanlar da AYM ile eş zamanlı olarak AİHM'e de başvurabilirler.** Bu

87 De Souza ve Ribeiro/Fransa, 22689/07, 13/12/2012 § 81; Bulatoviç/Karadağ, 67320/10, 22.7.2014 tarihli kararda AİHM Anayasa Mahkemesi önünde davanın 3 yıldır devam etmesi çerçevesinde bireysel başvuru yolunu etkili kabul etmemiştir § 110.

88 AYM'nin A.S. kararı, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2023/30928>; AYM'nin N.E. kararı, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2022/62466>; AYM'nin Halit İnciroğlu kararı, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2023/38006>.

kişiler, AYM yolunun tüketilmeme gerekçesi olarak da, AYM'nin A.S. ve N.E. başvurularında verdiği kabul edilmezlik kararlarını gösterebilirler.

Türkiye’de Cemaat bağlantılı dava ve başvurularda, aleyhlerine işlem yapılan kişi ve kurumların yoğunluğu ile mağdurların maruz kaldığı ağır ve sürekli hukuk ihlalleri, artık sıradan ihlallerden değil, yüz binlerce kişiyi hedef alan bir cadı avı ve nefret suçu boyutuna ulaşan, “*insanlığa karşı suç*” niteliğinde bir durumdan bahsetmeyi gerektirmektedir. Birleşmiş Milletler Keyfi Tutuklamalar Çalışma Grubu’nun Akın Öztürk kararında⁸⁹ vurguladığı üzere, Türkiye’de son yıllarda keyfi tutuklamalar yaygın ve sistematik bir hal almıştır ve bu uygulamalar insanlığa karşı suç teşkil edebilir. Çalışma Grubu, bu tespiti 24 hukuka aykırı tutuklama kararına dayandırmıştır. AIHM ise 15 Temmuz sonrası birleştirdiği 68 dosyada, aralarında 1.225 eski hâkim ve savcının da bulunduğu 3.310 kişinin keyfi olarak özgürlüklerinden yoksun bırakıldığını saptamıştır. Demirhan v diğerleri kararı,⁹⁰ bu tabloyu daha da vahim hale getirerek, Türkiye’deki yargı uygulamalarının insanlığa karşı suç oluşturduğunu açıkça ortaya koymuştur. Bu karar, yalnızca haksız tutuklamalara değil, doğrudan mahkûmiyetlere ilişkindir. Türk hukukunda tutuklama için “*kuvvetli suç şüphesi*” yeterliken, mahkûmiyet için “*her türlü şüpheden uzak kesin ve inandırıcı*” delil aranır. Ancak Demirhan kararına konu 239 başvuru yalnızca tutuklanmakla kalmamış, her biri en az 6 yıl 3 ay hapis cezasına çarptırılmış ve büyük çoğunluğu bu cezaların infazını tamamlamıştır. Bu durum, Türk Ceza Kanunu’nun 77/1(d) maddesinde belirtilen “*kişiyi hürriyetinden yoksun kılma*” fiilinin, siyasal, felsefi, ırksal veya dini saiklerle bir topluluğa karşı planlı ve sistematik bir şekilde işlendiğini ve insanlığa karşı suç oluşturduğunu göstermektedir. Ülke genelindeki mahkemelerin benzer dosyalarda AIHS’nin 7. maddesini ihlal eden hukuka aykırı kararlar vermesi, bu kararların planlı ve sistematik bir uygulamanın sonucu olduğunun en güçlü kanıtıdır. AIHM, bu sistemik yapıyı görerek, 7. madde ihlali gibi ağır bir karar öncesi hükümetten savunma talep etme gereği bile duymamıştır. Zira kendisini hukuk devleti olarak tanımlayan bir ülkede, tek bir dosyada 239 kişi hakkında 7. madde ihlali tespit edilmesi, ancak planlı ve sistematik bir uygulamanın varlığıyla açıklanabilir. Yalçınkaya ve Demirhan

89 29.11.2024’te yayımlanan 33/2024 sayılı Akın Öztürk’le ilgili görüş; <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g24/208/07/pdf/g2420807.pdf>, §87.

90 <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-244217>

kararları, Birleşmiş Milletler Komiteleri ve Özel Raportörlerinin “zulüm” olarak nitelendirdiği yargı pratiklerinin somut bir yansımasıdır.

J. DEĞERLENDİRME

AIHM, AYM’ye bireysel başvuru yolunu ilkesel olarak AIHS kapsamındaki hak ihlallerini incelemeye uygun bir mekanizma olarak değerlendirse de, özellikle 15 Temmuz sonrası AYM’nin sergilediği tutum, bu yolun etkililiğini ciddi şekilde sorgulanır hale getirmiştir. AYM’nin, Cemaatle bağlantılı davalarda hukuka aykırı uygulamalara gerekçe üretmesi, başvuruları kasıtlı olarak bekletmesi ve AIHM’in Yalçinkaya/Türkiye kararında tespit ettiği sistemik sorunlara yönelik hiçbir adım atmaması, AYM’nin etkili bir hukuk yolu olmaktan çıktığını göstermektedir. Bu durum, AIHM’in AYM’yi tüketilmesi gereken bir iç hukuk yolu olarak görme yaklaşımını yeniden değerlendirmesini zorunlu kılmaktadır.

Benzer bir hata, AIHM tarafından geçmişte OHAL Komisyonu’nun Gökhan Köksal v Türkiye kararıyla⁹¹ tüketilmesi gereken bir yol olarak kabul edilmesiyle yapılmıştır. Henüz çalışma usulleri bile belirlenmemiş bu Komisyon’un etkili addedilmesi, yüz binden fazla kişinin hak arama süreçlerini yıllarca geciktirmiş ve kitlesel mağduriyetlere yol açmıştır. AIHM bu kararı, dosya yükünü azaltmak için verse de, bu karar hem mahkemenin güvenilirliğini zedelemiş hem de ihlallerin devamına zemin hazırlamıştır.

AYM’nin, özellikle 15 Temmuz sonrası dönemde, gerek mahkûmiyet gerekse meslekten ihraç dosyalarında AIHM kararlarını dikkate almaması, “kanunsuz suç olmaz” ilkesini ihlal eden kararlar vermesi ve başvuruları makul sürelerde sonuçlandıramaması, etkisizliğini açıkça kanıtlamaktadır. AIHM’in, AYM’yi etkili bir yol olarak görmeye devam etmesi, on binlerce kişinin temel haklarını riske atmakta ve adeta “medeni ölüme” terk edilmelerine yol açmaktadır. Bu durum, AIHM’in insan haklarını koruma misyonuna gölge düşürmektedir.

AIHM’den beklenen, iş yükü kaygılarından bağımsız olarak AYM’nin etkililiğini yeniden değerlendirmesi, bu yolun tüketilmesi zorunluluğunu kaldırması ve vereceği kararlarla Türkiye’deki sistemik sorunlara çözüm yolları sunmasıdır. Bu, mevcut mağduriyetlerin giderilmesi ve gelecekte benzer ihlallerin önlenmesi için hayati bir adımdır.

91 Gökhan Köksal/Türkiye, B.No:70478/16, 12/6/2017.

SONUÇ

Anayasa Mahkemesi, Türkiye'nin anayasal denetim organı olarak, temel hak ve özgürlüklerin korunmasında merkezi bir rol oynamakla yükümlüdür. Ancak, 15 Temmuz 2016 sonrası dönemde, özellikle Gülen hareketiyle bağlantılı davalarda, AYM'nin çoğunluğunu oluşturan üyelerin hükümetle olan yakın siyasi bağları, cemaate yönelik önyargılı ve suçlayıcı söylemleri, fişleme gibi doğrudan eylemlerdeki rolleri ve devlet politikalarına angaje tutumları, mahkemenin AİHS'nin 6. Maddesi'nde düzenlenen bağımsız ve tarafsız mahkeme ilkesine uygun hareket etmediğini açıkça ortaya koymaktadır. Bu üyelerin, yürütme organıyla olan ilişkileri, cemaatle bağlantılı bireyleri toptan kriminalize eden yaklaşımları ve masumiyet karinesini göz ardı eden tutumları, AYM'nin nesnel tarafsızlığını ve bağımsızlığını zedelemekte, adaletin yalnızca gerçekleşmesini değil, aynı zamanda kamuoyunda görünür olmasını da engellemektedir. Bu durum, AYM'nin anayasal denetim misyonunu yerine getirme kapasitesini ciddi şekilde zayıflatmakta ve yargıya olan toplumsal güveni sarsmaktadır.

Bunun yanı sıra, AYM'ye bireysel başvuru yolunun AİHS'nin 13. Maddesi kapsamında etkili bir hukuk yolu olup olmadığı, özellikle cemaatle bağlantılı davalarda ciddi şekilde sorgulanmaktadır. AYM'nin, bu davalarda hukuka aykırı uygulamalara gerekçe üretmesi, başvuruları kasıtlı olarak uzun süre bekletmesi, AİHM'in Yalçınkaya/Türkiye kararında işaret ettiği sistemik sorunlara çözüm üretmek yerine bunları görmezden gelmesi ve "kanunsuz suç olmaz" ilkesini ihlal eden kararlar vermesi, bu yolun etkililiğini ortadan kaldırmaktadır. AİHM'in, AYM'yi tüketilmesi gereken bir iç hukuk yolu olarak görme yaklaşımı, Türkiye'deki yargı uygulamalarının sistemik ve planlı bir şekilde temel hakları ihlal eden bir cadı avına dönüştüğü gerçeği karşısında yeniden değerlendirilmelidir. AYM'nin, özellikle ByLock kullanımına dayalı mahkûmiyet ve meslekten ihraç davalarında, AİHM içtihatlarına aykırı kararlar vermesi, başvuruları makul sürelerde sonuçlandıramaması ve sistemik sorunlara yönelik herhangi bir genel önlem almaması, bireylerin hak arama süreçlerini adeta bir "medeni ölüme" terk etmektedir. AİHM'in, iç hukuk yollarının etkililiğini değerlendirirken olayın özel koşullarını ve idari uygulama doktrinini dikkate alarak, AYM'ye başvuru zorunluluğunu kaldırması ve doğrudan başvuruları incelemeye alması, mevcut mağduriyetlerin giderilmesi ve gelecekte benzer ihlallerin önlenmesi için hayati bir gerekliliktir. AYM'nin mevcut yapısı ve tutumu, ne adil yargılanma ilkesine ne de etkili

başvuru hakkı güvencesine uygun bir yargı organı olduğunu göstermektedir; bu nedenle, AİHM'in bu gerçeği kabul ederek kararlarını bu doğrultuda şekillendirmesi, insan haklarının korunması misyonunun bir gereğidir.